

Grenspark Kalmthoutse Heide

twee landen - één natuur

BROEDVOGELINVENTARISATIE 2024: VENNENCOMPLEX KALMTHOUTSE HEIDE

DEELGEBIEDEN:

STEERTSE HEIDE, BIEZENKUILEN, DRIELINGVENNEN, ZWARTE
HEUVELEN, KAMBUUSDUINEN, VOSSENBERGEN EN NIEUWE
GEMEENTEBOSSEN

MET DANK AAN:

Dit rapport kon slechts tot stand komen dankzij de inzet van de vele vrijwilligers die de gegevens in het terrein verzameld hebben.

Dit zijn Goyens Bert, Goris Bart, De Pauw Pieter, Jacobs Jos, Jacobs Herman, Jordaens Jean, Vogels Bram, Nouws Thijs, Van Aerde Marc en Vanwesenbeeck Wouter.

RAPPORT:

Delvaux Rudi (medewerker Grenspark), Vogels Bram (vrijwilliger Grenspark), Broedvogelinventarisatie 2024: Vennencomplex Kalmthoutse Heide, Grenspark Kalmthoutse Heide deelgebieden: Steertse Heide, Biezenkuilen, Drielingvennen, Zwarte Heuvelen, Kambusduinen, Vossenbergen en Nieuwe Gemeentebossen.

Foto voorblad:

Boomvalk (© Herman Jacobs)

Inhoud

1. Samenvatting:.....	4
2. Opzet onderzoek:	4
3. Materiaal en methoden:	5
3.1. Sectoren	5
3.2. Deelnemers:	6
3.3. Soorten:.....	6
3.4. Standaardisering:	6
3.5. Analyse:.....	7
4. Resultaten:	9
4.1. Algemeen:	9
4.2. Soortbespreking:	9
4.2.1. Zekere broedvogels:.....	9
4.2.2. Mogelijke broedvogels & territoriale, niet broedende vogels:.....	43
4.2.3. Niet (meer) broedend:	53
Bijlage 1: Aandachtssoorten Grensparkmonitoring	58
Bijlage 2: Vergelijkende tabel met territoria per deelgebied van aanwezige soorten.....	59
Bijlage 3: Vergelijkende tabel met totaal aantal territoria in de verschillende onderzoek jaren.	61
Bijlage 4: Verspreidingskaarten per soort	63

1. Samenvatting:

De jaarlijkse broedvogelinventarisatie werd dit jaar uitgevoerd in zeven deelgebieden in het centrum van het Grenspark: Steertse Heide, Biezenkuilen, Drielingvennen, Zwarte Heuvelen, Kambuusduinen, Vossenbergen en Nieuwe Gemeentebossen. Deze inventarisatie maakt deel uit van het monitoringsplan van het Grenspark, met als doel elke zes jaar de territoria/broedparen van aandachtsoorten gebiedsdekkend in kaart te brengen. In 2024 werd in totaal 1161 hectare onderzocht door tien vrijwilligers. De verzamelde gegevens werden digitaal verwerkt op het kantoor van het Grenspark. Het doel is om deze data te vergelijken met voorgaande jaren, namelijk 1999, 2004, 2009, 2014, 2019 en 2021. De Withoefse Heide is ook dit jaar niet meegeteld. De bijgevoegde trends dienen voorzichtig geïnterpreteerd te worden en geven slechts een indicatie. Omdat eendensoorten tijdens de monitoring moeilijk te spotten zijn, worden waarnemingen van waarnemingen.be eventueel kort opgenomen. Ook voor andere soorten wordt informatie van waarnemingen.be gebruikt, maar dit heeft geen invloed op het aantal territoria dat uit de monitoring naar voren komt.

Van de 53 aandachtsoorten die weerhouden en aangevuld werden in het monitoringsplan, zijn er 38 vastgesteld waarvan 8 mogelijke en 30 zekere broedvogelsoorten.

Zekere broedvogels: Appelvink, Blauwborst, Bonte Vliegenvanger, Boomkruiper, Boomleeuwerik, Boompieper, Boomvalk, Dodaars, Fitis, Gekraagde Roodstaart, Grasmus, Graspieper, Grauwe Vliegenvanger, Grote Bonte Specht, Grote Canadese Gans, Kievit, Kneu, Krakeend, Kuifeend, Kuifmees, Putter, Rietgors, Roodborsttapuit, Veldleeuwerik, Waterral, Watersnip, Wintertaling, Wulp, Zwarte Mees en Zwarte Specht.

Mogelijke broedvogels: Bergeend, Boomklever, Groene Specht, Kleine Bonte Specht, Sijs, Slobeend, Sprinkhaanzanger en Wielewaal.

<i>Niet broedend: Bosrietzanger, Brilduiker, Bruine Kiekendief, Fluiter, Geelgors, Geoorde Fuut, Kruisbek, Matkop, Middelste Bonte Specht, Patrijs, Tafeleend, Tapuit, Torenavalk, Tureluur en Vuurgoudhaan.</i>
--

2. Opzet onderzoek:

Sinds de oprichting van het Grenspark is grensoverschrijdende monitoring een van de kerntaken. In 2003 werd een gebiedsdekkend monitoringsplan opgesteld en van start gegaan. Dit plan is sindsdien aangepast, rekening houdend met de SNL-methode. Het monitoringsplan van het Grenspark is ambitieus en omvat verschillende diergroepen en planten. Zo worden niet alleen vogels gemonitord, maar ook amfibieën, reptielen, planten, libellen en vlinders. Daarnaast vinden jaarlijks aanvullende inventarisaties van andere dier- of plantensoorten plaats.

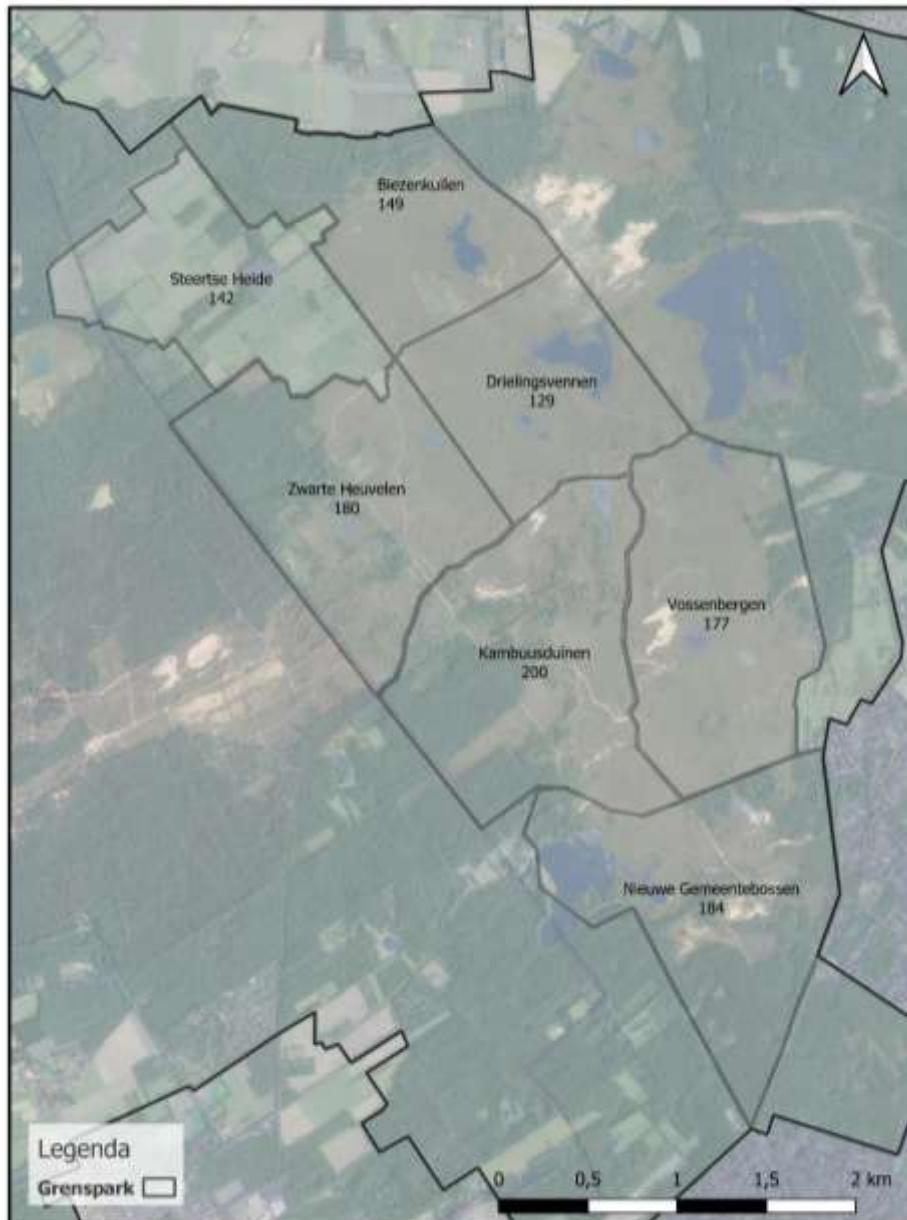
Sinds enkele jaren worden alle vogelsoorten gemonitord, met een selectie van soorten die kenmerkend zijn voor bepaalde natuurtypen en specifieke eisen stellen aan hun leefgebied. De lijst met aandachtsoorten voor broedvogels is te vinden in [Bijlage 1](#) en wordt in dit rapport besproken. Daarnaast worden enkele

andere, mogelijk interessante soorten (aangeduid met een *) ook gevolgd. De gegevens van overige soorten kunnen in de toekomst nuttig blijken.

3. Materiaal en methoden:

3.1. Sectoren

De totale oppervlakte die geïnventariseerd werd besloeg 1161 hectaren. Dit gebied werd opgedeeld in 7 deelgebieden (Figuur 1 en Tabel 1).

Figuur 1. Deelgebieden voor de broedvogelmonitoring 2024

Tabel 1: Naam deelgebieden, oppervlakte en monitorders

Naam deelgebied	Telhok	opp	vrijwilligers
Steertse Heide	VOG 0	142 ha	Thijs Nouws en Pieter De Pauw
Biezenkuilen	VOG 1	149 ha	Jos Jacobs en Bert Goyens
Drielingvennen	VOG 2	129 ha	Jean Jordaens
Zwarte Heuvelen	VOG 3	180 ha	Wouter Vanwesenbeeck
Vossenbergen	VOG 4	177 ha	Herman Jacobs
Kambuusduinen	VOG 5	200 ha	Bram Vogels
Nieuwe Gemeentebossen	VOG 6	184 ha	Marc Van Aerde

3.2. Deelnemers:

Het verzamelen van de gegevens in het terrein gebeurde door 9 vrijwilligers/amateur-ornithologen hierboven in tabel 1 weergegeven. Voor de akoustische monitoring heeft een extra vrijwilliger, Bart Goris, zich ingezet.

3.3. Soorten:

Voor de 53 aandachtsoorten in het rapport zijn er meer data beschikbaar om te vergelijken met eerdere monitoringrondes. Voor de overige soorten vormen de rapporten van 1999, 2019 en 2021 de enige vergelijkingsbasis. De nachtzwaluw, eveneens een aandachtsoort, is uit de monitoring gehaald om te voorkomen dat zowel dag- als avondbezoeken nodig waren. Deze soort wordt daarom niet in dit rapport behandeld, maar werd in 2022 volledig gemonitord in het gehele Grenspark.

De soorten worden ingedeeld in drie categorieën: niet broedend (geen waarnemingen binnen de datumgrenzen), mogelijk broedend (waarnemingen binnen de datumgrenzen, maar zonder broedindicaties zoals nest, eileg of jongen) en zeker broedend. Een aantal soorten zijn sinds 1999 niet meer in het Grenspark waargenomen en zijn daardoor niet meer opgenomen als aandachtsoort. Sinds 2019 worden alle soorten gemonitord en kunnen soorten eventueel opnieuw worden toegevoegd aan de lijst van aandachtsoorten.

3.4. Standaardisering:

Om met verschillende mensen kwalitatieve gegevens te verzamelen, is een verregaande standaardisering noodzakelijk. Er is een algemene werkwijze ontwikkeld die voldoet aan de SNL-monitoringseisen, gebaseerd op het oorspronkelijke monitoringsplan 'Handleiding monitoring van het Grenspark' en waarbij ook Natura2000-soorten worden meegenomen.

De monitoring richt zich voornamelijk op de "aandachtsoorten", maar daarnaast zijn ook enkele specifieke soorten uit het oorspronkelijke monitoringsplan van het Grenspark en enkele unieke soorten toegevoegd. De broedvogelgegevens zijn op een uniforme manier verzameld met behulp van een tablet of smartphone en het programma Avimap, dat werkt met gps. De waarnemingen werden vervolgens geüpload in het Sovon Avimap-portaal en, indien van toepassing, in waarnemingen.be. Dit webportaal is speciaal ontwikkeld voor de monitoring van broedvogels.

3.5. Analyse:

De analyse van de resultaten werd uitgevoerd door Grenspark Kalmthoutse Heide, waarbij gestreefd werd naar een consistente interpretatie van de gegevens. Autoclustering vond plaats via Sovon, en alle territoria zijn digitaal ingetekend in QGIS 3.22.8. Overlappen in de grenszones van de deelgebieden zijn eruit gefilterd, en vergelijkingen zijn gemaakt met beschikbaar referentiemateriaal.

Bij de bespreking van de soorten worden de resultaten weergegeven in een tabel met de inventarisatiejaren 1999, 2004, 2009, 2014, 2019, 2021 en 2024. Deze monitoringsrondes werden uitgevoerd op verschillende oppervlaktes en door verschillende veldornithologen, waardoor de weergegeven aantallen indicatief zijn. De aantallen per monitoringshok worden vermeld in bijlage 3, waar strikte vergelijkingen mogelijk zijn omdat de hokken consistent zijn gebleven en veelal dezelfde waarnemers betrokken waren. De hokken uit 1999 hadden een andere afbakening, waardoor de vergelijking slechts indicatief is.

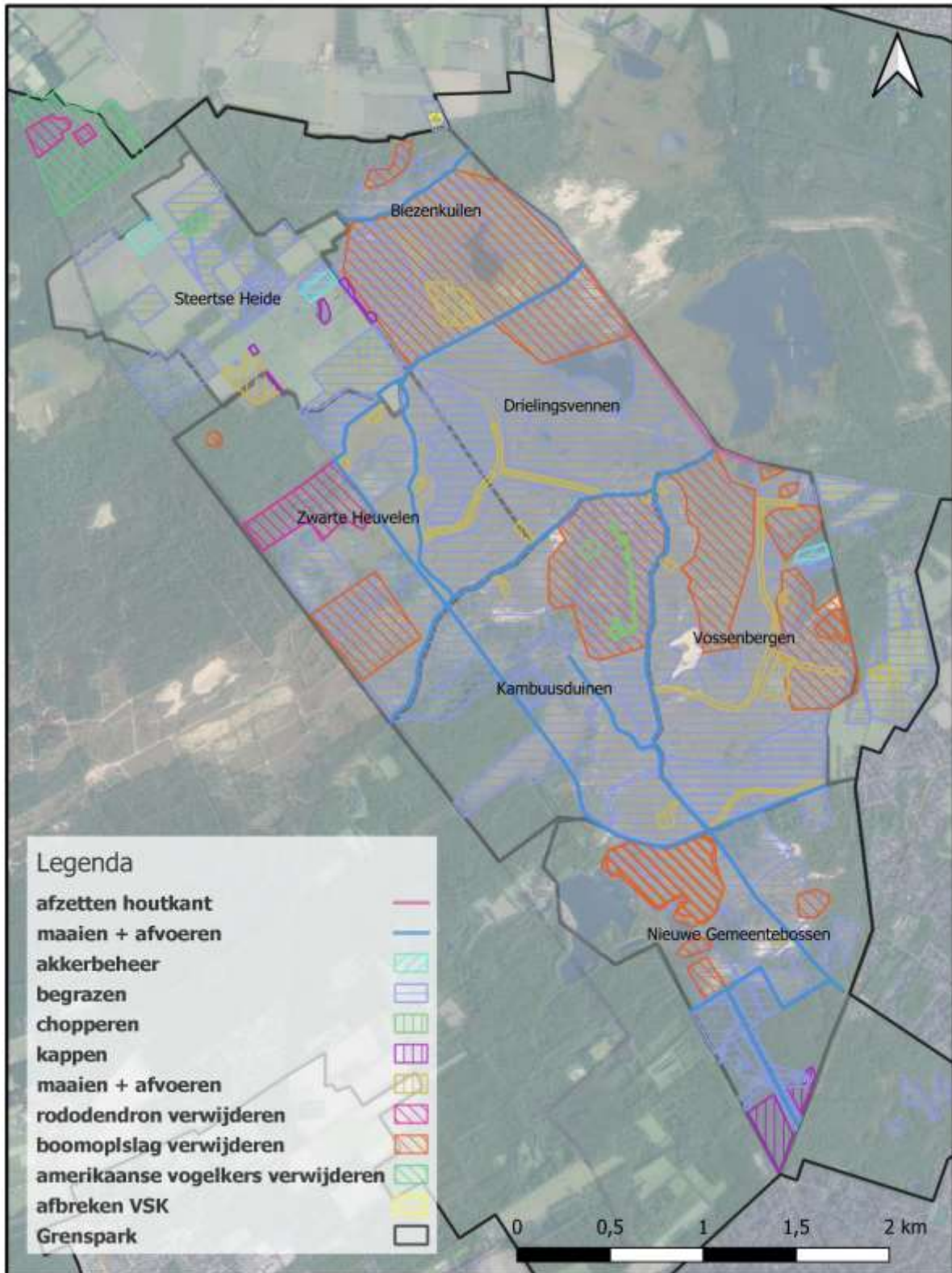
De gebiedstrend wordt vergeleken met de beschikbare trends, zoals de trend voor provincie Noord-Brabant (1990-2021), die beschikbaar is op de website van Sovon (bron: "Netwerk Ecologische Monitoring, Sovon, provincies & CBS, www.sovon.nl"). Hoewel de totale onderzochte oppervlakte per onderzoeksjaar enigszins verschilt, kan de globale vergelijking vaak gemaakt worden op basis van het voorkomen van soorten. Deze gegevens zijn, indien mogelijk, meegenomen in de trendberekening.

Recente beheermaatregelen kunnen aanzienlijke effecten hebben op sommige broedvogelsoorten. Vooral het maaibeheer heeft positieve gevolgen voor diverse soorten. Bij de bespreking per soort wordt geëvalueerd of deze maatregelen een positieve of negatieve invloed hadden. Hieronder is een kaart weergegeven met de beheerwerken die door ANB zijn uitgevoerd (Figuur 2).

Een bijkomend aandachtspunt is het zeer slechte regenachtige en vaak lange koude weer in het voorjaar en een groot deel van de zomer. Dit heeft ongetwijfeld enige impact gehad op de monitoring en daarnaast zal moeten bekeken worden of er voor een aantal soorten een impact op de algemene trend te vinden is.

Beheer

Broedvogelmonitoring 2024

Figuur 2: Uitgevoerd beheer 2023 in de gemonitorde deelgebieden (bron ANB)

4. Resultaten:

4.1. Algemeen:

Op basis van de criteria werden de soorten alfabetisch opgedeeld in zeker broedend, mogelijk broedend en niet broedend.

[Bijlage 2](#) toont het overzicht van het aantal territoria in de verschillende telhokken.

[Bijlage 3](#) toont de vergelijking tussen de verschillende monitoringsjaren.

[Bijlage 4](#) toont de verspreidingskaarten per soort.

Voor een aantal soorten is er in vorige teljaren minder intensief of niet gemonitord in bepaalde gebieden. Niet getelde vogelsoorten worden aangeduid in de tabellen met NG.

Buiten de aandachtsoorten zijn er nog enkele andere soorten mee opgenomen in dit rapport die de moeite waard zijn om te vermelden. Deze soorten worden met een * aangeduid.

4.2. Soortbespreking:

4.2.1. Zekere broedvogels:

Van de volgende soorten werden waarnemingen in het gebied gedaan die erop wezen dat de soort er met zekerheid broedde.

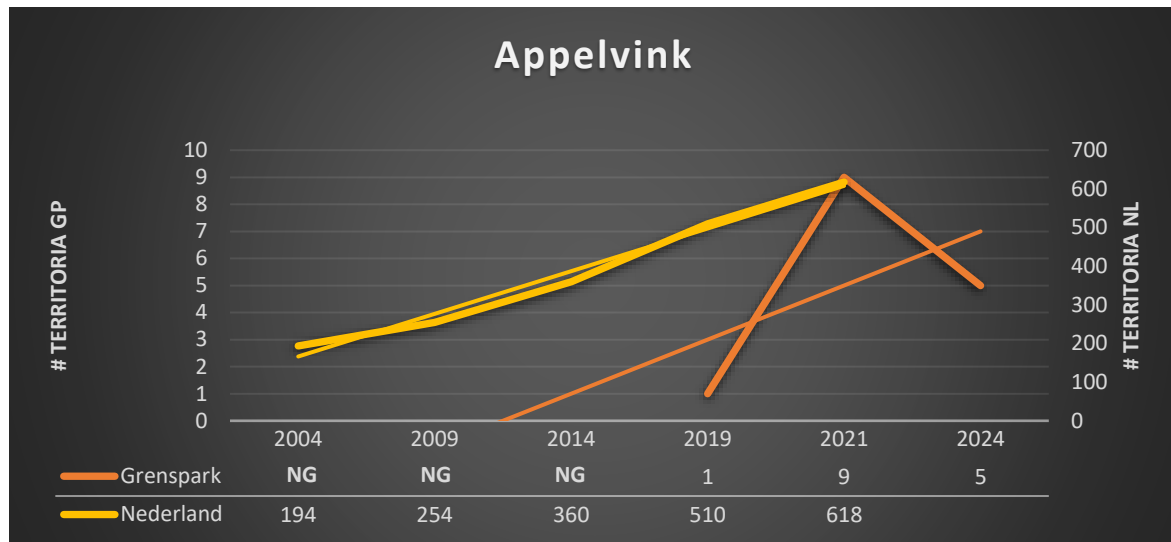
APPELVINK

Tabel 2. Aantal territoria per deelgebied en het totaal aantal voor de Appelvink

Steertse Heide	VOG 0	3
Biezenkuilen	VOG 1	2
Drielingvennen	VOG 2	0
Zwarte Heuvelen	VOG 3	0
Vossenbergen	VOG 4	0
Kambuusduinen	VOG 5	0
Nieuwe Gemeentebossen	VOG 6	0
Vennencomplex Kalmthoutse Heide	Totaal	5

Sinds 2019 wordt de appelvink geteld. Voordien was er nog maar weinig sprake van deze soort in het Grenspark. Door zijn verborgen gedrag en onopvallende geluid is de appelvink moeilijk waarneembaar. In

2021 was er een opmerkelijke stijging, wat in 2024 terug getemperd is. Net zoals in Vlaanderen en Noord-Brabant gaat de soort er goed op vooruit. Door het zeer onopvallend karakter zijn mogelijk nog een beperkt aantal koppels gemist. Op basis van bijkomende waarnemingen was er vermoedelijk nog een extra koppel in het zuiden van de Nieuwe Gemeentebossen. Ook in de Zwarte Heuvelen zijn er losse waarnemingen die mogelijk op een extra territorium wijzen. Succesvol broeden werd onder meer vastgesteld aan de Steerste heide en Biezenkuilen.

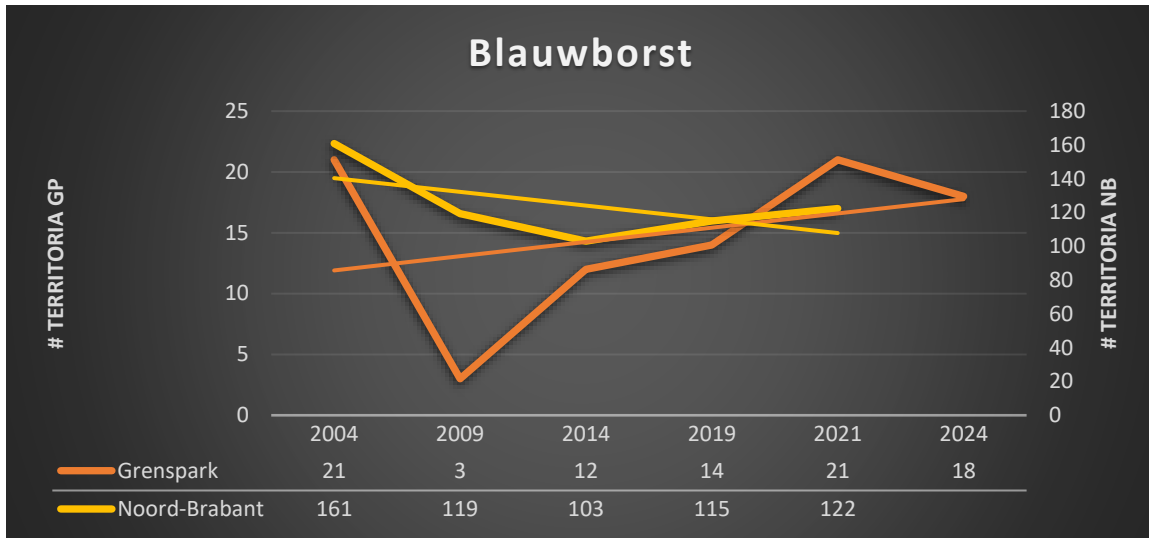
Figuur 3. Trend Appelvink in getelde gebieden in het Grenspark en Noord-Brabant (bron "Netwerk Ecologische Monitoring, Sovon, provincies & CBS, www.sovon.nl")

BLAUWBORST

Tabel 3. Aantal territoria per deelgebied en het totaal aantal voor de Blauwborst

Steertse Heide	VOG 0	2
Biezenkuilen	VOG 1	1
Drielingvennen	VOG 2	5
Zwarte Heuvelen	VOG 3	2
Vossenbergen	VOG 4	3
Kambuusduinen	VOG 5	2
Nieuwe Gemeentebossen	VOG 6	3
Vennencomplex Kalmthoutse Heide	Totaal	18

De blauwborst is de laatste jaren aan een opmars bezig in het Grenspark. In de provincie Noord-Brabant gaat de soort erop achteruit, maar sinds 2014 is de trend in Noord-Brabant wel positief. In het deelgebied gaat sinds 2009 de blauwborst erop vooruit en komen er overal territoria voor. In meerdere gebieden was er sprake van nestindicerend gedrag, transport voedsel, e.d. wat wijst op zekere broedgevallen.

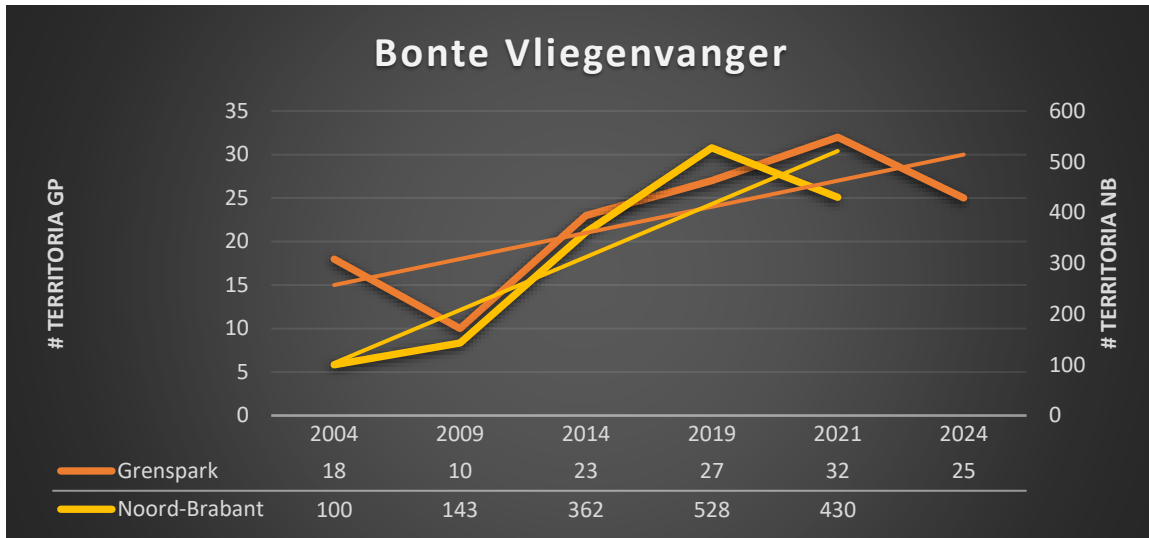
Figuur 4. Trend Blauwborst in getelde gebieden in het Grenspark en Noord-Brabant (bron "Netwerk Ecologische Monitoring, Sovon, provincies & CBS, www.sovon.nl")

BONTE VLEGENVANGER

Tabel 4. Aantal territoria per deelgebied en het totaal aantal voor de Bonte Vliegenvanger

Steertse Heide	VOG 0	5
Biezenkuilen	VOG 1	7
Drielingvennen	VOG 2	0
Zwarte Heuvelen	VOG 3	9
Vossenbergen	VOG 4	2
Kambuusduinen	VOG 5	2
Nieuwe Gemeentebossen	VOG 6	0
Vennencomplex Kalmthoutse Heide	Totaal	25

De Bonte Vliegenvanger blijft het, zowel provinciaal als in het Grenspark, goed doen alhoewel er een kleine terugval is tegenover vorige telling. In Nederland is deze soort aan een sterke opmars bezig. Ze broeden vaak in nestkasten. De territoria zijn vooral te vinden in de halfopen bossen. In de Biezenkuilen en de Zwarte Heuvelen gaat de soort erop vooruit. In de Nieuwe Gemeentebossen zijn er sinds 2019 geen territoria meer. Ook is er geen territorium vastgesteld in Drielingvennen.

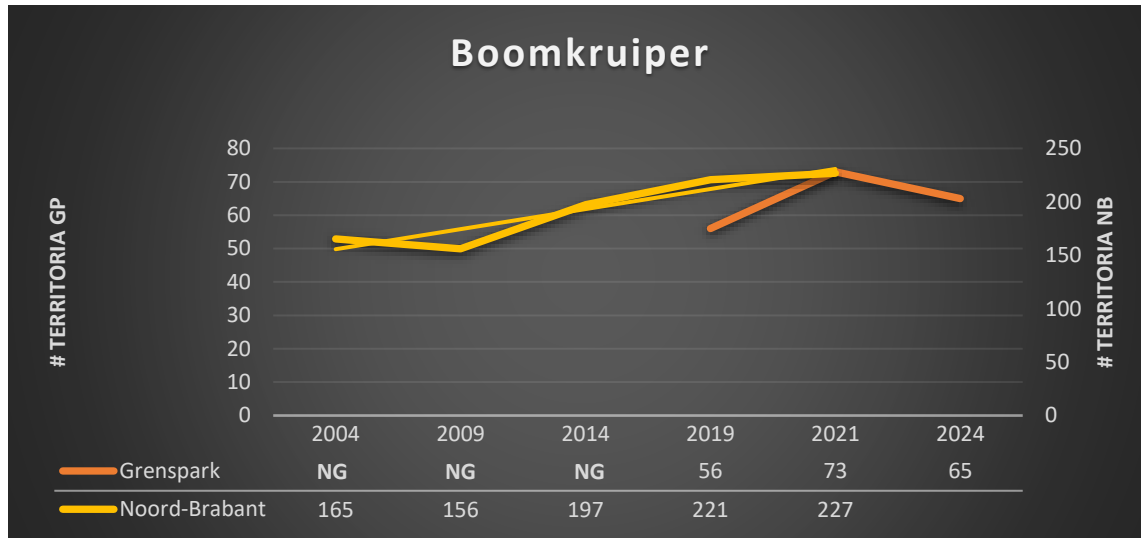
Figuur 5. Trend Bonte Vliegenvanger in getelde gebieden in het Grenspark en Noord-Brabant (bron "Netwerk Ecologische Monitoring, Sovon, provincies & CBS, www.sovon.nl")

BOOMKRUIPER

Tabel 5. Aantal territoria per deelgebied en het totaal aantal voor de Boomkruiper

Steertse Heide	VOG 0	10
Biezenkuilen	VOG 1	19
Drielingvennen	VOG 2	1
Zwarte Heuvelen	VOG 3	13
Vossenbergen	VOG 4	3
Kambuusduinen	VOG 5	17
Nieuwe Gemeentebossen	VOG 6	2
Vennencomplex Kalmthoutse Heide	Totaal	65

De boomkruiper is pas in 2019 meegeteld. Er waren toen 56 territoria en opvallend beter dan de enige andere referentie namelijk de telling in 1999 met 22 territoria. In 2021 zet de opmars van de boomkruiper zich voort met 73 territoria in dit deelgebied en in 2024 blijft deze het nog goed doen met 65 territoria. Ze stellen weinig eisen aan een nestplaats zodat er genoeg nestgelegenheid in de bossen is. Uiteraard komen de territoria in de bosgebieden voor.

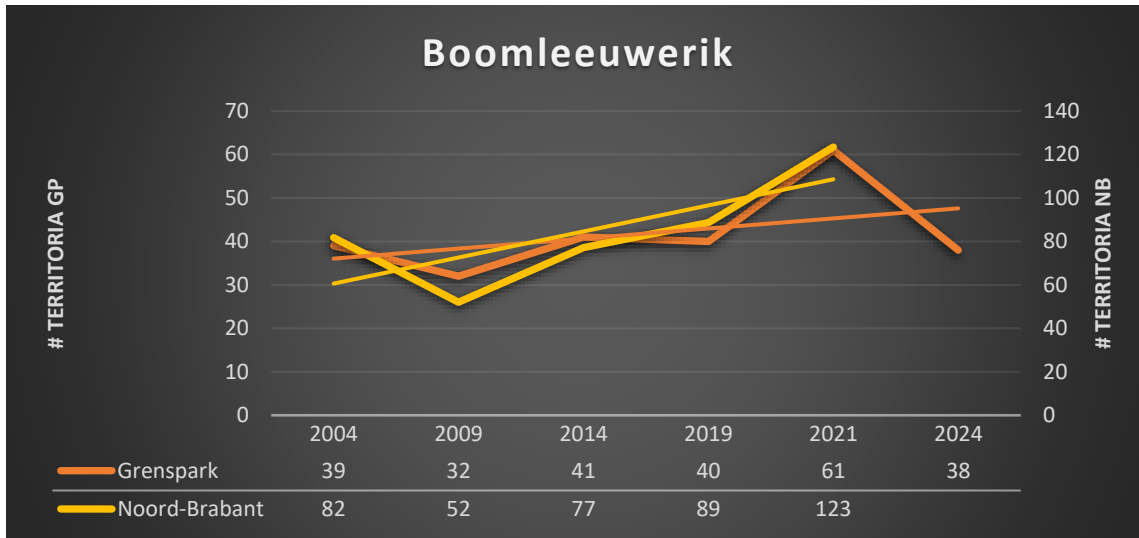
Figuur 6. Trend Boomkruiper in getelde gebieden in het Grenspark en Noord-Brabant (bron "Netwerk Ecologische Monitoring, Sovon, provincies & CBS, www.sovon.nl")

BOOMLEEUWERIK

Tabel 6. Aantal territoria per deelgebied en het totaal aantal voor de Boomleeuwerik

Steertse Heide	VOG 0	8
Biezenkuilen	VOG 1	6
Drielingvennen	VOG 2	1
Zwarte Heuvelen	VOG 3	5
Vossenbergen	VOG 4	5
Kambusduinen	VOG 5	9
Nieuwe Gemeentebossen	VOG 6	4
Venncomplex Kalmthoutse Heide	Totaal	38

Na een topjaar in 2021 met 65 territoria is er een terugval in 2024 met 38 territoria, gelijkaardig met oudere tellingen. Vooral in Zwarte Heuvelen en Kambusduinen zijn er opmerkelijk minder territoria. Mogelijk heeft de minder beschikbare nestplaatsen door het natte weer er iets mee te maken. Rekening houdend met het algemeen voorkomen en dat meerdere koppels met jongen zijn gezien, kan er zeker gesproken worden over broedzekerheid.

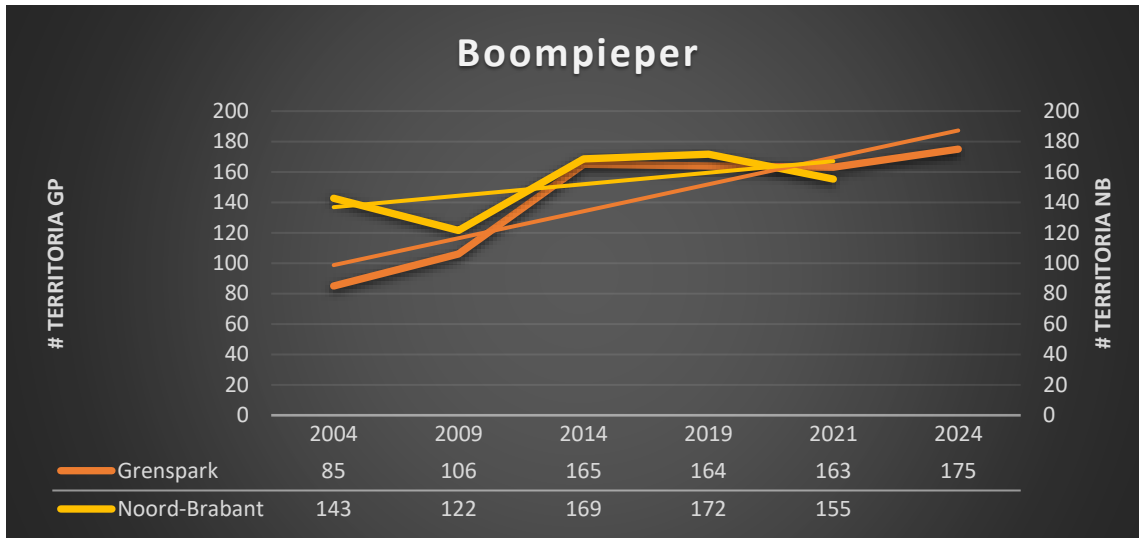
Figuur 7. Trend Boomleeuwerik in getelde gebieden in het Grenspark en Noord-Brabant (bron "Netwerk Ecologische Monitoring, Sovon, provincies & CBS, www.sovon.nl")

BOOMPIEPER

Tabel 7. Aantal territoria per deelgebied en het totaal aantal voor de Boompieper

Steertse Heide	VOG 0	27
Biezenkuilen	VOG 1	26
Drielingvennen	VOG 2	9
Zwarte Heuvelen	VOG 3	31
Vossenbergen	VOG 4	20
Kambuusduinen	VOG 5	40
Nieuwe Gemeentebossen	VOG 6	19
Vennencomplex Kalmthoutse Heide	Totaal	172

De Boompieper blijft met zijn 172 territoria het goed doen in de Kalmthoutse Heide. Er zijn uitgevlogen jongen gezien wat wijst op succesvol broeden. Het is natuurlijk wel een soort die kenmerkend is voor licht bebost gebied, wat ook kan wijzen op een verdere verbossing van de heide.

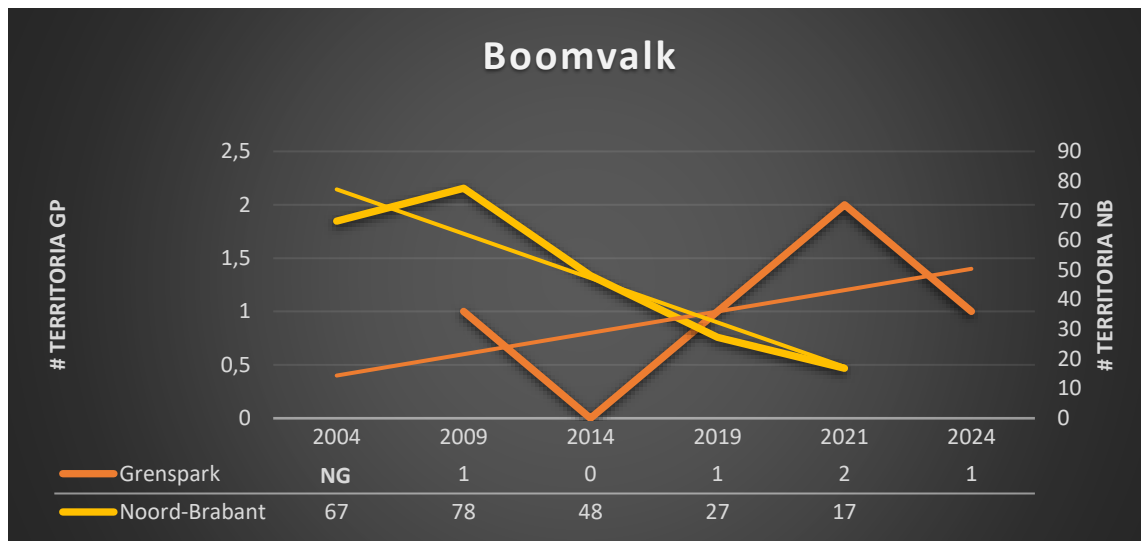
Figuur 8. Trend Boompieper in getelde gebieden in het Grenspark en Noord-Brabant (bron "Netwerk Ecologische Monitoring, Sovon, provincies & CBS, www.sovon.nl")

BOOMVALK

Tabel 8. Aantal territoria per deelgebied en het totaal aantal voor de Boomvalk

Steertse Heide	VOG 0	0
Biezenkuilen	VOG 1	0
Drielingvennen	VOG 2	1
Zwarte Heuvelen	VOG 3	0
Vossenbergen	VOG 4	0
Kambusduinen	VOG 5	0
Nieuwe Gemeentebossen	VOG 6	0
Vennencomplex Kalmthoutse Heide	Totaal	1

De boomvalk is nog steeds in het Grenspark, maar met enkel één territorium in Drielingvennen. In 2019 was hier één zeker broedgeval. Ook dit jaar is er in dit deelgebiedje een territorium vastgesteld met aanwijzing van een waarschijnlijke nestplaats. Bijkomend is er een territorium vastgesteld voor de brandtoren, maar deze is niet opgemerkt tijdens de broedvogelmonitoring. Een mogelijk derde territorium was aanwezig ter hoogte van het Langven, maar ook deze vogels waren niet actief tijdens de monitoringrondes. Het slechte weer kan hier mee de oorzaak voor zijn. Er zijn alarmerende vogels waargenomen, wat wijst op een broedgeval. In tegenstelling tot andere jaren zijn er wel geen jongen waargenomen, de vraag is of ook hier het zeer slechte weer een impact heeft gehad.

Figuur 9. Trend Boomvalk in getelde gebieden in het Grenspark en Noord-Brabant (bron "Netwerk Ecologische Monitoring, Sovon, provincies & CBS, www.sovon.nl")

BUIZERD*

Tabel 9. Aantal territoria per deelgebied en het totaal aantal voor Buizerd

Steertse Heide	VOG 0	3
Biezenkuilen	VOG 1	1
Drielingvennen	VOG 2	0
Zwarte Heuvelen	VOG 3	0
Vossenbergen	VOG 4	0
Kambuusduinen	VOG 5	0
Nieuwe Gemeentebossen	VOG 6	0
Venncomplex Kalmthoutse Heide	Totaal	4

Er zijn 4 territoria in het volledige gebied, namelijk op de Steertse Heide en Biezenkuilen. In de Steertse Heide is een bezet nest opgemerkt wat wijst op een broedgeval. Vermoedelijk zijn er meerdere nestplaatsen in het Grenspark zoals in de Nieuwe Gemeentebossen en Zwarte Heuvelen. De monitoring heeft vooral een focus op broedvogels, waardoor roofvogels in beperkte mate door de mazen van het net zouden kunnen glippen. De bijkomende waarnemingen wijzen alleszins niet op een relevante onderschatting.

Tabel 10. Aantal territoria in verschillende teljaren voor Buizerd

1999	2004	2009	2014	2019	2021	2024
1	NG	NG	NG	1	2	4

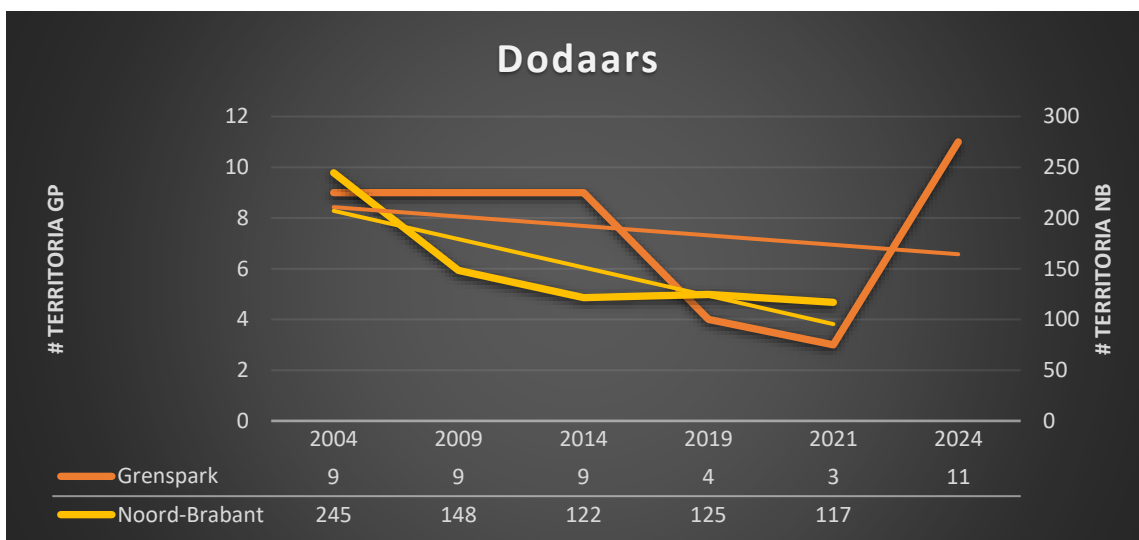
DODAARS

Tabel 11. Aantal territoria per deelgebied en het totaal aantal voor de Dodaars

Steertse Heide	VOG 0	0
Biezenkuilen	VOG 1	1
Drielingvennen	VOG 2	1
Zwarte Heuvelen	VOG 3	3
Vossenbergen	VOG 4	1
Kambuusduinen	VOG 5	1
Nieuwe Gemeentebossen	VOG 6	4
Vennencomplex Kalmthoutse Heide	Totaal	11

Het aantal territoria is met 11 in 2024 uitzonderlijk hoog. Dit heeft zonder enige twijfel te maken met het feit dat heel wat langdurig droogstaande vennen (Van Ganzenven, Langven, Bergeendenvén, ...) eindelijk terug vol water stonden. De regen was zodanig overvloedig dat er naast deze vennen ook nog heel wat andere natte depressies waren die in aanmerking kwamen (zie bijv. het ven aan de ingang aan de Vroente). Op heel veel plaatsen zijn pulli opgemerkt en vermoedelijk hebben heel wat koppels minimaal twee broedsels gehad op ongeveer alle stukken water die aanwezig waren.

Figuur 10. Trend Dodaars in getelde gebieden in het Grenspark en Noord-Brabant (bron "Netwerk Ecologische Monitoring, Sovon, provincies & CBS, www.sovon.nl")

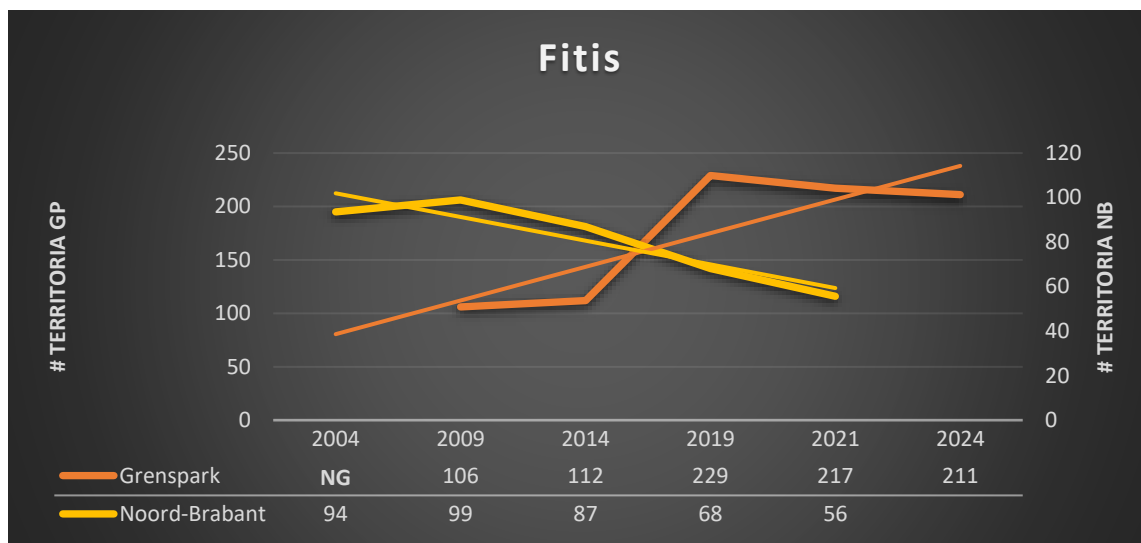
FITIS

Tabel 12. Aantal territoria per deelgebied en het totaal aantal voor de Fitis

Steertse Heide	VOG 0	10
Biezenkuilen	VOG 1	45
Drielingvennen	VOG 2	25
Zwarte Heuvelen	VOG 3	31
Vossenbergen	VOG 4	44
Kambuusduinen	VOG 5	39

Nieuwe Gemeentebossen	VOG 6	17
Vennencomplex Kalmthoutse Heide	Totaal	211

Het aantal territoria van deze soort houdt goed stand tegen vorige telling. De hoogste dichtheid is te vinden in de duinen en heidevelden met opslag en verbossing. Het aantal territoria is het hoogst in Biezenkuilen en Vossenbergen. Hoewel het veruit de algemeenste zangvogel is, is er weinig broedbewijs omdat er niet achter gezocht wordt. Er is wel degelijk transport voedsel gezien en jongen wat wijst op succesvol broeden. Het belang van de Kalmthoutse heide voor deze soort in de regio is aanzienlijk aangezien er buiten het reservaat nagenoeg geen territoria gevonden worden. Het is echter een soort die ook wijst op verbossing. Ook de trend in Noord-Brabant is in tegenstelling met het Grenspark negatief.

Figuur 11. Trend Fitis in getelde gebieden in het Grenspark en Noord-Brabant (bron "Netwerk Ecologische Monitoring, Sovon, provincies & CBS, www.sovon.nl")

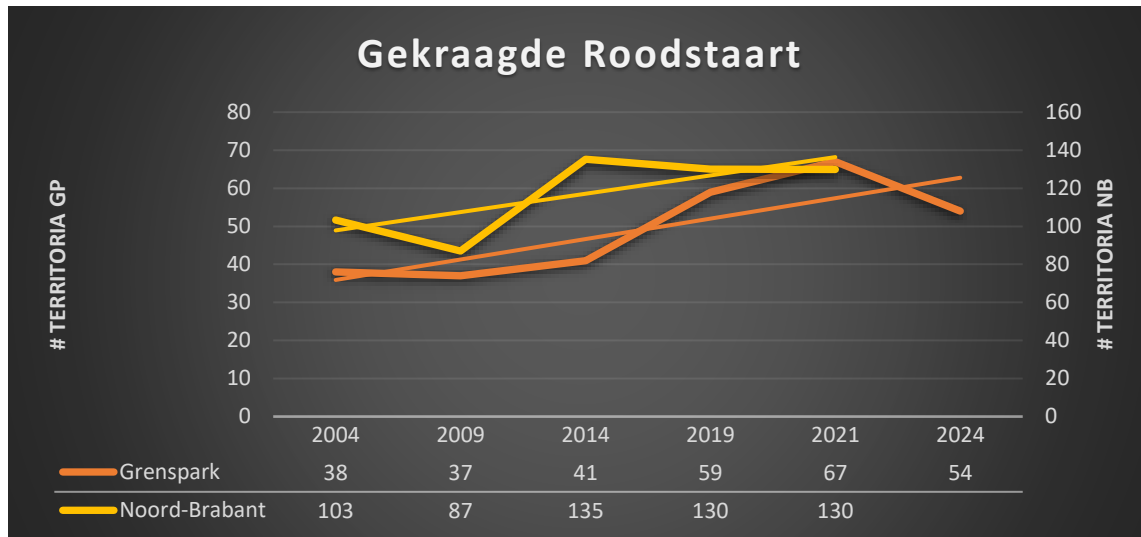
GEKRAAGDE ROODSTAART

Tabel 13. Aantal territoria per deelgebied en het totaal aantal voor de Gekraagde Roodstaart

Steertse Heide	VOG 0	6
Biezenkuilen	VOG 1	7
Drielingvennen	VOG 2	0
Zwarte Heuvelen	VOG 3	11
Vossenbergen	VOG 4	5
Kambusduinen	VOG 5	16
Nieuwe Gemeentebossen	VOG 6	9
Vennencomplex Kalmthoutse Heide	Totaal	54

Het aantal territoria van de Gekraagde Roodstaart houdt goed stand maar kent een kleine terugval, die mogelijk deels mee verklaard kan worden door het aanhoudende slechte weer. Net zoals bij de Boompieper

blijkt dat het bosrandbeheer goed is. De open delen met hier en daar een dode boom is daarbovenop ideaal biotoop voor de Gekraagde Roodstaart. De soort volgt ook de positieve trend die opgetekend wordt in de Provincie Noord-Brabant, ondanks de beperkte terugval in 2024. De soort was in 1999 echter met 88 territoria nog talrijker, het populatieherstel zal dus nog een tijdje verder moeten gaan tot we terug op het niveau van 1999 zitten. Op meerdere locaties zijn aanwijzingen van succesvol broeden.

Figuur 12. Trend Gekraagde Roodstaart in getelde gebieden in het Grenspark en Noord-Brabant (bron "Netwerk Ecologische Monitoring, Sovon, provincies & CBS, www.sovon.nl")

GOUDHAAN*

Tabel 14. Aantal territoria per deelgebied en het totaal aantal voor de Goudhaan

Steertse Heide	VOG 0	2
Biezenkuilen	VOG 1	5
Drielingvennen	VOG 2	5
Zwarte Heuvelen	VOG 3	0
Vossenbergen	VOG 4	15
Kambuusduinen	VOG 5	0
Nieuwe Gemeentebossen	VOG 6	0
Vennencomplex Kalmthoutse Heide	Totaal	27

Ten opzichte van 2021 zijn het aantal territoria met 27 ongeveer gelijk gebleven. Je merkt wel enkele verschuivingen. In de Zwarte Heuvelen zijn er aanmerkelijk minder territoria en in de Vossenbergen zijn er geen meer. In de Kambuusduinen daarentegen zijn het aantal territoria gestegen. De koude winterperiode of het lange koude voorjaar kan mogelijk op deze soort een impact hebben.

Tabel 15. Aantal territoria in verschillende teljaren voor de Goudhaan

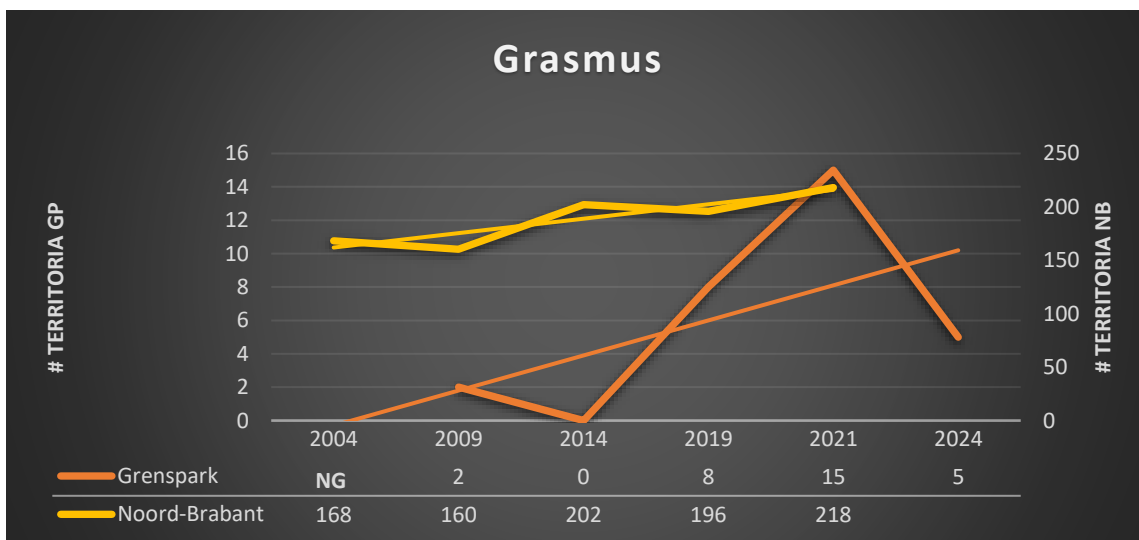
1999	2004	2009	2014	2019	2021	2024
52	NG	NG	NG	38	26	27

GRASMUS

Tabel 16. Aantal territoria per deelgebied en het totaal aantal voor de Grasmus

Steertse Heide	VOG 0	0
Biezenkuilen	VOG 1	1
Drielingvennen	VOG 2	2
Zwarte Heuvelen	VOG 3	0
Vossenbergen	VOG 4	0
Kambuusduinen	VOG 5	2
Nieuwe Gemeentebossen	VOG 6	0
Vennencomplex Kalmthoutse Heide	Totaal	5

In 2021 was de grasmus met 15 zangposten in het deelgebied aan een opmars bezig, wat in andere heidegebieden ook werd opgemerkt. In 2024 is er een terugval naar 5 territoria. Opvallend is dat er geen territoria meer zijn in de Steertse Heide en Zwarte Heuvelen. Langs de verbindingsweg, waar randen en open plekken met opslag zijn, is deze soort terug meer waargenomen. Er zijn alleszins alarmerende exemplaren waargenomen aan Drielingvennen, wat wijst op de aanwezigheid van een nest of jongen in de buurt. Wegens het lage aantal territoria moet de grasmus goed opgevolgd worden. De trend in de provincie Noord-Brabant is tot 2021 nochtans positief. De reden van de terugval is onbekend, maar moet externe factoren hebben of bepaald zijn door het slechte weer.

Figuur 13. Trend Grasmus in getelde gebieden in het Grenspark en Noord-Brabant (bron "Netwerk Ecologische Monitoring, Sovon, provincies & CBS, www.sovon.nl")

GRASPIEPER

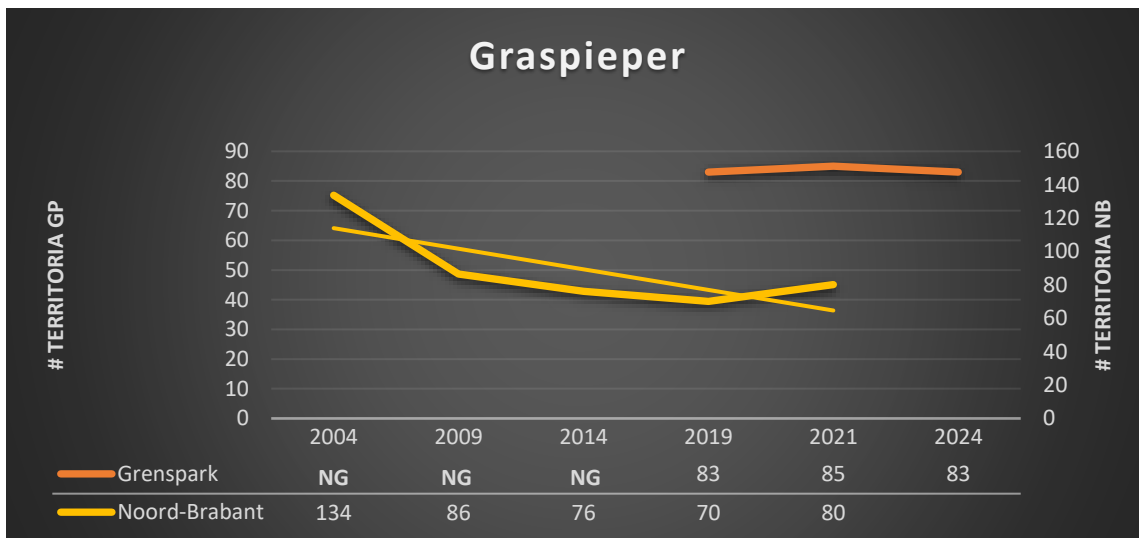

Grenspark Kalmthoutse Heide

Tabel 17. Aantal territoria per deelgebied en het totaal aantal voor de Graspieper

Steertse Heide	VOG 0	7
Biezenkuilen	VOG 1	23
Drielingvennen	VOG 2	17
Zwarte Heuvelen	VOG 3	7
Vossenbergen	VOG 4	20
Kambuusduinen	VOG 5	8
Nieuwe Gemeentebossen	VOG 6	1
Vennencomplex Kalmthoutse Heide	Totaal	83

In de monitoring van 1999 was er sprake van 80 territoria. De soort blijkt ook stabiel gebleven sinds de tellingen van 2019. Met 83 territoria zit het wel goed met de Graspieper. Paartjes zijn meermaals gezien alsook voedselvuchten en alarmerend gedrag. In Noord-Brabant is het aantal sinds 2009 min of meer stabiel gebleven.

Figuur 14. Trend Graspieper in getelde gebieden in het Grenspark en Noord-Brabant (bron "Netwerk Ecologische Monitoring, Sovon, provincies & CBS, www.sovon.nl")

GRAUWE GANS*

Tabel 18. Aantal territoria per deelgebied en het totaal aantal voor de Grauwe Gans

Steertse Heide	VOG 0	13
Biezenkuilen	VOG 1	2
Drielingvennen	VOG 2	1
Zwarte Heuvelen	VOG 3	1
Vossenbergen	VOG 4	1
Kambuusduinen	VOG 5	1
Nieuwe Gemeentebossen	VOG 6	2
Vennencomplex Kalmthoutse Heide	Totaal	21

De Grauwe Gans blijft het goed doen, in 1999 was het immers nog geen broedvogel op de Kalmthoutse Heide. Het aantal territoria is stabiel gebleven tegenover vorig teljaar. Er zijn jongen waargenomen in de Putse Moer en meerdere buiten het telgebied in De Markgraaf en Stappersven. Het aantal van 21 territoria lijkt echter wel wat een overschatting van het werkelijk aantal broedgevallen dat een stuk lager ligt. Het beeld zal vertekend zijn door de aanwezigheid van overzomeraars die niet tot broeden komen. Maar los daarvan zijn er veel succesvolle broedgevallen vastgesteld in het grenspark. Het feit dat deze soms net buiten het getelde gebied zitten is omdat de paren met jongen zich kunnen verplaatsen tussen gebieden.

Tabel 19. Aantal territoria in verschillende teljaren voor de Grauwe Gans

1999	2004	2009	2014	2019	2021	2024
0	NG	NG	NG	4	21	21

GRAUWE KLAUWIER*

Tabel 20 Aantal territoria per deelgebied en het totaal aantal voor de Grauwe Klauwier

Steertse Heide	VOG 0	4
Biezenkuilen	VOG 1	0
Drielingvennen	VOG 2	0
Zwarte Heuvelen	VOG 3	0
Vossenbergen	VOG 4	0
Kambuusduinen	VOG 5	0
Nieuwe Gemeentebossen	VOG 6	0
Vennencomplex Kalmthoutse Heide	Totaal	4

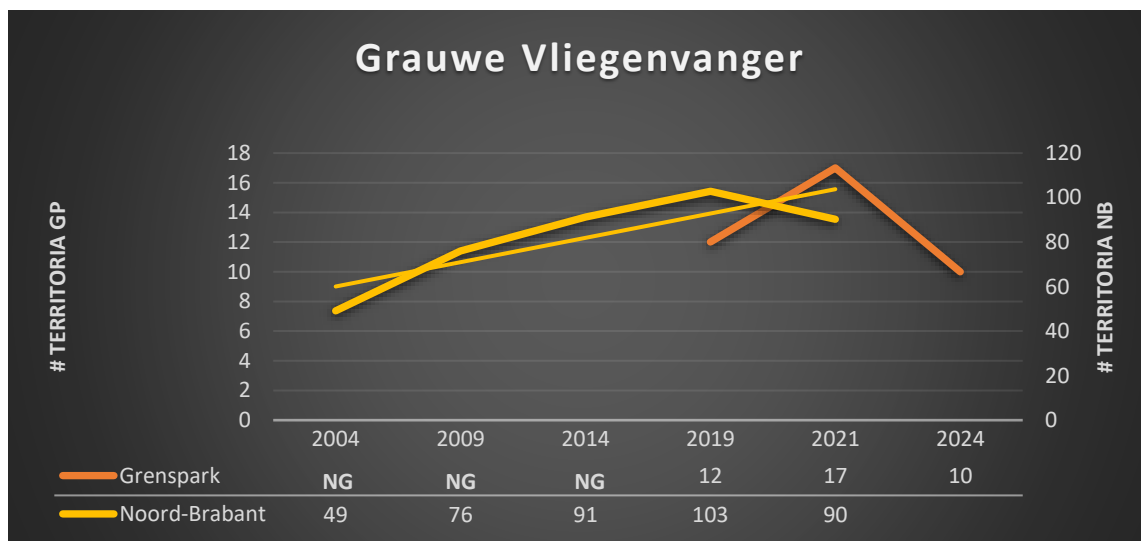
Grauwe Klauwier is een soort die na zeer lange afwezigheid terug is verschenen als broedvogel in 2020 met toen twee territoria en minstens één geslaagd broedgeval. In 2024 zijn er in de Steertse Heide 4 territoria vastgesteld en ook jongen opgemerkt bij minimaal twee koppels en dit ondanks het slechte weer, hoewel het aantal jongen eerder aan de lage kant was en natuurlijk twee koppels niet met jongen zijn vastgesteld. Aan de verbindingstraat ter hoogte van de Biezenkuilen is de grauwe klauwier ook meerdere keren waargenomen met een zeker bijkomend succesvol broedgeval, wat het totale aantal voor het grenspark op 5 brengt waarvan minimaal drie succesvolle broedgevallen. Het feit dat dit koppel lang onontdekt bleef, nadat in het voorjaar een exemplaar was gezien, toont hoe onopvallend de soort kan zijn in het broedseizoen op een locatie waar heel veel vogelkijkers passeren. Het extensiever landbouwgebruik van een aantal percelen in de Steertse Heide blijkt ook voor deze soort positief te zijn. Het koppel dat eerst meer zuidelijk op de Steerste heide zat, heeft daar maar kortstondig gezeten. Later is nog een koppel (mogelijk dit of een ander) verschenen in het noordelijk deel van de Steerste heide. Er waren hier dus minimaal vier territoria en mogelijk vijf aanwezig. Dat geeft een totaal van minimaal 5 en maximaal 6 territoria.

GRAUWE VLIEGENVANGER

Tabel 21. Aantal territoria per deelgebied en het totaal aantal voor de Grauwe Vliegenvanger

Steertse Heide	VOG 0	3
Biezenkuilen	VOG 1	0
Drielingvennen	VOG 2	0
Zwarte Heuvelen	VOG 3	3
Vossenbergen	VOG 4	0
Kambuusduinen	VOG 5	4
Nieuwe Gemeentebossen	VOG 6	0
Venncomplex Kalmthoutse Heide	Totaal	10

Met een 10-tal territoria wordt er een lichte daling opgetekend. Enkel in deelgebied Steertse Heide is een stijging waar te nemen. In grote delen van West-Europa neemt deze soort af, wat vooral te wijten is aan verslechterende milieuomstandigheden in de broedgebieden. Het is dus belangrijk dat we deze soort blijven opvolgen. Er zijn onder andere pas uitgevlogen jongen vastgesteld ter hoogte van de Biezenkuilen, waardoor er broedzekerheid is.

Figuur 15. Trend Grauwe Vliegenvanger in getelde gebieden in het Grenspark en Noord-Brabant (bron "Netwerk Ecologische Monitoring, Sovon, provincies & CBS, www.sovon.nl")

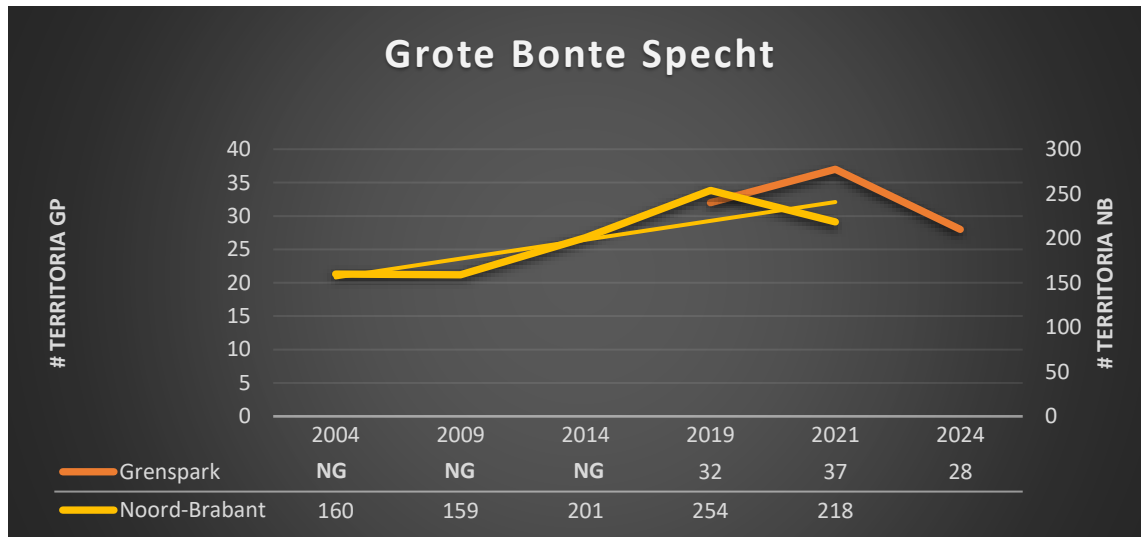
GROTE BONTE SPECHT

Tabel 22. Aantal territoria per deelgebied en het totaal aantal voor de Grote Bonte Specht

Steertse Heide	VOG 0	8
Biezenkuilen	VOG 1	6
Drielingvennen	VOG 2	0
Zwarte Heuvelen	VOG 3	4
Vossenbergen	VOG 4	0
Kambuusduinen	VOG 5	6
Nieuwe Gemeentebossen	VOG 6	5

Vennencomplex Kalmthoutse Heide   Totaal   29

Nog een soort die pas sinds 2019 mee opgenomen is in de tellingen. In het algemeen doet deze soort het goed door extensiever bosbeheer en omvorming in natuurlijker bos. Ook hier in de bosgebieden waar er genoeg nestgelegenheid is zoals de Zwarte Heuvelen, doet de Grote Bonte Specht het goed. Het aantal van 28 territoria is aanmerkelijk minder dan de vorige 2 telrondes, maar gelijk met de 29 territoria uit 1999. Op heel wat plaatsen zijn bedelende jongen gehoord.

Figuur 16. Trend Grote Bonte Specht in getelde gebieden in het Grenspark en Noord-Brabant (bron "Netwerk Ecologische Monitoring, Sovon, provincies & CBS, www.sovon.nl")

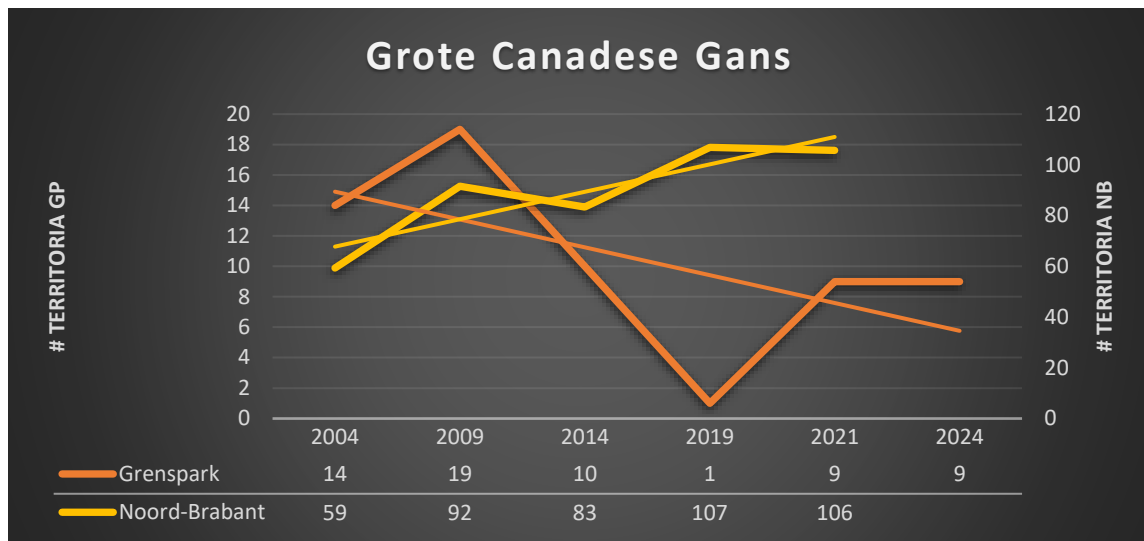
GROTE CANADESE GANS

Tabel 23. Aantal territoria per deelgebied en het totaal aantal voor de Grote Canadese Gans

Steertse Heide	VOG 0	3
Biezenkuilen	VOG 1	1
Drielingvennen	VOG 2	3
Zwarte Heuvelen	VOG 3	0
Vossenbergen	VOG 4	1
Kambusduinen	VOG 5	1
Nieuwe Gemeentebossen	VOG 6	0
Vennencomplex Kalmthoutse Heide	Totaal	9

In 2014 sterk vertegenwoordigd op verschillende grote waterpartijen. In 2019 is er enkel 1 territorium waargenomen aan de Drielingvennen. In 2021 en 2024 zijn er weerom territoria vastgesteld aan verschillende vennen waaronder nu ook het Langven, dat nog eens water bevat. Er zijn jongen waargenomen aan de Putse Moer.

Figuur 17. Trend Grote Canadese Gans in getelde gebieden in het Grenspark en Noord-Brabant (bron "Netwerk Ecologische Monitoring, Sovon, provincies & CBS, www.sovon.nl")

GROTE LIJSTER*

Tabel 24. Aantal territoria per deelgebied en het totaal aantal voor de Grote Lijster

Steertse Heide	VOG 0	4
Biezenkuilen	VOG 1	2
Drielingvennen	VOG 2	0
Zwarte Heuvelen	VOG 3	3
Vossenbergen	VOG 4	1
Kambuusduinen	VOG 5	0
Nieuwe Gemeentebossen	VOG 6	0
Venncomplex Kalmthoutse Heide	Totaal	10

De soort lijkt de voorbije 25 jaar redelijk stabiel gebleven in het gebied, met in 2021 een piek van 16 territoria. Ook het aantal van 9 territoria in 2024 is nog goed. Dit is zeer positief aangezien het een soort is die zwaar achteruitgaat in andere gebieden. Er is voedseltransport waargenomen in Steertse Heide en Zwarte Heuvelen wat erop wijst dat de soort ook succesvol tot broeden kwam in het gebied.

Tabel 25. Aantal territoria in verschillende teljaren voor de Grote Lijster

1999	2004	2009	2014	2019	2021	2024
5	NG	NG	NG	7	16	9

HAVIK*

Er werd één territorium vastgesteld in Zwarte Heuvelen. Er is ook voedseltransport gezien op deze locatie. Half juli zijn er jongen opgemerkt.

Tabel 26. Aantal territoria in verschillende teljaren voor Havik

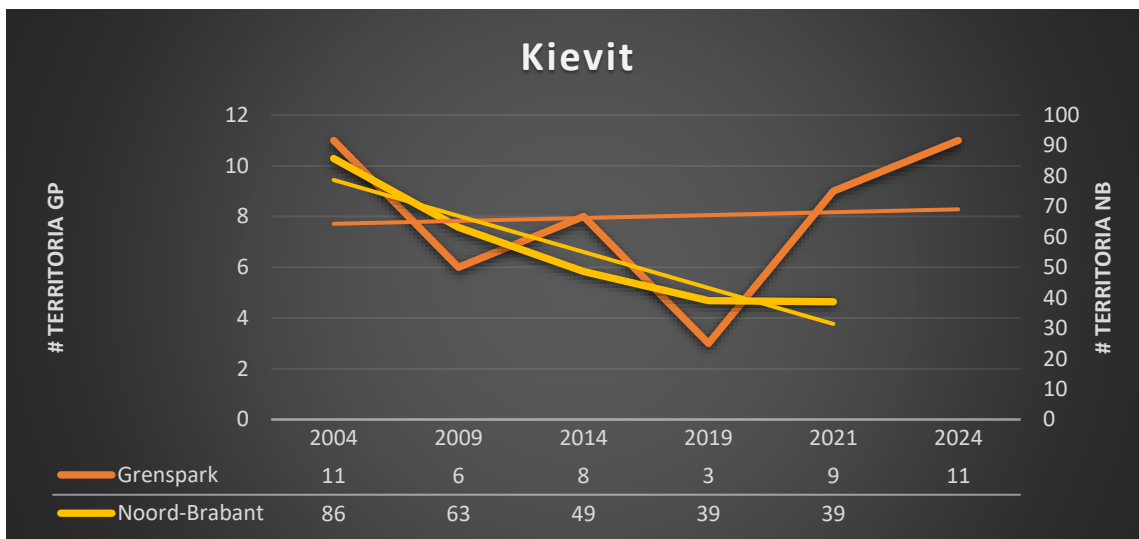
1999	2004	2009	2014	2019	2021	2024
2	NG	NG	NG	2	1	1

KIEVIT

Tabel 27. Aantal territoria per deelgebied en het totaal aantal voor de Kievit

Steertse Heide	VOG 0	5
Biezenkuilen	VOG 1	4
Drielingvennen	VOG 2	1
Zwarte Heuvelen	VOG 3	0
Vossenbergen	VOG 4	1
Kambuusduinen	VOG 5	0
Nieuwe Gemeentebossen	VOG 6	0
Vennencomplex Kalmthoutse Heide	Totaal	11

De Kievit was in vrije val tot 2019. Zowel in het grenspark als in de provincie Noord-Brabant toont deze trend zich duidelijk. In 2019 werden er maar 3 territoria vastgesteld, maar in 2021 en 2024 zijn de Kievitten met respectievelijk 9 en 11 territoria weer terug. Een aantal bevestigde succesvolle broedgevallen waren in de geruite weide in het deelgebied Biezenkuilen, aan de Drielingvennen en Steertse Heide. Het lijkt erop dat de soort ook stelselmatig meer de gemaaide delen zoals de brandgangen begint te bezetten.

Figuur 18. Trend Kievit in getelde gebieden in het Grenspark en Noord-Brabant (bron "Netwerk Ecologische Monitoring, Sovon, provincies & CBS, www.sovon.nl")

KLEINE PLEVIER*

Tabel 28 Aantal territoria in verschillende jaren voor de Kleine Plevier

1999	2004	2009	2014	2019	2021	2024
0	NG	NG	NG	2	2	0

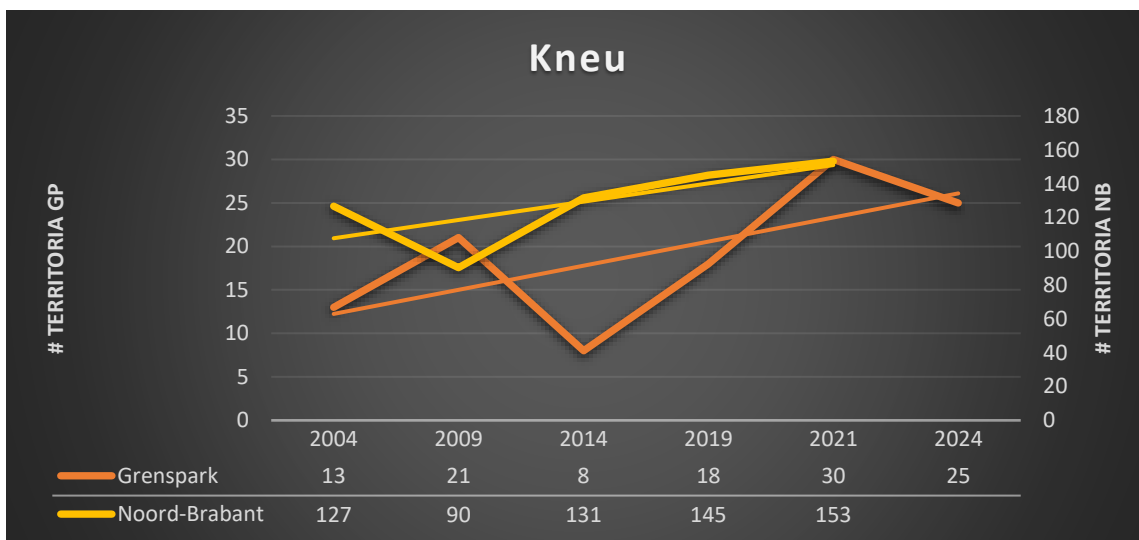
Alhoewel er geen territorium is vastgesteld tijdens de monitoring, is er wel een succesvol broedgeval met drie jongen vastgesteld aan Drielingvennen half juni.

KNEU

Tabel 29. Aantal territoria per deelgebied en het totaal aantal voor de Kneu

Steertse Heide	VOG 0	4
Biezenkuilen	VOG 1	8
Drielingvennen	VOG 2	5
Zwarte Heuvelen	VOG 3	4
Vossenbergen	VOG 4	1
Kambusduinen	VOG 5	2
Nieuwe Gemeentebossen	VOG 6	1
Vennencomplex Kalmthoutse Heide	Totaal	25

Voor de overgang van heide naar de landbouwgebieden zijn van belang voor deze soort. Het aantal gaat in Noord-Brabant lichtjes vooruit. Het aantal territoria schommelt tussen de verschillende teljaren. Het aantal van 25 territoria is voor 2024 een mooi resultaat. De variatie in aantallen kan ook veroorzaakt zijn doordat deze soort moeilijk te monitoren is. In ieder geval zijn er jonge vogels gezien in de Nieuwe Gemeentebossen, wat wijst op een geslaagd broedgeval.

Figuur 19. Trend Kneu in getelde gebieden in het Grenspark en Noord-Brabant (bron "Netwerk Ecologische Monitoring, Sovon, provincies & CBS, www.sovon.nl")

KOEKOEK*

Tabel 30. Aantal territoria per deelgebied en het totaal aantal voor de Koekoek

Steertse Heide	VOG 0	2
Biezenkuilen	VOG 1	2
Drielingvennen	VOG 2	3
Zwarte Heuvelen	VOG 3	4
Vossenbergen	VOG 4	2
Kambuusduinen	VOG 5	2
Nieuwe Gemeentebossen	VOG 6	1
Vennencomplex Kalmthoutse Heide	Totaal	16

De Koekoek is een zeer lastig te inventariseren soort door de zeer grote mobiliteit. Het is echter wel van belang om deze soort goed op te volgen aangezien de aantallen in West-Europa sterk achteruitgaan. De soort is al verdwenen als algemene soort in de ruime omgeving, maar houdt nog steeds stand op de Kalmthoutse Heide. Het aantal van 16 is sowieso wel een aanzienlijke overschatting, maar blijft in lijn liggen met de aantallen van de voorgaande jaren. In de praktijk kan beter gekeken worden naar de beschikbaarheid van waardvogels zoals graspiepers om het aantal potentiële vrouwtjes in te schatten.

Tabel 31. Aantal territoria in verschillende teljaren voor de Koekoek

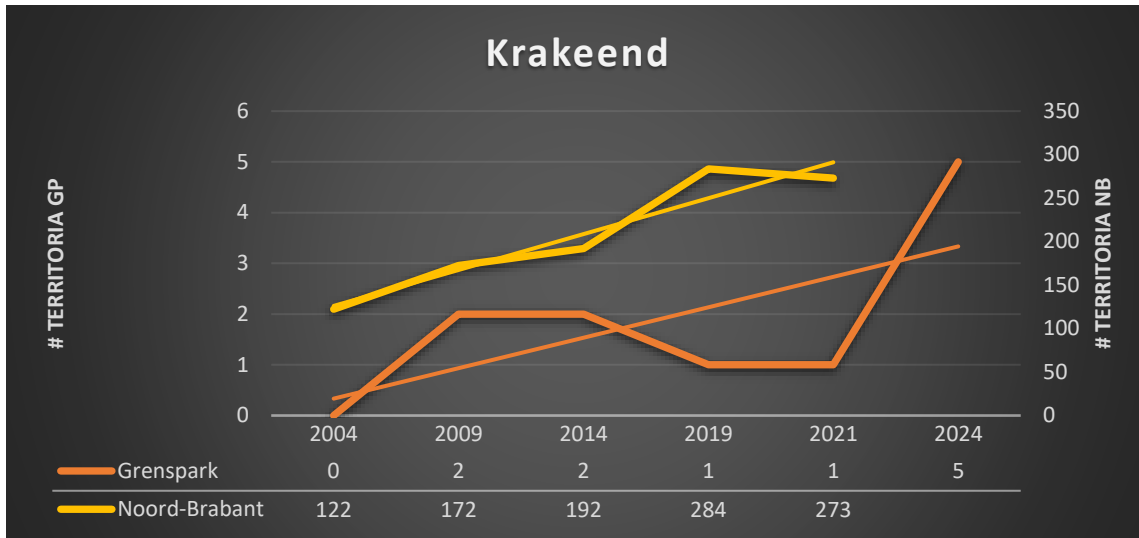
1999	2004	2009	2014	2019	2021	2024
6	NG	NG	NG	13	14	16

KRAKEEND

Tabel 32. Aantal territoria per deelgebied en het totaal aantal voor de Krakeend

Steertse Heide	VOG 0	1
Biezenkuilen	VOG 1	1
Drielingvennen	VOG 2	1
Zwarte Heuvelen	VOG 3	0
Vossenbergen	VOG 4	1
Kambuusduinen	VOG 5	1
Nieuwe Gemeentebossen	VOG 6	0
Vennencomplex Kalmthoutse Heide	Totaal	5

Van de Krakeend zijn er voor het eerst meerdere territoria, verspreid over het deelgebied. Mede dankzij de hoge waterstanden zijn er 5 territoria aanwezig. Er zijn jongen gezien aan de Putse Moer en het Langven.

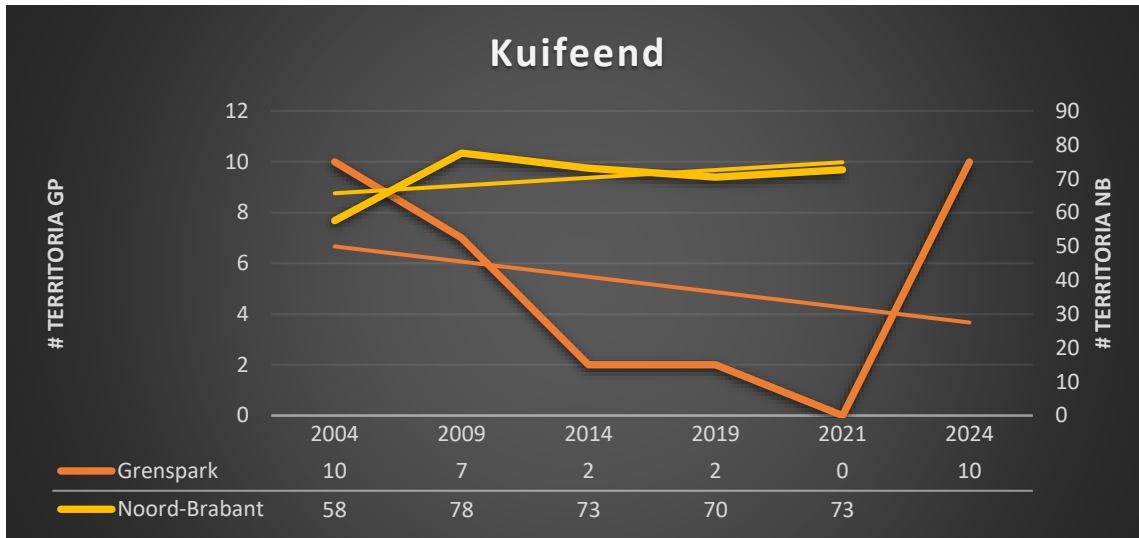
Figuur 20. Trend Krakeend in getelde gebieden in het Grenspark en Noord-Brabant (bron "Netwerk Ecologische Monitoring, Sovon, provincies & CBS, www.sovon.nl")

KUIFEEND

Tabel 33. Aantal territoria per deelgebied en het totaal aantal voor de kuifeend

Steertse Heide	VOG 0	0
Biezenkuilen	VOG 1	0
Drielingvennen	VOG 2	4
Zwarte Heuvelen	VOG 3	0
Vossenbergen	VOG 4	2
Kambuusduinen	VOG 5	3
Nieuwe Gemeentebossen	VOG 6	1
Vennencomplex Kalmthoutse Heide	Totaal	10

Net zoals bij de meeste eenden zijn door het vele water meer territoria aanwezig. Met 10 territoria zitten we terug op het aantal van in 2004. De meeste territoria zijn te vinden in Drielingvennen en het Langven in Kambuusduinen. In deze laatste zijn jonge kuifeenden opgemerkt.

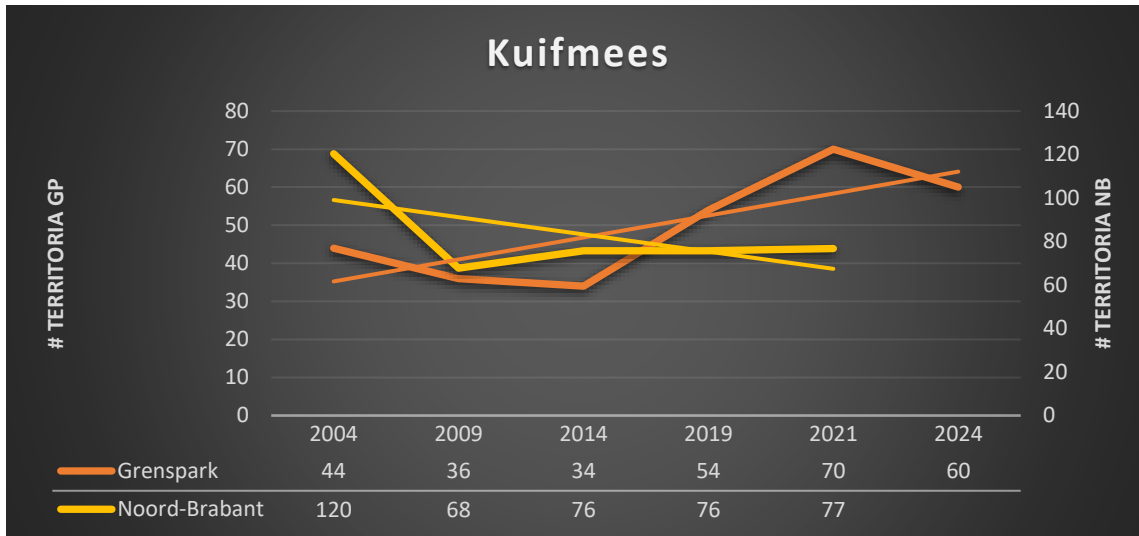
Figuur 21. Trend Kuifeend in getelde gebieden in het Grenspark en Noord-Brabant (bron "Netwerk Ecologische Monitoring, Sovon, provincies & CBS, www.sovon.nl")

KUIFMEES

Tabel 34. Aantal territoria per deelgebied en het totaal aantal voor de Kuifmees

Steertse Heide	VOG 0	11
Biezenkuilen	VOG 1	8
Drielingvennen	VOG 2	2
Zwarte Heuvelen	VOG 3	10
Vossenbergen	VOG 4	7
Kambusduinen	VOG 5	16
Nieuwe Gemeentebossen	VOG 6	6
Vennencomplex Kalmthoutse Heide	Totaal	60

De Kuifmees komt in grote getalen voor in de bossen van de verschillende deelgebieden. Het aantal territoria is nog steeds hoog, zeker als je ziet dat er 11 territoria in de Steertse Heide zijn en 16 in Kambusduinen. De bossen worden ook ouder met wat onderbegroeiing wat een ideaal biotoop is voor de Kuifmees. De trend in Noord-Brabant is tegengesteld door het omzetten van naaldbosaanplant in natuurlijker loofbos. Ook in het Grenspark Kalmthoutse Heide is het doel om het naaldbos om te vormen naar loofbos en bijgevolg nuttig om te kijken of deze soort in de toekomst ook een daling zal laten zien. De roepende vogels kunnen soms dicht bij elkaar zitten, langs de andere kant zingen/roepen zowel mannetjes als vrouwtjes en is het onderscheid in territoria daarom niet steeds te maken. Alhoewel er geen bewijs van broedsucces is, gaan we ervan uit dat er door het hoge aantal territoria wel broedgevallen zullen zijn.

Figuur 22. Trend Kuifmees in getelde gebieden in het Grenspark en Noord-Brabant (bron "Netwerk Ecologische Monitoring, Sovon, provincies & CBS, www.sovon.nl")

MEERKOET*

Tabel 35. Aantal territoria per deelgebied en het totaal aantal voor de Meerkoet

Steertse Heide	VOG 0	5
Biezenkuilen	VOG 1	1
Drielingvennen	VOG 2	2
Zwarte Heuvelen	VOG 3	4
Vossenbergen	VOG 4	2
Kambuusduinen	VOG 5	3
Nieuwe Gemeentebossen	VOG 6	0
Vennencomplex Kalmthoutse Heide	Totaal	17

In 2021 was er geen enkel territorium van Meerkoet in het Grenspark. Door de hoge waterstanden werden er in 2024 wel 17 territoria vastgesteld. Er zijn op meerdere plaatsen pas uitgevlogen jongen gezien zoals bijvoorbeeld aan De Markgraaf.

Tabel 36. Aantal territoria in verschillende jaren voor de Meerkoet

2004	2009	2014	2019	2021	2024
NG	NG	NG	NG	0	17

PUTTER

Tabel 37. Aantal territoria per deelgebied en het totaal aantal voor de Putter

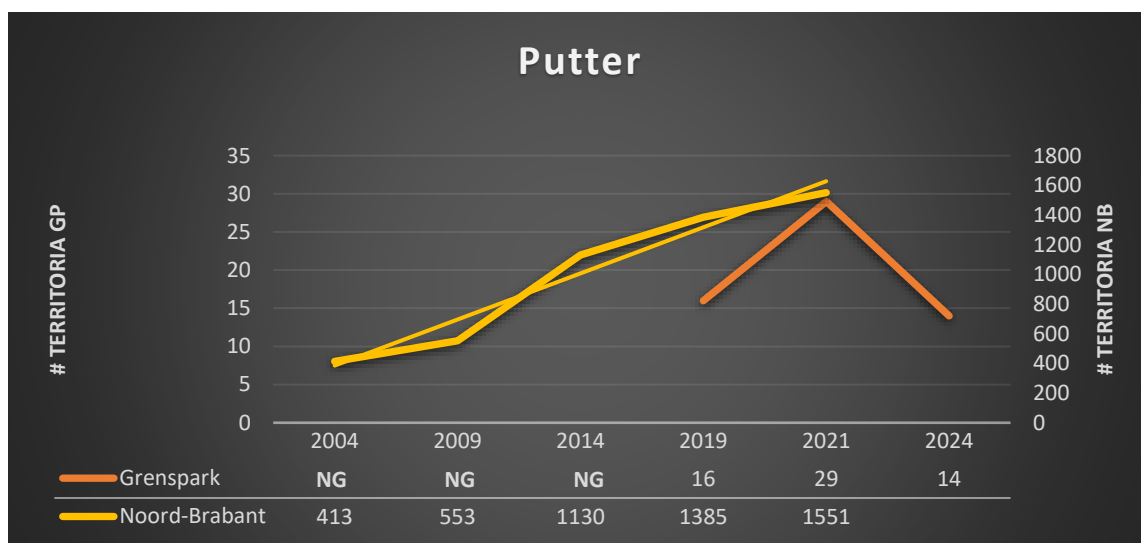
Steertse Heide	VOG 0	5
Biezenkuilen	VOG 1	1
Drielingvennen	VOG 2	1

Grenspark Kalmthoutse Heide

Zwarte Heuvelen	VOG 3	2
Vossenbergen	VOG 4	0
Kambuusduinen	VOG 5	2
Nieuwe Gemeentebossen	VOG 6	3
Vennencomplex Kalmthoutse Heide	Totaal	14

De putter is in alle telgebieden achteruitgegaan. Er zijn maar de helft aantal territoria dan in 2021. Algemeen doet de Putter het nog steeds goed en dat mag ook blijken wanneer vergeleken wordt met de gegevens van 1999 toen de soort nog niet aanwezig was op de Kalmthoutse Heide. Het is echter een soort die het in het algemeen goed doet in Vlaanderen met een stijgende populatie alsook in de provincie Noord-Brabant. In de Steertse Heide zijn er jongen gezien, wat wijst op broedsucces.

Figuur 23. Trend Putter in getelde gebieden in het Grenspark en Noord-Brabant (bron "Netwerk Ecologische Monitoring, Sovon, provincies & CBS, www.sovon.nl")

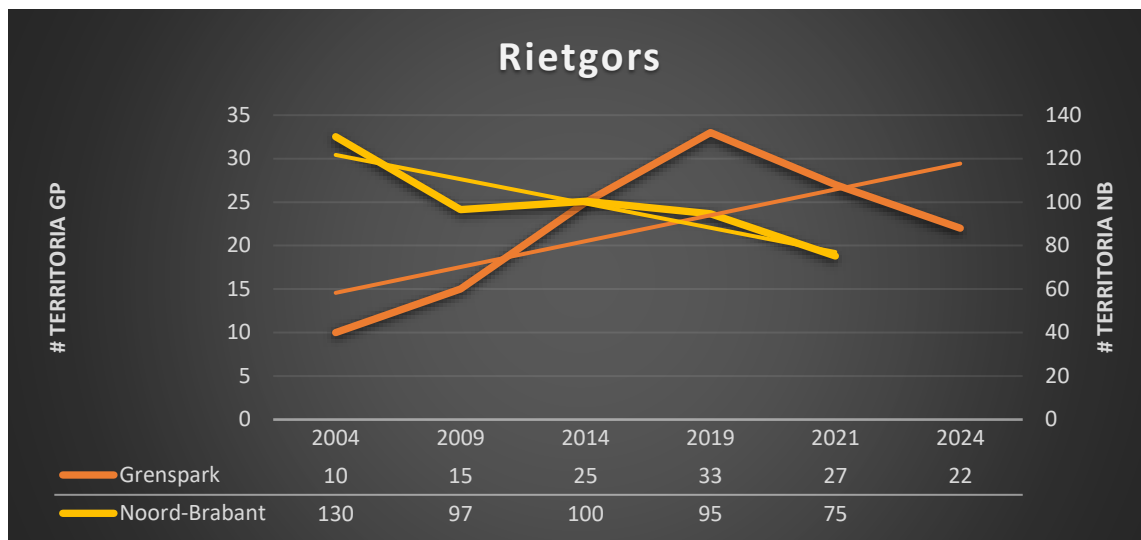
RIETGORS

Tabel 38. Aantal territoria per deelgebied en het totaal aantal voor de Rietgors

Steertse Heide	VOG 0	5
Biezenkuilen	VOG 1	4
Drielingvennen	VOG 2	9
Zwarte Heuvelen	VOG 3	1
Vossenbergen	VOG 4	2
Kambuusduinen	VOG 5	0
Nieuwe Gemeentebossen	VOG 6	1
Vennencomplex Kalmthoutse Heide	Totaal	22

Na jarenlange stijging van het aantal territoria van de Rietgors tot 2019 is de soort nu stilletje terug aan het dalen in de Kalmthoutse Heide. Territoria zijn vooral in de Drielingvennen en Steertse Heide waargenomen waar geschikt biotoop aanwezig is. De trend in provincie Noord-Brabant is overwegend negatief, terwijl deze soort nog goed standhoudt in het Grenspark. Er is voedseltransport waargenomen aan Drielingvennen en er zijn jongen opgemerkt aan de Biezenkuilen.

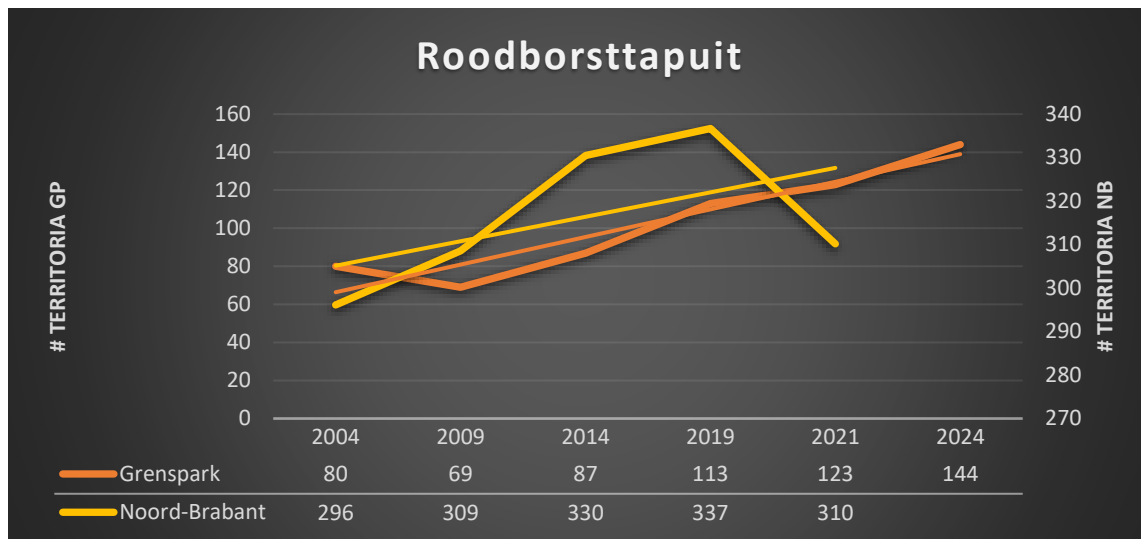
Figuur 24. Trend Rietgors in getelde gebieden in het Grenspark en Noord-Brabant (bron "Netwerk Ecologische Monitoring, Sovon, provincies & CBS, www.sovon.nl")

ROODBORSTTAPUIT

Tabel 39. Aantal territoria per deelgebied en het totaal aantal voor de Roodborsttapuit

Steertse Heide	VOG 0	25
Biezenkuilen	VOG 1	24
Drielingvennen	VOG 2	19
Zwarte Heuvelen	VOG 3	17
Vossenbergen	VOG 4	24
Kambuusduinen	VOG 5	27
Nieuwe Gemeentebossen	VOG 6	8
Vennencomplex Kalmthoutse Heide	Totaal	144

De Roodborsttapuit prefereert alle grote open gebieden. Er is een positieve trend desondanks een terugval in 2009. Met 144 territoria doet de soort het weer beter dan vorige teljaren. De Roodborsttapuit is ruim verspreid over de Kalmthoutse Heide. Aangezien het een tamelijk opvallende soort is en daarnaast tamelijk luidruchtig en opvallend in geval er jongen zijn, zullen nagenoeg alle territoria geteld zijn. De toename op een goede 25 jaar tijd is alleszins indrukwekkend. Op heel wat locaties is er een sterke afname van Roodborsttapuit gemeld specifiek voor 2021, dit blijkt voorlopig niet uit de resultaten op de Kalmthoutse Heide.

Figuur 25. Trend Roodborstapuit in getelde gebieden in het Grenspark en Noord-Brabant (bron "Netwerk Ecologische Monitoring, Sovon, provincies & CBS, www.sovon.nl")

TJIFTJAF*

Tabel 40. Aantal territoria per deelgebied en het totaal aantal voor de Tjiftjaf

Steertse Heide	VOG 0	15
Biezenkuilen	VOG 1	15
Drielingvennen	VOG 2	1
Zwarte Heuvelen	VOG 3	16
Vossenbergen	VOG 4	12
Kambuusduinen	VOG 5	9
Nieuwe Gemeentebossen	VOG 6	3
Vennencomplex Kalmthoutse Heide	Totaal	71

Er werden territoria vastgesteld in alle deelgebieden. Hoewel er geen waarnemingen zijn die een broedgeval bevestigen, kan door het aantal territoria wel uitgegaan worden van actief broeden. Rekening houdend met het feit dat de soort ook heel algemeen is, gaat hier ook minder aandacht naar uit. De soort neemt wel duidelijk toe, maar algemeen doet de Tjiftjaf het goed.

Tabel 41. Aantal territoria in verschillende jaren voor de Tjiftjaf

1999	2004	2009	2014	2019	2021	2024
24	NG	NG	NG	45	57	71

TUINFLUITER*

Tabel 42. Aantal territoria per deelgebied en het totaal aantal voor de Tuinfluiter

Steertse Heide	VOG 0	5
Biezenkuilen	VOG 1	2
Drielingvennen	VOG 2	2
Zwarte Heuvelen	VOG 3	0
Vossenbergen	VOG 4	2
Kambuusduinen	VOG 5	0
Nieuwe Gemeentebossen	VOG 6	0
Vennencomplex Kalmthoutse Heide	Totaal	11

De tuinfluiter lijkt alleszins iets algemener dan tijdens de monitoring in 1999, maar de soort is zeker nog niet algemeen. Het aantal territoria blijft de laatste telrondes wel stabiel. Er is aan Drielingvennen alarmgeroep vastgesteld zodat we kunnen veronderstellen dat de soort wel in het gebied heeft gebroed.

Tabel 43. Aantal territoria in verschillende jaren voor de Tuinfluiter

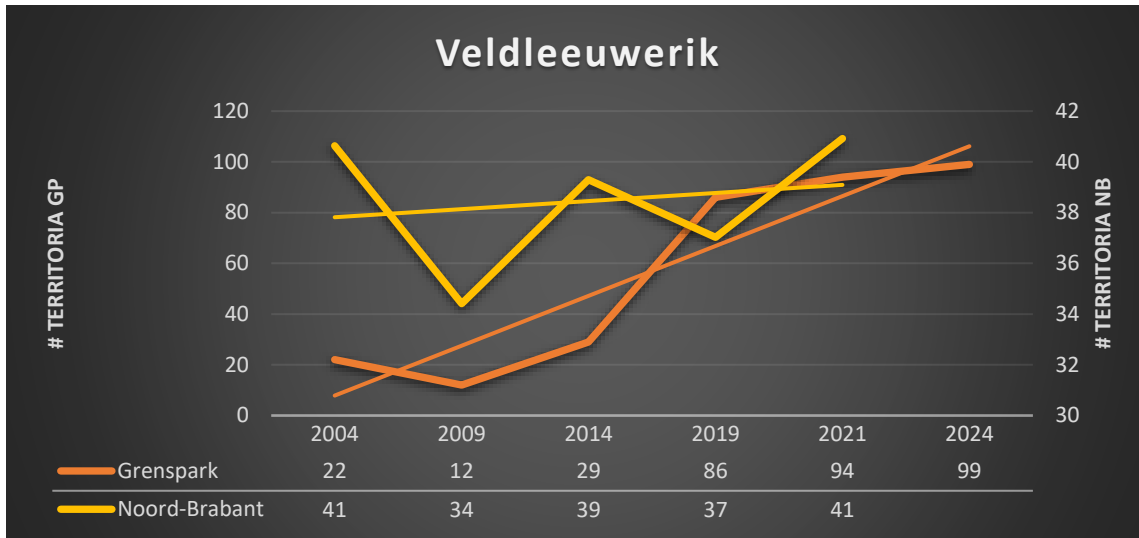
1999	2004	2009	2014	2019	2021	2024
2	NG	NG	NG	7	10	11

VELDLEEUWERIK

Tabel 44. Aantal territoria per deelgebied en het totaal aantal voor de Veldleeuwerik

Steertse Heide	VOG 0	6
Biezenkuilen	VOG 1	19
Drielingvennen	VOG 2	21
Zwarte Heuvelen	VOG 3	15
Vossenbergen	VOG 4	26
Kambuusduinen	VOG 5	9
Nieuwe Gemeentebossen	VOG 6	3
Vennencomplex Kalmthoutse Heide	Totaal	99

Het aantal territoria van deze soort blijft in stijgende lijn. Dit is natuurlijk goed nieuws aangezien deze soort algemeen door vooral de intensieve landbouw in een dalende trend zit. Dit open gebied in de Kalmthoutse Heide is een goed habitat voor de Veldleeuwerik, mede dankzij de maaiwerken. In Nederland is ook een belangrijke shift van het landbouwgebied naar het heidegebied opgemerkt voor deze soort. De soort begint nu ook ruimer te verschijnen in de Steertse Heide nu meer en meer percelen uit intensief landbouwgebruik geraken. In de ruime omgeving in de landbouwgebieden rondom het Grenspark is de soort ondertussen helaas compleet afwezig wat de dramatische achteruitgang van broedvogels in het algemeen in landbouwgebied illustreert. Op de heide zijn alleszins ook duidelijk tekenen van succesvol broeden waargenomen.

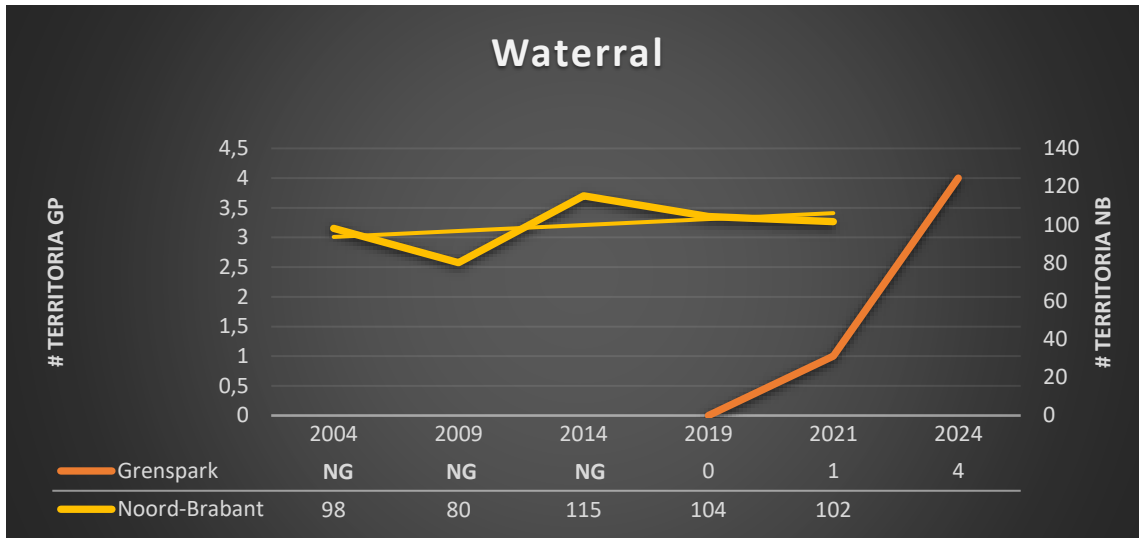
Figuur 26. Trend Veldleeuwerik in getelde gebieden in het Grenspark en Noord-Brabant (bron "Netwerk Ecologische Monitoring, Sovon, provincies & CBS, www.sovon.nl")

WATERRAL

Tabel 45. Aantal territoria in verschillende teljaren voor de Waterral

Steertse Heide	VOG 0	1
Biezenkuilen	VOG 1	1
Drielingvennen	VOG 2	1
Zwarte Heuvelen	VOG 3	0
Vossenbergen	VOG 4	0
Kambuusduinen	VOG 5	0
Nieuwe Gemeentebossen	VOG 6	1
Vennencomplex Kalmthoutse Heide	Totaal	4

Ook de Waterral profiteert van het natte jaar. Er zijn 4 territoria vastgesteld, telkens in een ander telgebied. Net buiten het deelgebied is er alarmerend gedrag vastgesteld in De Nol, wat wijst op broedsucces. Aangezien de soort beter 's nachts wordt geteld en met gebruik van geluid, is dit aantal ongetwijfeld een ondertelling. Er zijn bijvoorbeeld ook waarnemingen van 't Moerken en het Pluisven die niet bij de telling zijn opgemerkt.

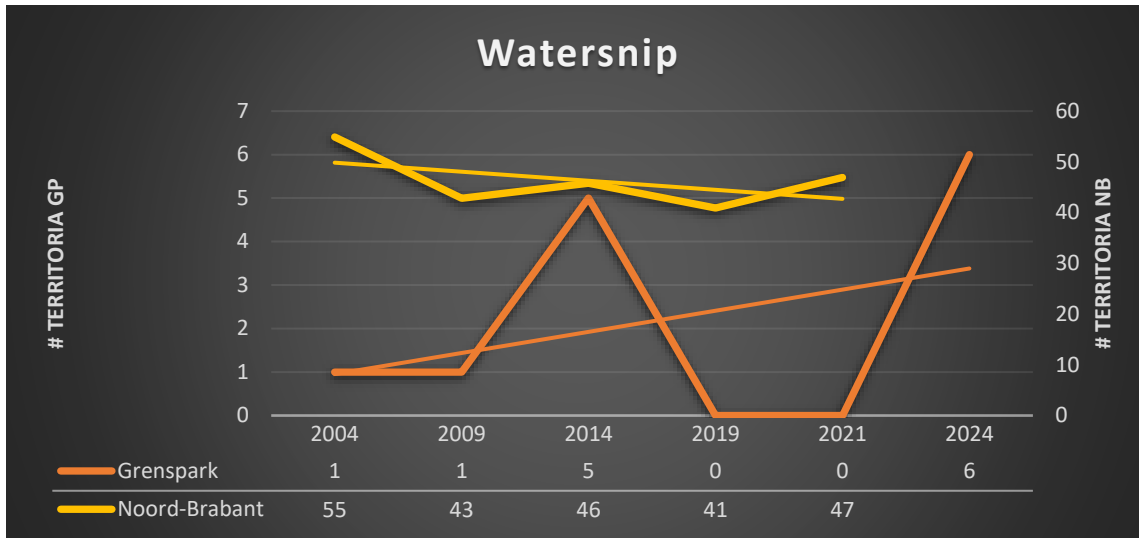
Figuur 27. Trend Waterral in getelde gebieden in het Grenspark en Noord-Brabant (bron "Netwerk Ecologische Monitoring, Sovon, provincies & CBS, www.sovon.nl")

WATERSNIP

Tabel 46. Aantal territoria in verschillende teljaren voor de Watersnip

Steertse Heide	VOG 0	1
Biezenkuilen	VOG 1	1
Drielingvennen	VOG 2	1
Zwarte Heuvelen	VOG 3	0
Vossenbergen	VOG 4	1
Kambuusduinen	VOG 5	1
Nieuwe Gemeentebossen	VOG 6	1
Vennencomplex Kalmthoutse Heide	Totaal	6

Deze soort is met zijn 6 territoria terug aanwezig in de Kalmthoutse Heide. In de Biezenkuilen is een bezet nest met eieren gevonden, dat helaas werd gepredeerd. Langs de andere kant viel het op dat er vlak na het broedseizoen groepjes watersnippen rondvlogen in het gebied. Mogelijk waren dit oudervogels met hun jongen.

Figuur 28. Trend Watersnip getelde gebieden in het Grenspark en Noord-Brabant (bron "Netwerk Ecologische Monitoring, Sovon, provincies & CBS, www.sovon.nl")

WILDE EEND*

Tabel 47. Aantal territoria per deelgebied en het totaal aantal voor de Wilde Eend

Steertse Heide	VOG 0	6
Biezenkuilen	VOG 1	5
Drielingvennen	VOG 2	6
Zwarte Heuvelen	VOG 3	3
Vossenbergen	VOG 4	2
Kambuusduinen	VOG 5	8
Nieuwe Gemeentebossen	VOG 6	1
Vennencomplex Kalmthoutse Heide	Totaal	31

Er werden in 2024 31 territoria vastgesteld via de uitgevoerde kartering. Dit is weer meer dan de vorige telronde, maar nog steeds een fractie van de aantallen die in 1999 werden vastgesteld, alhoewel het een nat voorjaar was. Daarnaast is ook het aantal territoria moeilijk te schatten, rekening houdend met overzomeraars. Er werden alleszins succesvolle broedgevallen genoteerd aan de Putse Moer, Kambuusduinen, Vossenbergen en Steertse Heide. In Nederland is er ondertussen specifiek onderzoek naar deze soort aangezien Wilde Eend, hoewel nog steeds zeer algemeen, toch aanzienlijk achteruitgaat. Uit de resultaten, gepubliceerd in het tijdschrift Limosa, blijkt dat de achteruitgang vooral door een te lage kuikenoverleving is.

Tabel 48. Aantal territoria in verschillende teljaren voor Wilde Eend

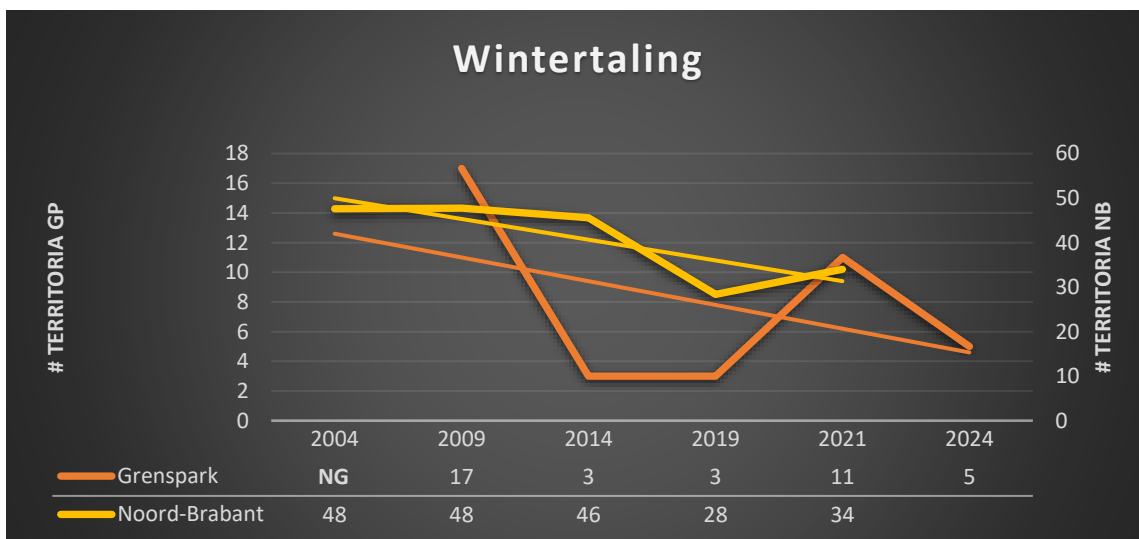
1999	2004	2009	2014	2019	2021	2024
55	NG	NG	NG	11	23	31

WINTERTALING

Tabel 49. Aantal territoria per deelgebied en het totaal aantal voor de Wintertaling

Steertse Heide	VOG 0	0
Biezenkuilen	VOG 1	1
Drielingvennen	VOG 2	0
Zwarte Heuvelen	VOG 3	0
Vossenbergen	VOG 4	1
Kambusduinen	VOG 5	3
Nieuwe Gemeentebossen	VOG 6	0
Vennencomplex Kalmthoutse Heide	Totaal	5

Met 5 territoria is de Wintertaling matig aanwezig in dit deelgebied. In de Zwarte Heuvelen, Steertse Heide en Drielingvennen zijn geen territoria meer te vinden ten opzichte van vorige telronde in 2021. In de Vossenbergen zijn er pulli aangetroffen en ook in de Kambusduinen. Je zou echter verwachten dat door de hoge waterstanden deze soort het beter zou doen, maar mogelijk is er sprake van ondertelling. In ieder geval waren er veel waarnemingen net buiten het telgebied aan Stappersven en De Markgraaf.

Figuur 29. Trend Wintertaling in getelde gebieden in het Grenspark en Noord-Brabant (bron "Netwerk Ecologische Monitoring, Sovon, provincies & CBS, www.sovon.nl")

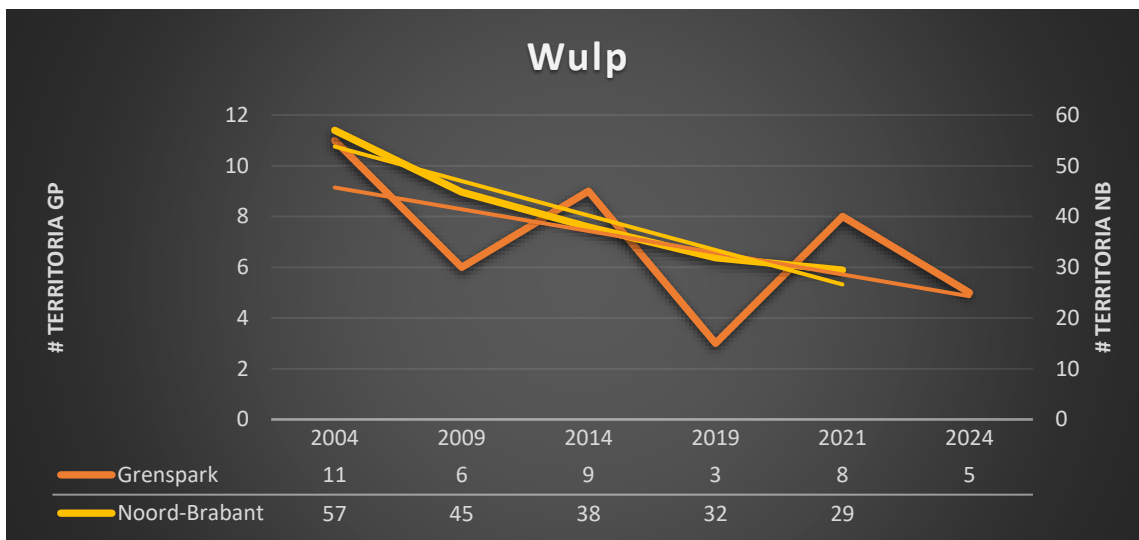
WULP

Tabel 50. Aantal territoria per deelgebied en het totaal aantal voor de Wulp

Steertse Heide	VOG 0	0
Biezenkuilen	VOG 1	1
Drielingvennen	VOG 2	1
Zwarte Heuvelen	VOG 3	0
Vossenbergen	VOG 4	3
Kambusduinen	VOG 5	0

Nieuwe Gemeentebossen	VOG 6	0
Vennencomplex Kalmthoutse Heide	Totaal	5

Wanneer de historische gegevens in rekening gebracht worden is de achteruitgang dramatisch. In 1999 werden nog 22 koppels vastgesteld en in de jaren zestig was er zelfs sprake van 40-50 broedkoppels. Steltlopers zijn langlevende soorten, het kan goed zijn dat de reproductie al zeer lang veel te laag is en dat de resterende koppels nog de laatste overblijvers zijn die over enkele jaren ook verdwenen zullen zijn. Er zijn minder territoria dan vorige telronde, maar er is meer broedsucces vastgesteld. Er zijn jongen gezien aan Drielingvennen, Vossenbergen en Biezenkuilen. Verschillende zijn ook vliegvlug geworden.

Figuur 30. Trend Wulp in getelde gebieden in het Grenspark en Noord-Brabant (bron "Netwerk Ecologische Monitoring, Sovon, provincies & CBS, www.sovon.nl")

ZOMERTALING*

Tabel 51. Aantal territoria per deelgebied en het totaal aantal voor de Wulp

Steertse Heide	VOG 0	1
Biezenkuilen	VOG 1	0
Drielingvennen	VOG 2	1
Zwarte Heuvelen	VOG 3	0
Vossenbergen	VOG 4	0
Kambusduinen	VOG 5	1
Nieuwe Gemeentebossen	VOG 6	0
Vennencomplex Kalmthoutse Heide	Totaal	3

De zomertaling is een recente broedvogel in het Grenspark. Vorige telronde waren er al 2 territoria, nl. in Drielingvennen en Steertse Heide, maar nog geen indicatie van broedsucces. In 2024 is er een territorium extra aan het Langven in Kambusduinen bijgekomen. Ditmaal zijn er jongen waargenomen in de Steertse Heide, dus kunnen we spreken van een succesvol broedgeval.

Tabel 52. Aantal territoria per deelgebied en het totaal aantal voor de Zomertaling

1999	2004	2009	2014	2019	2021	2024
0	NG	NG	NG	0	2	3

ZWARTE KRAAI*

Tabel 53. Aantal territoria per deelgebied en het totaal aantal voor de Zwarte Kraai

Steertse Heide	VOG 0	3
Biezenkuilen	VOG 1	0
Drielingvennen	VOG 2	0
Zwarte Heuvelen	VOG 3	0
Vossenbergen	VOG 4	5
Kambusduinen	VOG 5	2
Nieuwe Gemeentebossen	VOG 6	0
Vennencomplex Kalmthoutse Heide	Totaal	10

Het aantal territoria van de Zwarte Kraai is terug gedaald tegenover vorige telronde. In de Vossenbergen is een bezet nest opgemerkt.

Tabel 54. Aantal territoria in verschillende teljaren voor de Zwarte Kraai

1999	2004	2009	2014	2019	2021	2024
43	NG	NG	NG	7	18	10

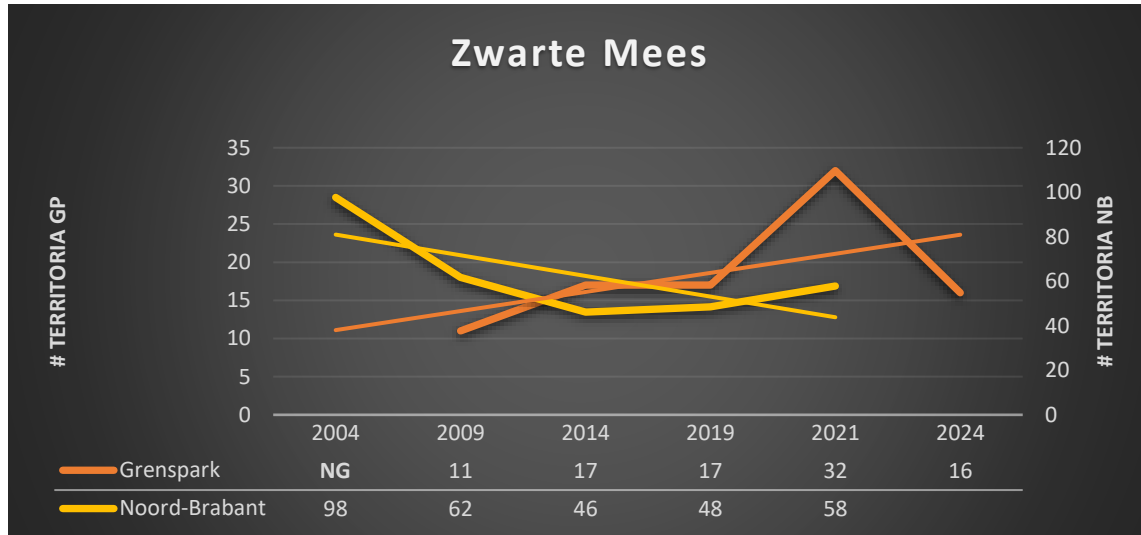
ZWARTE MEES

Tabel 55. Aantal territoria per deelgebied en het totaal aantal voor de Zwarte Mees

Steertse Heide	VOG 0	2
Biezenkuilen	VOG 1	4
Drielingvennen	VOG 2	0
Zwarte Heuvelen	VOG 3	5
Vossenbergen	VOG 4	0
Kambusduinen	VOG 5	5
Nieuwe Gemeentebossen	VOG 6	0
Vennencomplex Kalmthoutse Heide	Totaal	16

Van de zwarte mees zijn maar de helft van de territoria aanwezig ten opzichte van vorige telronde en terug op niveau van 2019. Territoria bevinden zich vooral in het bosgebied van de Zwarte Heuvelen en Kambusduinen. Dit is goed want in de Provincie Noord-Brabant is de trend lichtjes negatief. De Zwarte Mees voelt zich net zoals de Kuifmees vooral thuis in naaldbossen. Bijgevolg is de omvorming van naaldbos

naar gemengd bos, mogelijk ook nadelig voor deze soort. Opvolging van deze soort is dan ook wenselijk. Er is in alle telgebieden een afname, zelfs in de Nieuwe Gemeentebossen is geen territorium meer te vinden. Er lijkt wel een beperkt aantal territoria te ontbreken op de grens tussen Kambuusduinen en Putse moer en ten zuidwesten van de Putse moer.

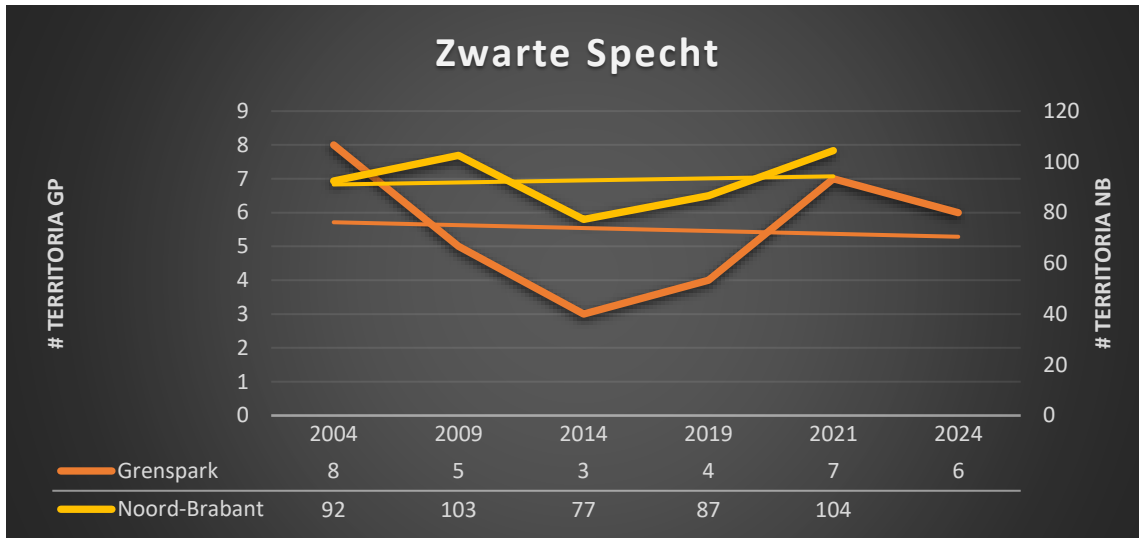
Figuur 31. Trend Zwarte Mees in getelde gebieden in het Grenspark en Noord-Brabant (bron "Netwerk Ecologische Monitoring, Sovon, provincies & CBS, www.sovon.nl")

ZWARTE SPECHT

Tabel 56. Aantal territoria per deelgebied en het totaal aantal voor de Zwarte Specht

Steertse Heide	VOG 0	2
Biezenkuilen	VOG 1	1
Drielingvennen	VOG 2	0
Zwarte Heuvelen	VOG 3	1
Vossenbergen	VOG 4	0
Kambuusduinen	VOG 5	1
Nieuwe Gemeentebossen	VOG 6	1
Vennencomplex Kalmthoutse Heide	Totaal	6

In elk deelgebied is er minstens 1 territorium, behalve in Drielingvennen en Vossenbergen. Dit is logisch aangezien er bij deze laatste geen geschikt habitat aanwezig is. De Zwarte Specht voelt zich thuis in grote bossen op zandgronden. De aanwezigheid van oude beuken, een zeer geliefde nestboom, is daarbij niet per se vereist. Een territorium van een Zwarte Specht is zeer groot, waardoor het mogelijk is dat het aantal territoria wordt overschat. De vraag is of de gebruikte methode wel correct is of dat tellen van bezette nestholtes misschien interessanter is. Een groot deel van de afgebakende territoria ligt echter zeer ruim uit elkaar, waardoor er effectief wel sprake is van een aanzienlijk aantal territoria. Er is paring vastgesteld in de Biezenkuilen.

Figuur 32. Trend Zwarte Specht in getelde gebieden in het Grenspark en Noord-Brabant (bron "Netwerk Ecologische Monitoring, Sovon, provincies & CBS, www.sovon.nl")

ZWARTKOP*

Tabel 57. Aantal territoria per deelgebied en het totaal aantal voor de Zwartkop

Steertse Heide	VOG 0	16
Biezenkuilen	VOG 1	20
Drielingvennen	VOG 2	0
Zwarte Heuvelen	VOG 3	9
Vossenbergen	VOG 4	6
Kambuusduinen	VOG 5	2
Nieuwe Gemeentebossen	VOG 6	8
Vennencomplex Kalmthoutse Heide	Totaal	61

De Zwartkop blijft toenemen in het Grenspark. Er zijn vooral territoria in de deelgebieden Biezenkuilen, Steertse Heide en Zwarte Heuvelen. De soort is zodanig talrijk dat we kunnen uitgaan van succesvol broeden in het gebied.

Tabel 58. Aantal territoria in verschillende jaren voor de Zwartkop

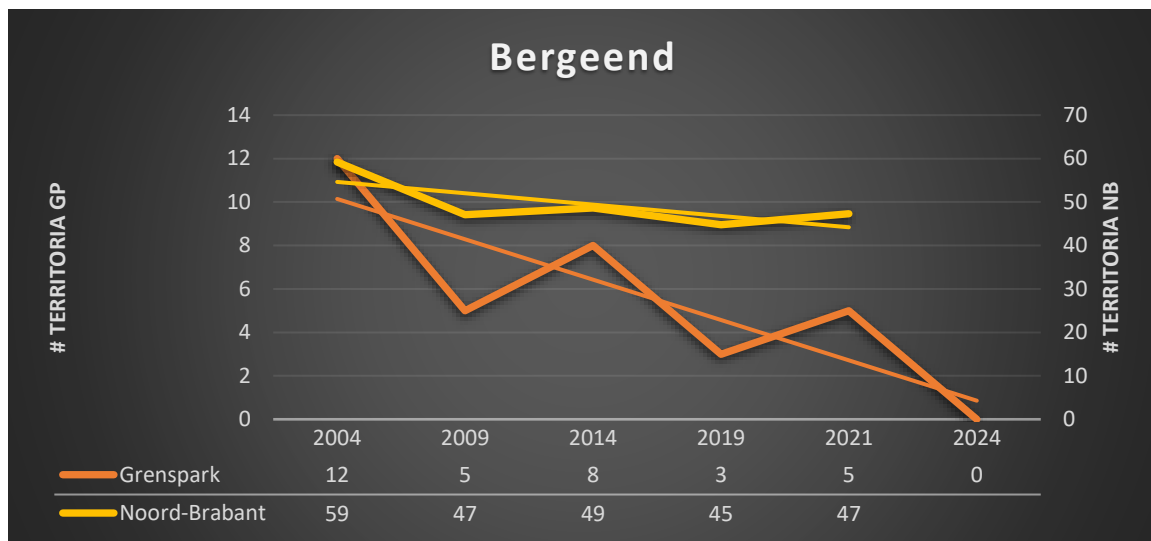
1999	2004	2009	2014	2019	2021	2024
21	NG	NG	NG	47	51	61

4.2.2. Mogelijke broedvogels & territoriale, niet broedende vogels:

Van deze soorten kon niet met zekerheid worden vastgesteld dat ze effectief broedden in het gebied. Wel werden er voldoende waarnemingen binnen de datumgrenzen gedaan zodat ze kwalificeerden als territoriale vogels.

BERGEEND

Er werden dit jaar geen territoria vastgesteld in het Vennencomplex Kalmthoutse Heide. De Bergeend komt enkel in lage aantallen voor en komt onregelmatig tot broeden. Dit ligt in lijn met de schommelende aantallen broedgevallen in Noord-Brabant. Mogelijk is een oorzaak de afwezigheid van geschikte holen voor nesten of door het vogelgriep virus.

Figuur 33. Trend Bergeend in Getelde gebieden in het Grenspark en Noord-Brabant (bron "Netwerk Ecologische Monitoring, Sovon, provincies & CBS, www.sovon.nl")

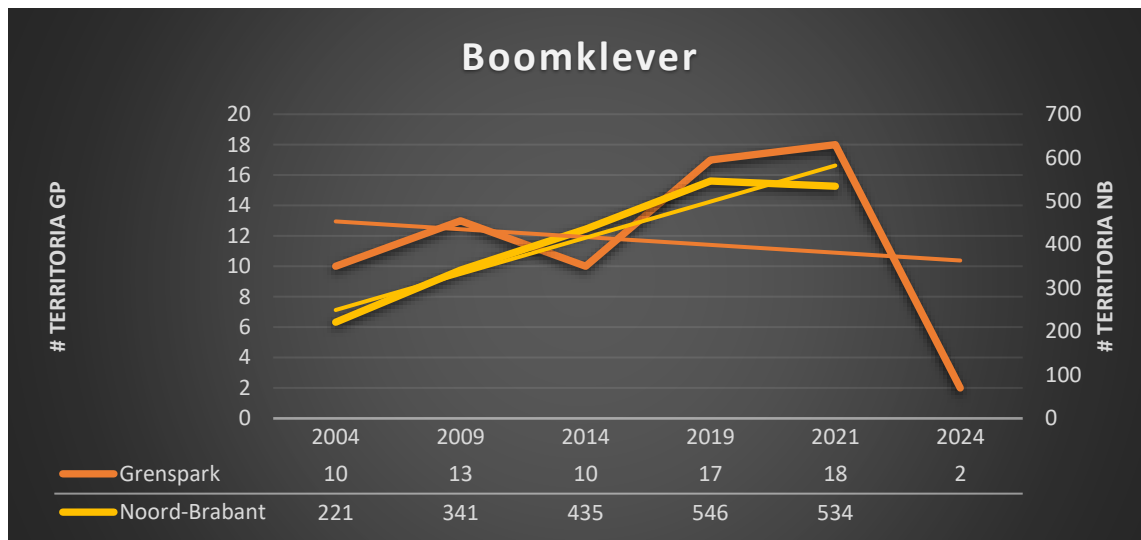
BOOMKLEVER

Tabel 59. Aantal territoria per deelgebied en het totaal aantal voor de Boomklever

Steertse Heide	VOG 0	1
Biezenkuilen	VOG 1	0
Drielingvennen	VOG 2	0
Zwarte Heuvelen	VOG 3	0
Vossenbergen	VOG 4	0
Kambusduinen	VOG 5	0
Nieuwe Gemeentebossen	VOG 6	1
Vennencomplex Kalmthoutse Heide	Totaal	2

In 2014 gingen het aantal territoria van de Boomklever lichtjes achteruit, zodat het aangewezen was deze soort goed op te volgen. In 2019 en 2021 werden er terug meerdere territoria opgetekend in dit deelgebied.

Helaas zijn er in 2024 maar 2 territoria vastgesteld, enkel 1 in de Nieuwe Gemeentebossen en 1 in de Biezenkuilen. In het algemeen profiteert de Boomklever normaal van natuurlijk bosbeheer zodat er meer gevarieerd bos ontstaat. Opvallend is dat er geen territoria meer zijn in de Biezenkuilen en Zwarte Heuvelen. Er zijn ook geen tekenen geweest van nestgedrag. Een verklaring voor deze drastische daling is een compleet mysterie. Zowel in Nederland als in Vlaanderen gaat de soort er nochtans op vooruit.

Figuur 34. Trend Boomklever in getelde gebieden in het Grenspark en Noord-Brabant (bron "Netwerk Ecologische Monitoring, Sovon, provincies & CBS, www.sovon.nl")

GAAI*

Tabel 60. Aantal territoria in verschillende teljaren voor de Gaai

1999	2004	2009	2014	2019	2021	2024
13	NG	NG	NG	3	10	5

De soort is lastig te inventariseren en de territoria liggen redelijk verspreid aan de westkant van het getelde gebied namelijk vanaf de Nieuwe Gemeentebossen tot aan de Steertse Heide. Er is geen indicatie van broedsucces vastgesteld.

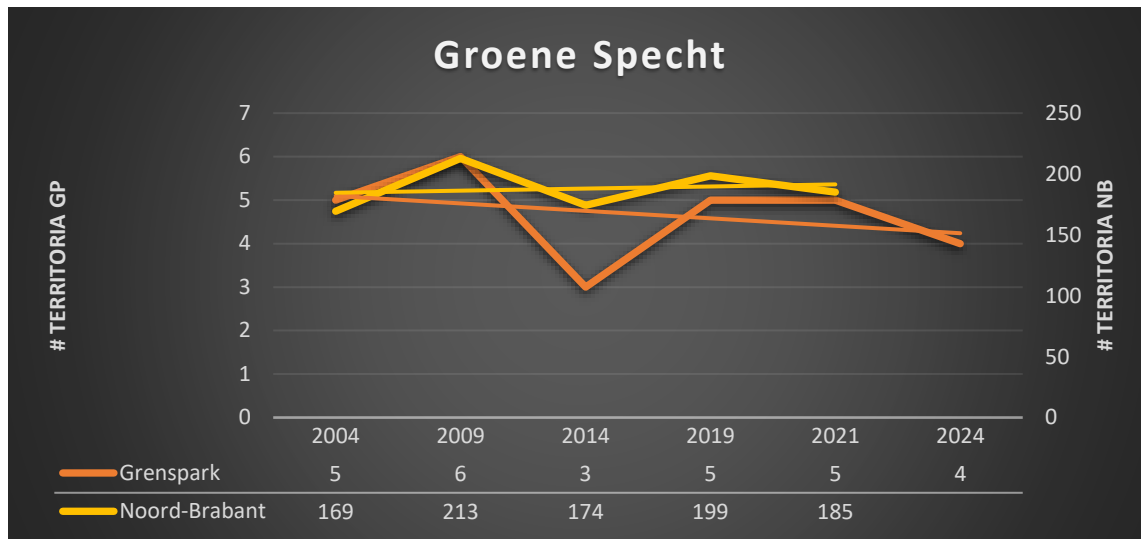
GROENE SPECHT

Tabel 61. Aantal territoria per deelgebied en het totaal aantal voor de Groene Specht

Steertse Heide	VOG 0	0
Biezenkuilen	VOG 1	0
Drielingvennen	VOG 2	1
Zwarte Heuvelen	VOG 3	0
Vossenbergen	VOG 4	0
Kambuusduinen	VOG 5	1

Nieuwe Gemeentebossen	VOG 6	2
Vennencomplex Kalmthoutse Heide	Totaal	4

Het aantal territoria van de Groene Specht lijkt stabiel, maar broedsucces is niet vastgesteld. Het merendeel van de territoria bevinden zich wel in de randgebieden in een bosrijke omgeving.

Figuur 35. Trend Groene Specht in getelde gebieden in het Grenspark en Noord-Brabant (bron "Netwerk Ecologische Monitoring, Sovon, provincies & CBS, www.sovon.nl")

HOLENDUIF*

Tabel 62. Aantal territoria per deelgebied en het totaal aantal voor de Holenduif

Steertse Heide	VOG 0	2
Biezenkuilen	VOG 1	1
Drielingvennen	VOG 2	0
Zwarte Heuvelen	VOG 3	1
Vossenbergen	VOG 4	0
Kambuusduinen	VOG 5	0
Nieuwe Gemeentebossen	VOG 6	1
Vennencomplex Kalmthoutse Heide	Totaal	5

De aantallen van Holenduif lijken redelijk stabiel gebleven, maar broedsucces is niet vastgesteld.

Tabel 63. Aantal territoria in verschillende teljaren voor de Holenduif

1999	2004	2009	2014	2019	2021	2024
5	NG	NG	NG	5	8	5

HOUTDUIF*

Tabel 64. Aantal territoria per deelgebied en het totaal aantal voor de Houtduif

Steertse Heide	VOG 0	2
Biezenkuilen	VOG 1	2
Drielingvennen	VOG 2	2
Zwarte Heuvelen	VOG 3	1
Vossenbergen	VOG 4	3
Kambuusduinen	VOG 5	5
Nieuwe Gemeentebossen	VOG 6	1
Vennencomplex Kalmthoutse Heide	Totaal	16

Op basis van de territoria lijkt er een afname tegenover 1999 te hebben plaatsgevonden. Dit is echter tegenstrijdig met de enorme populatietoename van de soort. In alle telgebieden is de houtduif opgemerkt, maar de aantallen zijn laag. De houtduif is daarentegen heel algemeen in parken en tuinen.

Tabel 65. Aantal territoria in verschillende teljaren voor de Houtduif

1999	2004	2009	2014	2019	2021	2024
36	NG	NG	NG	26	28	16

HOUTSNIP*

Er werd één territorium vastgesteld in de Steertse Heide. Er is geen aanwijzing of ze tot succesvol broeden gekomen zijn.

Tabel 66. Aantal territoria in verschillende teljaren voor Havik

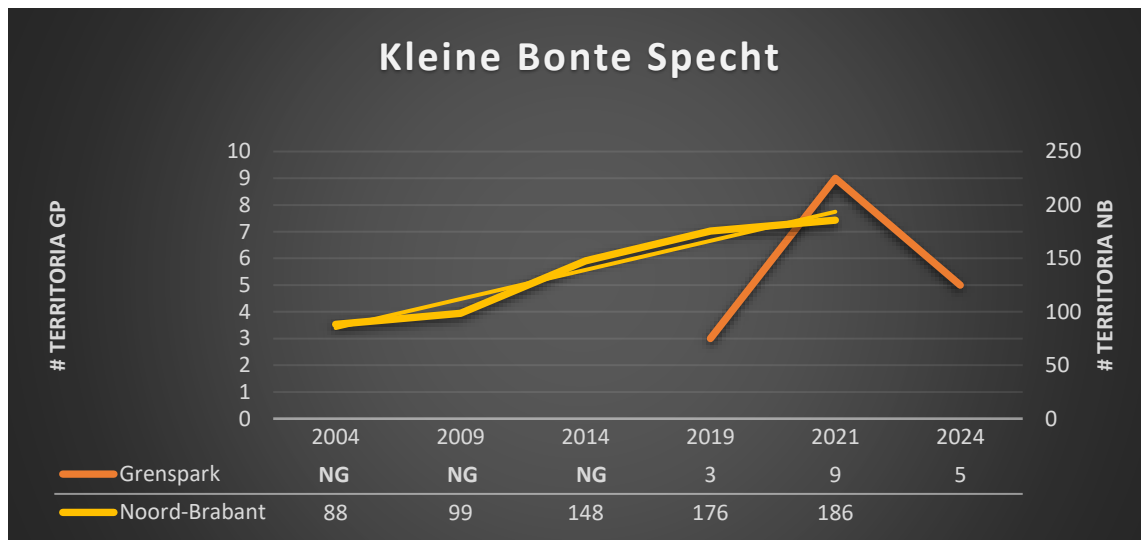
1999	2004	2009	2014	2019	2021	2024
?	NG	NG	NG	0	0	1

KLEINE BONTE SPECHT

Tabel 67. Aantal territoria per deelgebied en het totaal aantal voor de Kleine Bonte Specht

Steertse Heide	VOG 0	1
Biezenkuilen	VOG 1	0
Drielingvennen	VOG 2	0
Zwarte Heuvelen	VOG 3	2
Vossenbergen	VOG 4	0
Kambuusduinen	VOG 5	1
Nieuwe Gemeentebossen	VOG 6	1
Vennencomplex Kalmthoutse Heide	Totaal	5

Met zijn 9 territoria in 2021 was deze soort sterk aanwezig in de Kalmthoutse Heide. In 2024 is het aantal van 5 territoria nog zeker goed. De Kleine Bonte Specht is een notoir lastige soort om correct in beeld te brengen en zou volgens de inventarisatierichtlijnen best met geluid worden geïnventariseerd, wat bij deze monitoring niet werd toegepast. Er zijn in de Steertse heide en Buizenkuilen beduidend minder waarnemingen opgetekend. Er is helaas geen bewijs van broedsucces.

Figuur 36. Trend Kleine Bonte Specht in getelde gebieden in het Grenspark en Noord-Brabant (bron "Netwerk Ecologische Monitoring, Sovon, provincies & CBS, www.sovon.nl")

KWARTEL*

Tabel 68. Aantal territoria per deelgebied en het totaal aantal voor de kwartel

Steertse Heide	VOG 0	0
Biezenkuilen	VOG 1	0
Drielingvennen	VOG 2	0
Zwarte Heuvelen	VOG 3	1
Vossenbergen	VOG 4	0
Kambuusduinen	VOG 5	0
Nieuwe Gemeentebossen	VOG 6	0
Vennencomplex Kalmthoutse Heide	Totaal	1

Kwartel was enkel aanwezig in Zwarte Heuvelen in 2024. Mogelijk was er nog een territorium aan Drielingvennen en heeft er minstens één langdurig geroepen op de Steertse Heide. In 2019 vonden we één territorium terug in de Steertse Heide. Mits een goed maai-beheer kan verwacht worden dat de soort hier in laag aantal zal blijven voorkomen. Broedzekerheid voor deze soort is sowieso zeer moeilijk vast te stellen.

Tabel 69. Aantal territoria in verschillende teljaren voor de Kwartel

1999	2004	2009	2014	2019	2021	2024
1	NG	NG	NG	2	2	1

SIJS

Tabel 70. Aantal territoria in verschillende teljaren voor de Sijs

1999	2004	2009	2014	2019	2021	2024
0	NG	NG	NG	0	1	1

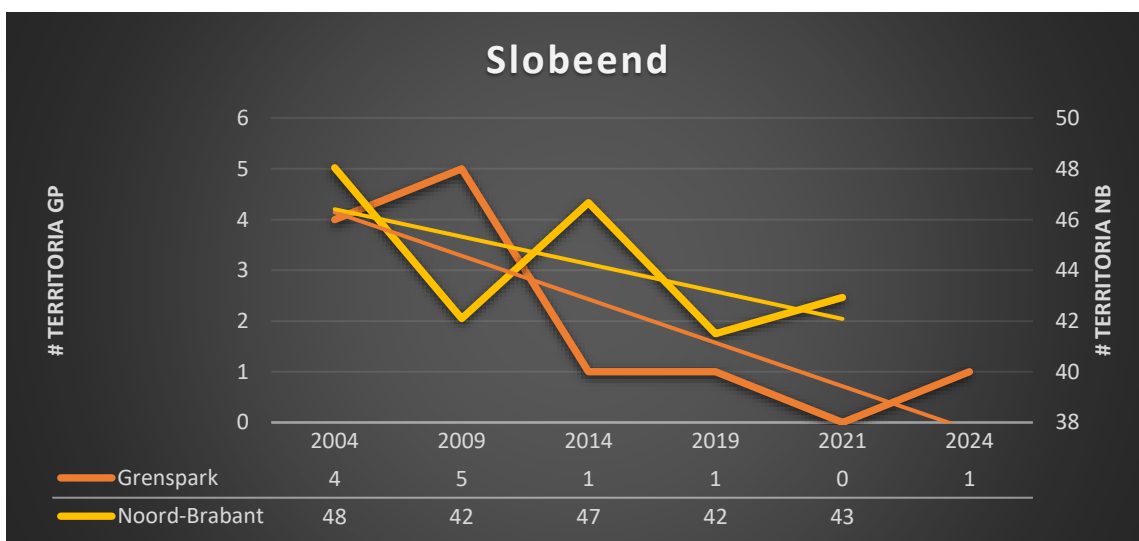
Het aantal waarnemingen blijft beperkt maar er zijn wel waarnemingen gedurende het hele voorjaar en de zomer. Vermoedelijk dat de soort dus toch in zeer laag aantal voorkomt.

SLOBEEND

Tabel 71. Aantal territoria per deelgebied en het totaal aantal voor de slobeend

Steertse Heide	VOG 0	0
Biezenkuilen	VOG 1	0
Drielingvennen	VOG 2	0
Zwarte Heuvelen	VOG 3	0
Vossenbergen	VOG 4	1
Kambuusduinen	VOG 5	0
Nieuwe Gemeentebossen	VOG 6	0
Vennencomplex Kalmthoutse Heide	Totaal	1

Er is één territorium van Slobeend vastgesteld in Vossenbergen. Net buiten het telgebied in de Markgraaf zijn jongen waargenomen.

Figuur 37. Trend Slobeend in getelde gebieden in het Grenspark en Noord-Brabant (bron "Netwerk Ecologische Monitoring, Sovon, provincies & CBS, www.sovon.nl")

SPREEUW*

Tabel 72. Aantal territoria in verschillende teljaren voor de Spreeuw

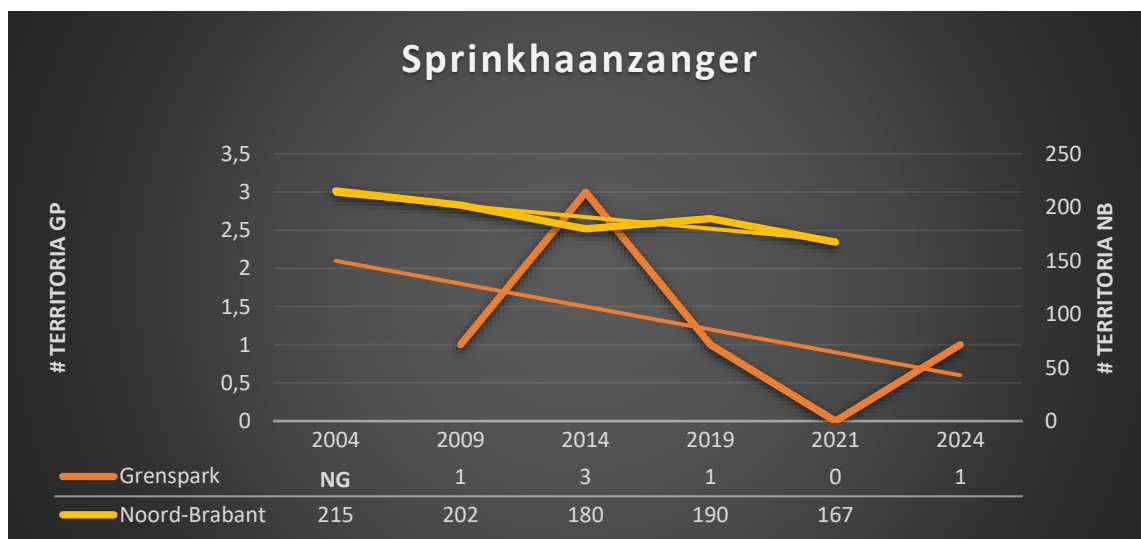
2004	2009	2014	2019	2021	2024
NG	NG	NG	1	2	2

De spreeuw is altijd een schaarse broedvogel geweest in het Grenspark. Er zijn 2 territoria, beide in de Steertse Heide. Aan de Nol, buiten het telgebied, is een bezet nest aangetroffen.

SPRINKHAANZANGER

Steertse Heide	VOG 0	0
Biezenkuilen	VOG 1	0
Drielingvennen	VOG 2	1
Zwarte Heuvelen	VOG 3	0
Vossenbergen	VOG 4	0
Kambuusduinen	VOG 5	0
Nieuwe Gemeentebossen	VOG 6	0
Vennencomplex Kalmthoutse Heide	Totaal	1

Er is één territorium van Sprinkhaanzanger vastgesteld tijdens de monitoring in Drielingvennen. Helaas is er geen bewijs van broedsucces.

Figuur 38. Trend Sprinkhaanzanger in getelde gebieden in het Grenspark en Noord-Brabant (bron "Netwerk Ecologische Monitoring, Sovon, provincies & CBS, www.sovon.nl")

STAARTMEES*

Tabel 73. Aantal territoria per deelgebied en het totaal aantal voor de Staartmees

Steertse Heide	VOG 0	1
Biezenkuilen	VOG 1	1
Drielingvennen	VOG 2	1
Zwarte Heuvelen	VOG 3	0
Vossenbergen	VOG 4	0
Kambuusduinen	VOG 5	0
Nieuwe Gemeentebossen	VOG 6	0
Venncomplex Kalmthoutse Heide	Totaal	3

De Staartmees is in het gemonitorde gebied op de Kalmthoutse Heide een zeer schaarse broedvogel. Er werden dit teljaar 3 territoria vastgesteld. Helaas is er geen gedrag vastgesteld dat wijst op broedsucces.

Tabel 74 Aantal territoria in verschillende jaren voor de Staartmees

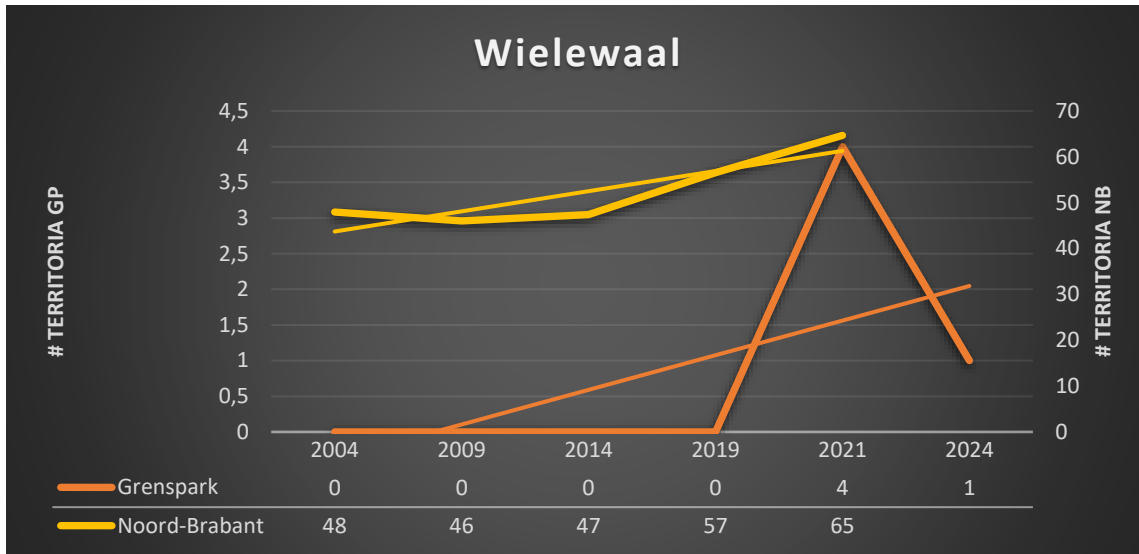
1999	2004	2009	2014	2019	2021	2024
1	NG	NG	NG	1	7	3

WIELEWAAL

Tabel 75. Aantal territoria in verschillende teljaren voor de Wielewaal

Steertse Heide	VOG 0	0
Biezenkuilen	VOG 1	0
Drielingvennen	VOG 2	0
Zwarte Heuvelen	VOG 3	0
Vossenbergen	VOG 4	0
Kambuusduinen	VOG 5	1
Nieuwe Gemeentebossen	VOG 6	0
Venncomplex Kalmthoutse Heide	Totaal	1

Historisch was de Wielewaal wel aanwezig, maar nooit talrijk in de Kalmthoutse Heide. Ook nu is er enkel 1 territorium vastgesteld in Kambuusduinen. Helaas is er geen bewijs van broedsucces. Net buiten het grenspark in het domein Wulpenkreet was er wel een territorium, waarvan de adulte vogels ook zijn waargenomen in het Grenspark.

Figuur 39. Trend Wielewaal in getelde gebieden in het Grenspark en Noord-Brabant (bron "Netwerk Ecologische Monitoring, Sovon, provincies & CBS, www.sovon.nl")

WITTE KWIKSTAART*

Tabel 76. Aantal territoria per deelgebied en het totaal aantal voor de Witte Kwikstaart

Steertse Heide	VOG 0	1
Biezenkuilen	VOG 1	0
Drielingvennen	VOG 2	0
Zwarte Heuvelen	VOG 3	0
Vossenbergen	VOG 4	0
Kambuusduinen	VOG 5	0
Nieuwe Gemeentebossen	VOG 6	0
Vennencomplex Kalmthoutse Heide	Totaal	1

Er werd dit teljaar maar één territorium vastgesteld, enkel in de Steertse Heide. Er is geen territorium meer in Biezenkuilen en Drielingvennen. Er zijn wel jongen vastgesteld in De Markgraaf, net buiten het telgebied.

Tabel 77. Aantal territoria in verschillende teljaren voor de Witte Kwikstaart

1999	2004	2009	2014	2019	2021	2024
10	NG	NG	NG	3	3	1

ZANGLIJSTER*

Tabel 78. Aantal territoria per deelgebied en het totaal aantal voor de Zanglijster

Steertse Heide	VOG 0	1
Biezenkuilen	VOG 1	0
Drielingvennen	VOG 2	0
Zwarte Heuvelen	VOG 3	0

Vossenbergen	VOG 4	1
Kambuusduinen	VOG 5	0
Nieuwe Gemeentebossen	VOG 6	0
Vennencomplex Kalmthoutse Heide	Totaal	2

De soort is niet zeer algemeen op de heide. Bossen op droge zandgronden huisvesten veel minder zanglijsters dan meer geschikt bos. Waarschijnlijk speelt kalkgebrek door verzuring van de bossen hier, net als bij mezen, een grote rol. De 2 territoria werden vastgesteld in het gebied Vossenbergen en net buiten de Steertse Heide. Er is geen gedrag vastgesteld dat wijst op aanwezigheid van nest of jongen. Tegenover de 12 territoria van vorige telronde is dit een serieuze daling. De verklaring hiervoor is nog een vraagteken.

Tabel 79. Aantal territoria in verschillende teljaren voor de Zanglijster

1999	2004	2009	2014	2019	2021	2024
9	NG	NG	NG	7	12	2

4.2.3. Niet (meer) broedend:

De volgende soorten werden in de regio niet meer broedend, noch territoriaal teruggevonden.

BOSRIETZANGER

Tabel 80. Aantal territoria in verschillende teljaren voor de Bosrietzanger

1999	2004	2009	2014	2019	2021	2024
1	NG	NG	NG	1	0	0

Er is geen territorium meer vastgesteld, maar het habitat voor deze soort is ook niet echt aanwezig in het getelde gebied.

BRILDUIKER

Tabel 81. Aantal territoria in verschillende teljaren voor de Brilduiker

1999	2004	2009	2014	2019	2021	2024
0	NG	1	1	0	0	0

Geen enkel territorium is dit jaar aangetroffen. Deze vogel staat in Nederland als gevoelig op de rode lijst. De soort blijkt stilaan totaal afwezig te zijn gedurende lange periodes van het jaar, waar er vroeger een meer permanente aanwezigheid was.

BRUINE KIEKENDIEF

Tabel 82. Aantal territoria in verschillende teljaren voor de Bruine Kiekendief

1999	2004	2009	2014	2019	2021	2024

0	NG	NG	NG	0	0	0
---	----	----	----	---	---	---

Bruine Kiekendief wordt sinds 2019 meegeteld, maar was in die teljaren ook geen broedvogel. Er worden wel jagende exemplaren vastgesteld, maar het is niet duidelijk waar deze vandaan komen of dat het louter om zwervers gaat.

FAZANT*

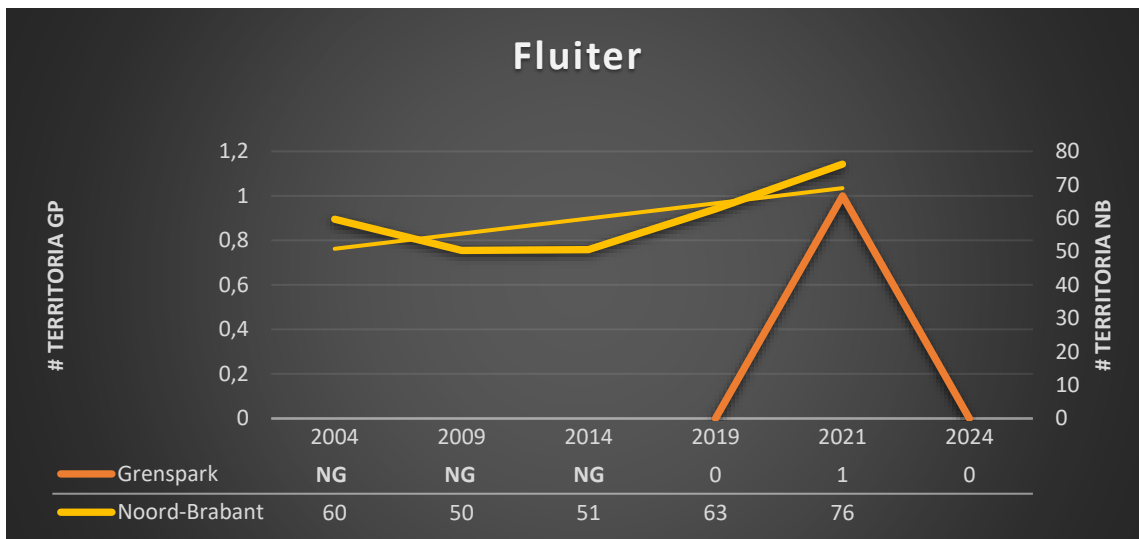
Tabel 83. Aantal territoria in verschillende teljaren voor de Fazant

1999	2004	2009	2014	2019	2021	2024
9	NG	NG	NG	8	9	0

De soort heeft geen territoria in 2024. Op zich zijn de aantallen ook niet echt representatief rekening houdend met het zeer sterke vermoeden van uitzettingen tot redelijk recent.

FLUITER

De fluitter heeft dit jaar geen territoria meer in het Grenspark. Er zijn sowieso weinig waarnemingen.

Figuur 40. Trend Fluiter in getelde gebieden in het Grenspark en Noord-Brabant (bron "Netwerk Ecologische Monitoring, Sovon, provincies & CBS, www.sovon.nl")

GEELGORS

Tabel 84. Aantal territoria in verschillende teljaren voor de Geelgors

1999	2004	2009	2014	2019	2021	2024
0	NG	NG	NG	1	0	0

De Geelgors is sinds 2019 meegeteld en mee opgenomen in de lijst van aandachtsoorten. Er is in tegenstelling met 2019 geen territorium meer vastgesteld. De soort wordt op doortrek en soms in de winter wel vastgesteld. Het is te hopen met het voorzien van akkertjes dat deze broedvogel terugkeert.

GEOORDE FUUT

Tabel 85. Aantal territoria in verschillende teljaren voor de Geoorde Fuut

1999	2004	2009	2014	2019	2021	2024
2	0	0	0	0	0	0

In 1999 werden er nog 2 territoria vastgesteld (1 op de Putse Moer en 1 op de Drielingvennen), maar sindsdien komt deze soort niet meer als broedvogel voor in de Kalmthoutse Heide. Op het Stappersven buiten het getelde gebied worden nog wel paren waargenomen en wordt paring en balts gezien, maar tot broeden zijn deze vogels niet overgegaan.

GROENLING*

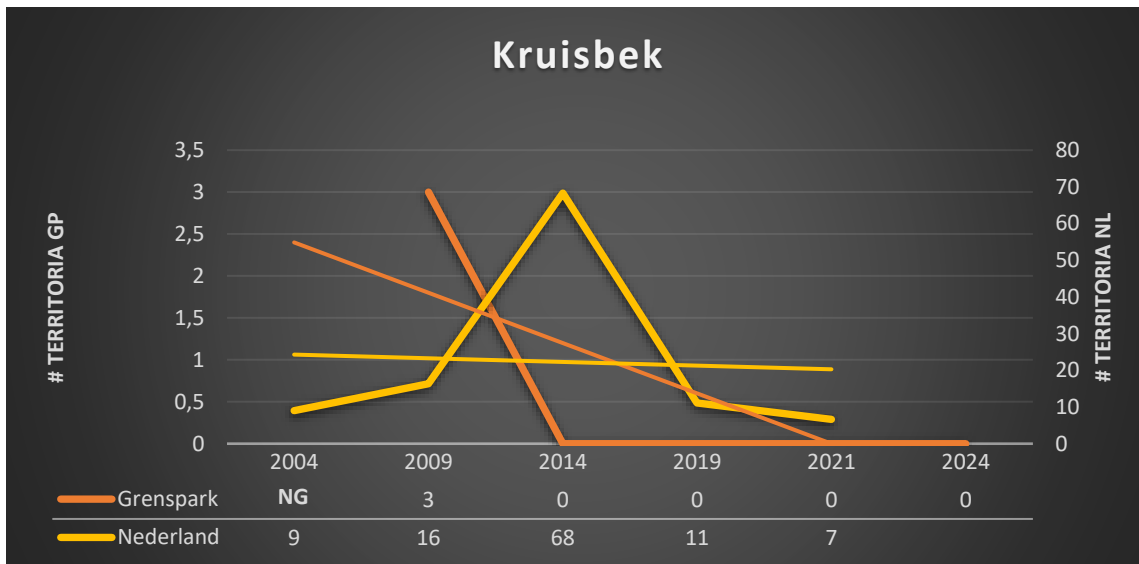
Tabel 86. Aantal territoria in verschillende teljaren voor de Groenling

1999	2004	2009	2014	2019	2021	2024
1	NG	NG	NG	4	3	0

Groenling was zowel in 1999 als ook bij de twee meest recente telrondes waar deze soort werd meegenomen een schaarse vogel op de heide. Er is geen territorium vastgesteld.

KRUISBEK

De Kruisbek was in 2024 niet aanwezig als broedvogel of tijdens de broedperiode. De Kruisbek is afhankelijk van invasiejaren om tot broeden te komen en dat was nu niet het geval.

Figuur 41. Trend Kruisbek in getelde gebieden in het Grenspark en Noord-Brabant (bron "Netwerk Ecologische Monitoring, Sovon, provincies & CBS, www.sovon.nl")

MATKOP

Tabel 87. Aantal territoria in verschillende teljaren voor de Matkop

1999	2004	2009	2014	2019	2021	2024
15	NG	NG	NG	0	0	0

Er is geen territorium vastgesteld. Door de soort voordien niet te tellen tussen 2009 en 2014 is vermoedelijk het uitsterven van de soort niet gedetecteerd. De soort gaat al zeer lang sterk achteruit. In 1999 was nog sprake van 15 koppels, maar werd reeds melding gemaakt van een zeer sterke afname. Het zal een van de soorten zijn die onder invloed van klimaatverandering volledig uit het gebied verdwenen is.

MIDDELSTE BONTE SPECHT

Tabel 88. Aantal territoria in verschillende teljaren voor de Middelste Bonte Specht

1999	2004	2009	2014	2019	2021	2024
0	NG	NG	NG	0	0	0

De Middelste Bonte Specht is sinds 2019 mee opgenomen in de lijst van aandachtsoorten. Spijtig genoeg is er geen territorium vastgesteld. Er zijn wel enkele waarnemingen in zowel de Steertse heide als Vossenbergen, wat erop wijst dat de soort mogelijk toch in zeer lage aantallen aanwezig is. Rekening houdend met de blijvende toename in de omliggende gebieden, zal het een kwestie van tijd zijn voor de soort ook deze bossen inneemt. Hoewel het bostype niet echt geschikt is voor Middelste bonte specht, wat het lage aantal verklaart.

PATRIJS

Tabel 89. Aantal territoria in verschillende teljaren voor de Patrijs

1999	2004	2009	2014	2019	2021	2024
0	NG	NG	NG	0	0	0

De Patrijs is niet vastgesteld. Het biotoop is dan ook grotendeels niet geschikt.

TAFELEEND

Tabel 90. Aantal territoria in verschillende teljaren voor de Tafeleend

1999	2004	2009	2014	2019	2021	2024
0	NG	0	0	0	0	0

Er werden geen territoria vastgesteld van de Tafeleend.

TAPUIT

Tabel 91. Aantal territoria in verschillende teljaren voor de Tapuit

1999	2004	2009	2014	2019	2021	2024

0	NG	0	0	0	0	0
---	----	---	---	---	---	---

Er werden geen territoria vastgesteld van de Tapuit. Deze soort is ondertussen uitgestorven in Vlaanderen.

TORENVALK

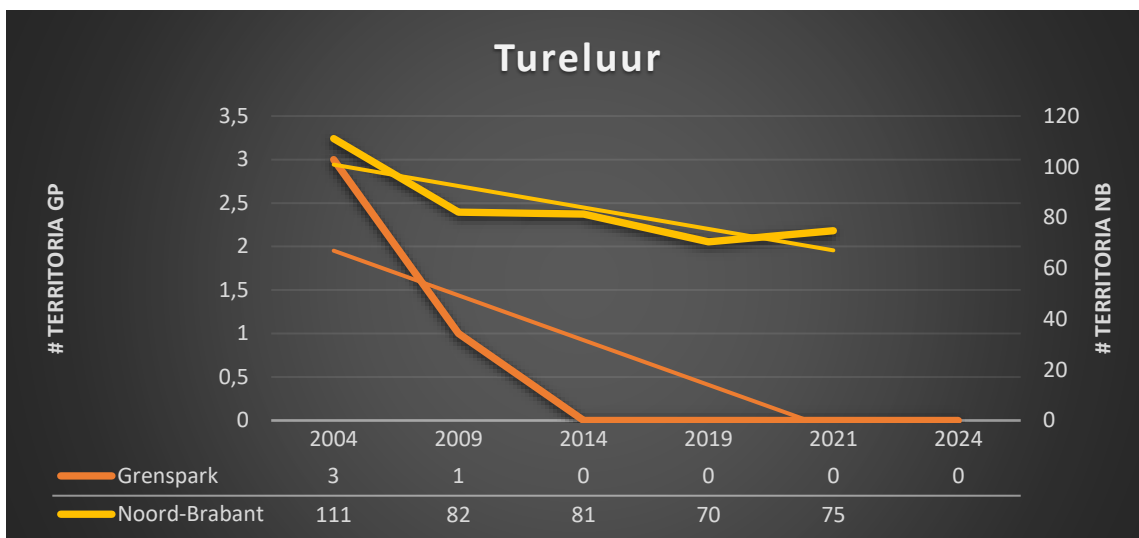
Tabel 92. Aantal territoria in verschillende teljaren voor de Torenavalk

1999	2004	2009	2014	2019	2021	2024
2	NG	2	0	0	0	0

Met de territoriumkartering werden geen geldige territoria afgebakend.

TURELUUR

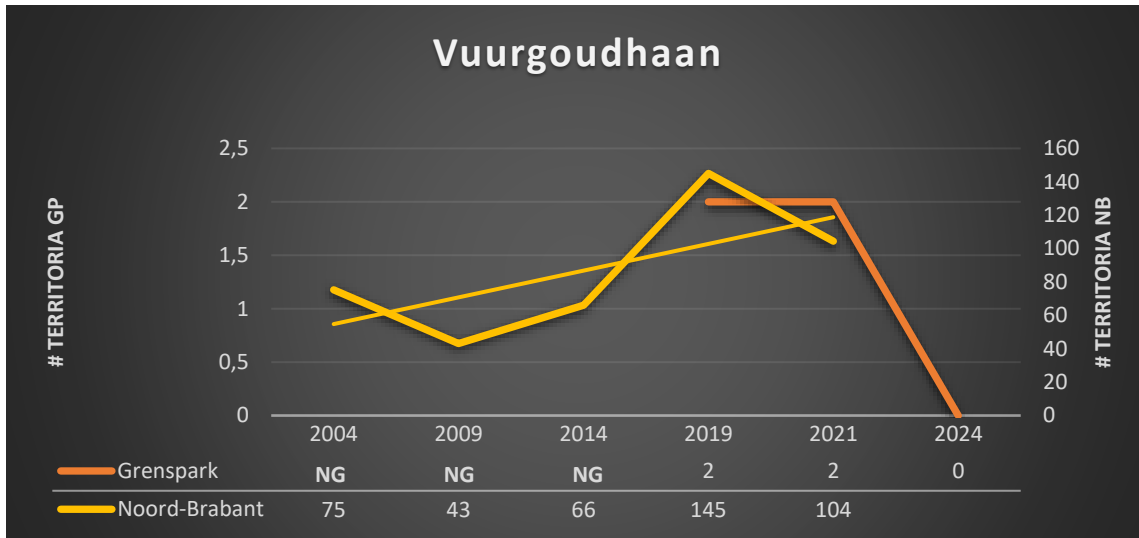
De Tureluur was historisch aanwezig in de natte delen van de Steertse Heide. Sinds enige tijd is er geen territorium van de Tureluur waargenomen.

Figuur 42. Trend Tureluur in Getelde gebieden in het Grenspark en Noord-Brabant (bron "Netwerk Ecologische Monitoring, Sovon, provincies & CBS, www.sovon.nl")

VUURGOUDHAAN

De Vuurgoudhaan is vanaf 2019 mee geïnventariseerd. Deze soort blijft voorlopig op de Kalmthoutse Heide een redelijk zeldzame broedvogel, hoewel de soort redelijk algemeen is in de omliggende gebieden. Dit teljaar is er geen territorium vastgesteld.

Figuur 43. Trend Vuurgoudhaan in getelde gebieden in het Grenspark en Noord-Brabant (bron "Netwerk Ecologische Monitoring, Sovon, provincies & CBS, www.sovon.nl")

Bijlage 1: Aandachtssoorten Grensparkmonitoring

Vet = zeker broedend (30) / **standaard** = mogelijk broedend (8) / *cursief* = niet broedend in onderzoeksgebied (16)

Appelvink	<i>Geoorde Fuut</i>	Roodborsttapuit
Bergeend	Grasmus	Sijs
Blauwborst	Graspieper	Slobeend
Bonte Vliegenvanger	Grauwe Vliegenvanger	Sprinkhaanzanger
Boomklever	Groene Specht	<i>Tafeleend</i>
Boomkruiper	Grote Bonte Specht	<i>Tapuit</i>
Boomleeuwerik	Kleine Bonte Specht	<i>Torenvalk</i>
Boompieper	Kievit	<i>Tureluur</i>
Boomvalk	Kneu	Veldleeuwerik
<i>Bosrietzanger</i>	Krakeend	<i>Vuurgoudhaan</i>
<i>Brilduiker</i>	<i>Kruisbek</i>	Waterral
<i>Bruine kiekendief</i>	Kuifeend	Watersnip
Grote Canadese Gans	Kuifmees	Wielewaal
Dodaars	<i>Matkop</i>	Wintertaling
Fitis	<i>Middelste Bonte Specht</i>	Wulp
<i>Fluiter</i>	<i>Patrijs</i>	Zwarte Mees
<i>Geelgors</i>	Putter	Zwarte Specht
Gekraagde Roodstaart	Rietgors	

Bijlage 2: Vergelijkende tabel met territoria per deelgebied van aanwezige soorten

Vet = zeker broedend / standaard = mogelijk broedend

Aandachtssoorten	Steertse Heide	Biezenkuilen	Drielingvennen	Zwarte Heuvelen	Vossenbergen	Kambuusduinen	Nieuwe Gemeentebossen	
	VOG 0	VOG 1	VOG 2	VOG 3	VOG 4	VOG 5	VOG 6	Totaal
Appelvink	3	2	0	0	0	0	0	5
Bergeend	0	0	0	0	0	0	0	0
Blauwborst	2	1	5	2	3	2	3	18
Bonte vliegenvanger	5	7	0	9	2	2	0	25
Boomklever	1	0	0	0	0	0	1	2
Boomkruiper	10	19	1	13	3	17	2	65
Boomleeuwerik	8	6	1	5	5	9	4	38
Boompieper	27	26	9	31	20	40	19	172
Boomvalk	0	0	1	0	0	0	0	1
Canadese gans	3	1	3	0	1	1	0	9
Dodaars	0	1	1	3	1	1	4	11
Fitis	10	45	25	31	44	39	17	211
Gekraagde roodstaart	6	7	0	11	5	16	9	54
Grasmus	0	1	2	0	0	2	0	5
Graspieper	7	23	17	7	20	8	1	83
Grauwe vliegenvanger	3	0	0	3	0	4	0	10
Groene specht	0	0	1	0	0	1	2	4
Grote bonte specht	8	6	0	4	0	6	5	29
Kleine bonte specht	1	0	0	2	0	1	1	5
Kievit	5	4	1	0	1	0	0	11
Kneu	4	8	5	4	1	2	1	25
Krakeend	1	1	1	0	1	1	0	5
Kuifeend	0	0	4	0	2	3	1	10
Kuifmees	11	8	2	10	7	16	6	60
Putter	5	1	1	2	0	2	3	14
Rietgors	5	4	9	1	2	0	1	22
Roodborsttapuit	25	24	19	17	24	27	8	144
Sijs	0	0	0	0	0	1	0	1
Slobeend	0	0	0	0	1	0	0	1
Sprinkhaanzanger	0	0	1	0	0	0	0	1
Veldleeuwerik	6	19	21	15	26	9	3	99

Grenspark Kalmthoutse Heide

Waterral	1	1	1	0	0	0	1	4
Watersnip	1	1	1	0	1	1	1	6
Wielewaal	0	0	0	0	0	1	0	1
Wintertaling	0	1	0	0	1	3	0	5
Wulp	0	1	1	0	3	0	0	5
Zwarte mees	2	4	0	5	0	5	0	16
Zwarte specht	2	1	0	1	0	1	1	6

Geen aandachtsoorten	Steertse Heide	Biezenkuilen	Drielingvennen	Zwarte Heuvelen	Vossenbergen	Kambusduinen	Nieuwe Gemeentebossen	
Buizerd	3	1	0	0	0	0	0	4
Gaai								5
Goudhaan	2	5	5	0	15	0	0	27
Grauwe gans	13	2	1	1	1	1	2	21
Grauwe klauwier	4	0	0	0	0	0	0	4
Grote lijster	4	2	0	3	1	0	0	10
Havik	0	0	0	1	0	0	0	1
Holenduif	2	1	0	1	0	0	1	5
Houtduif	2	2	2	1	3	5	1	16
Houtsnip	1	0	0	0	0	0	0	1
Koekoek	2	2	3	4	2	2	1	16
Kwartel	0	0	0	1	0	0	0	1
Spreeuw	2	0	0	0	0	0	0	2
Staartmees	1	1	1	0	0	0	0	3
Tjiftjaf	15	15	1	16	12	9	3	71
Tuinfluit	5	2	2	0	2	0	0	11
Wilde eend	6	5	6	3	2	8	1	31
Witte kwikstaart	1	0	0	0	0	0	0	1
Zanglijster	1	0	0	0	1	0	0	2
Zomertaling	1	0	1	0	0	1	0	3
Zwarte kraai	3	0	0	0	5	2	0	10
Zwartkop	16	20	0	9	6	2	8	61

Bijlage 3: Vergelijkende tabel met totaal aantal territoria in de verschillende onderzoek jaren.

(Opgelet: de oppervlakte dat gemonitord werd is in 2004 en 2009 anders dan de volgende jaren.)

Vet = zeker broedend (30) / rood = mogelijk broedend

Grenspark	2004	2009	2014	2019	2021	2024
Appelvink				1	9	5
Bergeend	12	5	8	3	5	0
Blauwborst	21	3	12	14	21	18
Bonte vliegenvanger	18	10	23	27	32	25
Boomklever	10	13	10	17	18	2
Boomkruiper				56	73	65
Boomleeuwerik	39	32	41	40	61	38
Boompieper	85	106	165	164	163	175
Boomvalk		1	0	1	2	1
Bosrietzanger				1	0	0
Bosuil				0	1	1
Brilduiker		1	1	0	0	0
Bruine kiekendief				0	0	0
Buizerd				1	2	4
Canadese gans	14	19	10	1	9	9
Dodaars	9	9	9	4	3	11
Fazant				8	9	0
Fitis		106	112	229	217	211
Fluiter				0	1	0
Fuut				0	0	1
Gaai				3	10	5
Geelgors				1	0	0
Gekraagde roodstaart	38	37	41	59	67	54
Geoorde fuut	0	0	0	0	0	0
Goudhaan				38	26	27
Goudvink				0	3	0
Grasmus		2	0	8	15	5
Graspieper				83	85	83
Grauwe gans				4	21	21
Grauwe klauwier					0	4
Grauwe vliegenvanger				12	17	10
Groene specht	5	6	3	5	5	4
Groenling				4	3	0
Grote bonte specht				32	37	28
Grote lijster				7	16	9
Havik				2	1	1
Heggenmus					3	2
Holenduif				5	8	5
houtduif				26	28	17

Grenspark Kalmthoutse Heide

houtsnip				0	0	1
Kievit	11	6	8	3	9	11
Kleine bonte specht				3	9	5
Kleine plevier				2	2	0
kneu	13	21	8	18	30	25
koekoek				13	14	16
koolmees					66	49
Krakeend	0	2	2	1	1	5
Kruisbek		3	0	0	0	0
Kuifeend	10	7	2	2	0	10
Kuifmees	44	36	34	54	70	60
Kwartel				2	2	1
Matkop				0	0	0
Meerkoet					0	17
Merel					33	36
Nachtzwaluw					4	2
Nijlgans				2	6	4
Middelste bonte specht				0	0	0
Patrijs				0	0	0
pimpelmees					50	40
Putter				16	29	14
Rietgors	10	15	25	33	27	22
Roodborst					52	71
Roodborsttapuit	80	69	87	113	123	144
Sijs				0	1	1
Slobeend	4	5	1	1	0	1
Spreeuw				1	2	2
Sprinkhaanzanger		1	3	1	0	1
Staartmees				1	7	3
Tafeleend		0	0	0	0	0
Tapuit		0	0	0	0	0
Tjiftjaf				45	57	71
Torenvalk		2	0	0	0	0
Tuinfluit				7	10	11
Tureluur	3	1	0	0	0	0
Veldleeuwerik	22	12	29	86	94	99
Vink					204	180
Vuurgoudhaan				2	2	0
Waterral				0	1	4
Watersnip	1	1	5	0	0	6
Wielewaal	0	0	0	0	4	1
Wilde eend				11	23	31
Winterkoning					40	49
Wintertaling		17	3	3	11	5

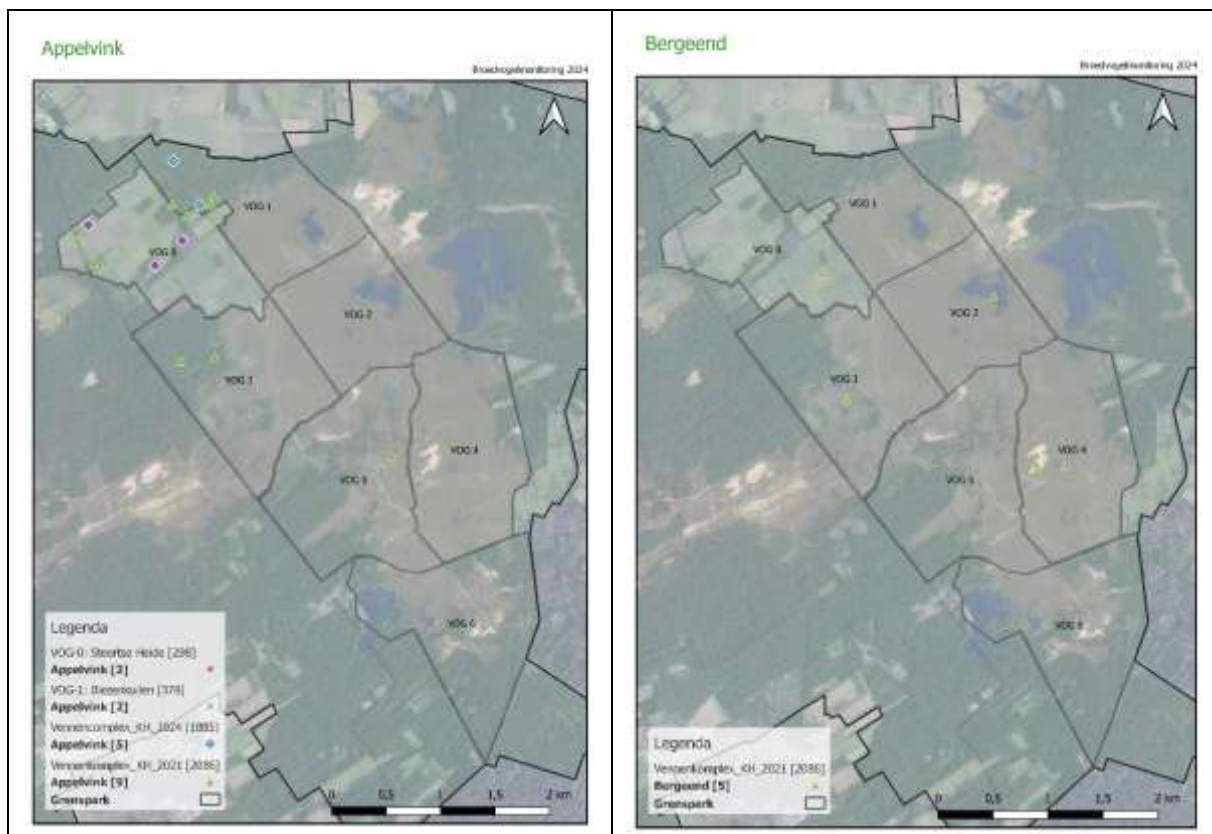

Grenspark Kalmthoutse Heide

Witte kwikstaart				3	3	1
Wulp	11	6	9	3	8	5
Zanglijster				7	12	2
Zomertaling				0	2	3
Zwarte kraai				7	18	10
Zwarte mees		11	17	17	32	16
Zwarte specht	8	5	3	4	7	6
Zwartkop				7	51	61

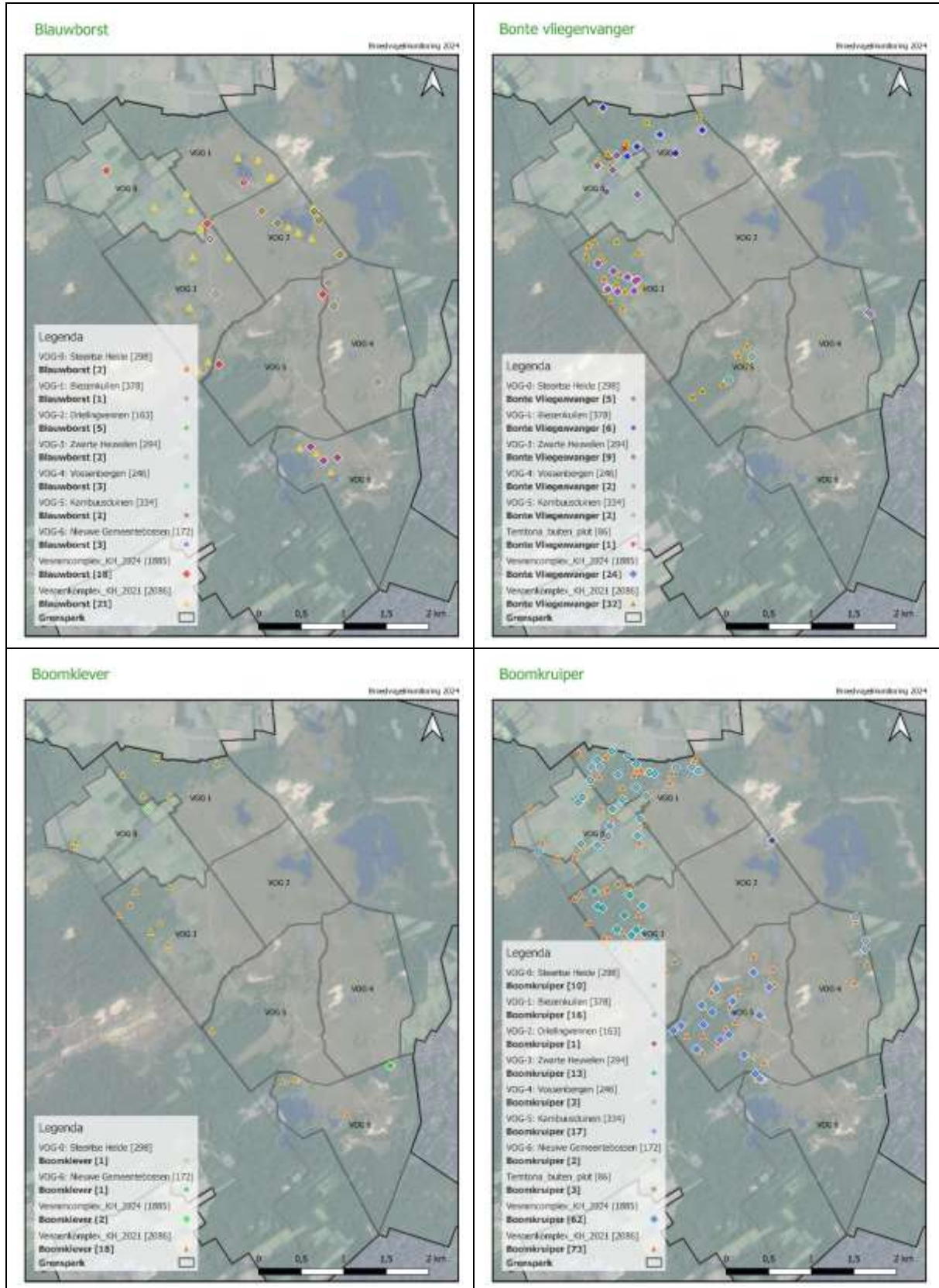
Bijlage 4: Verspreidingskaarten per soort

Aantallen weergegeven in de legende zijn de totale aantal territoria in het desbetreffende en totale gebied. Gegevens van 2021 worden ook getoond indien beschikbaar.

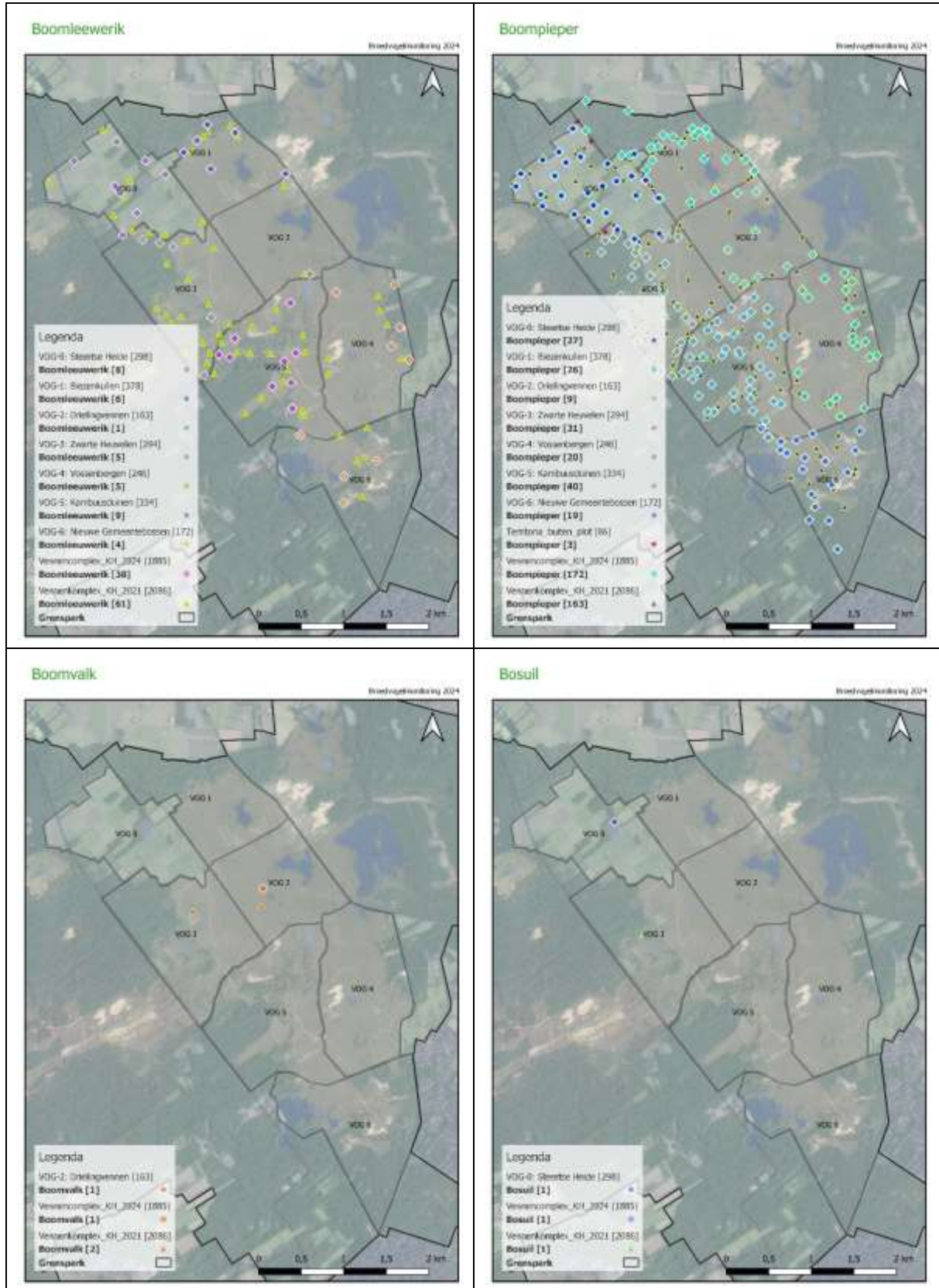
Grenspark Kalmthoutse Heide

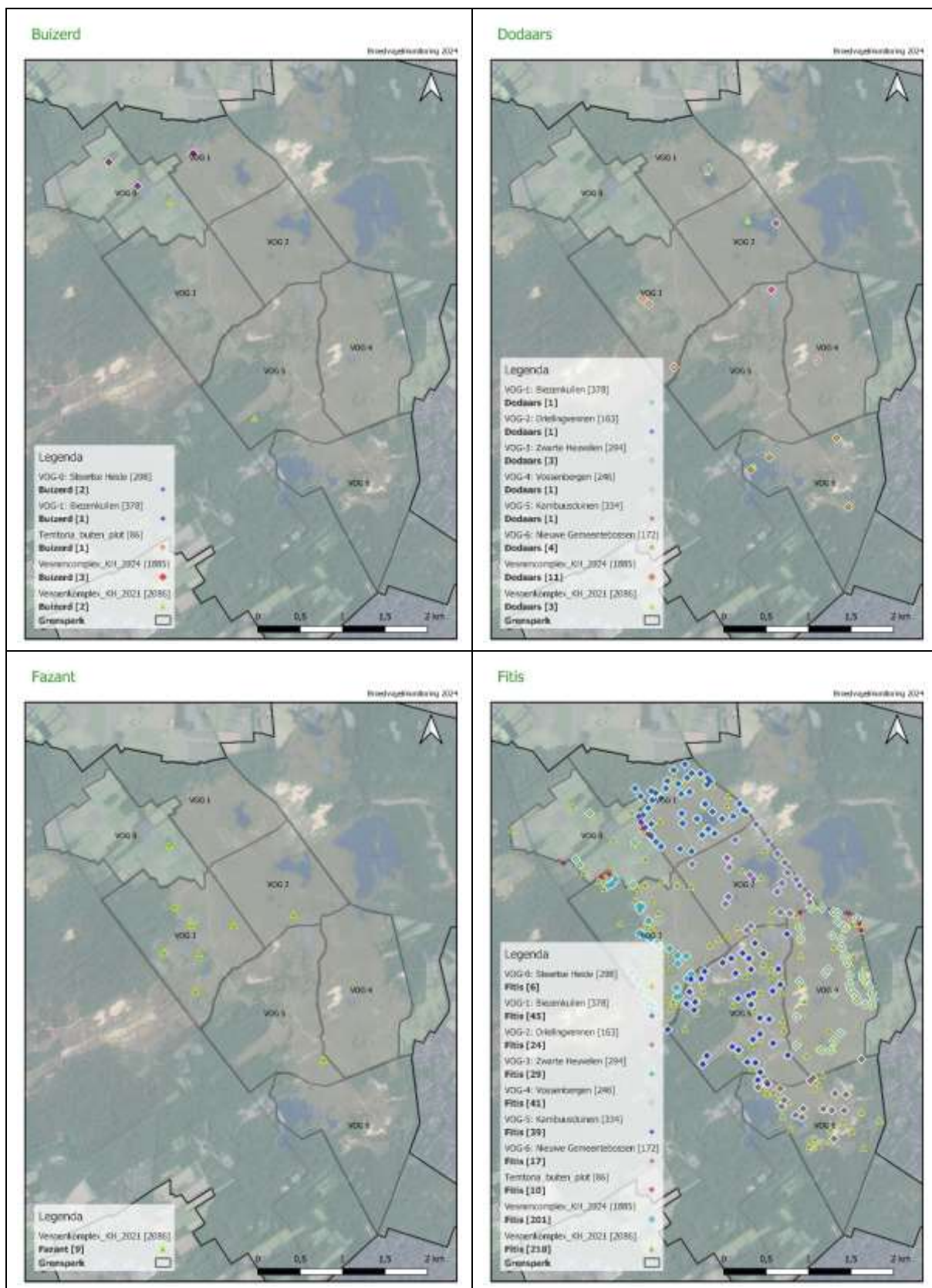

Grenspark Kalmthoutse Heide

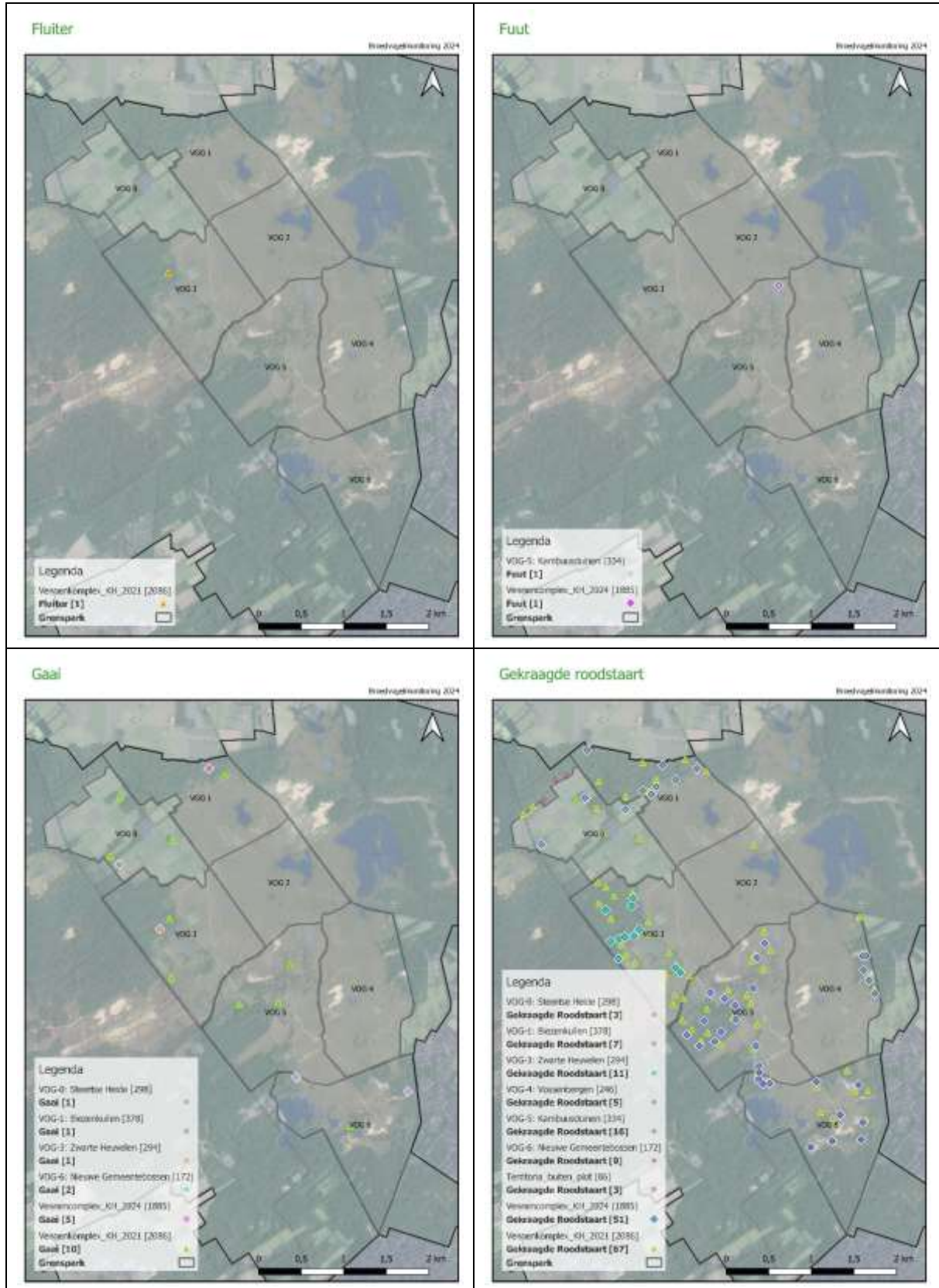

Grenspark Kalmthoutse Heide

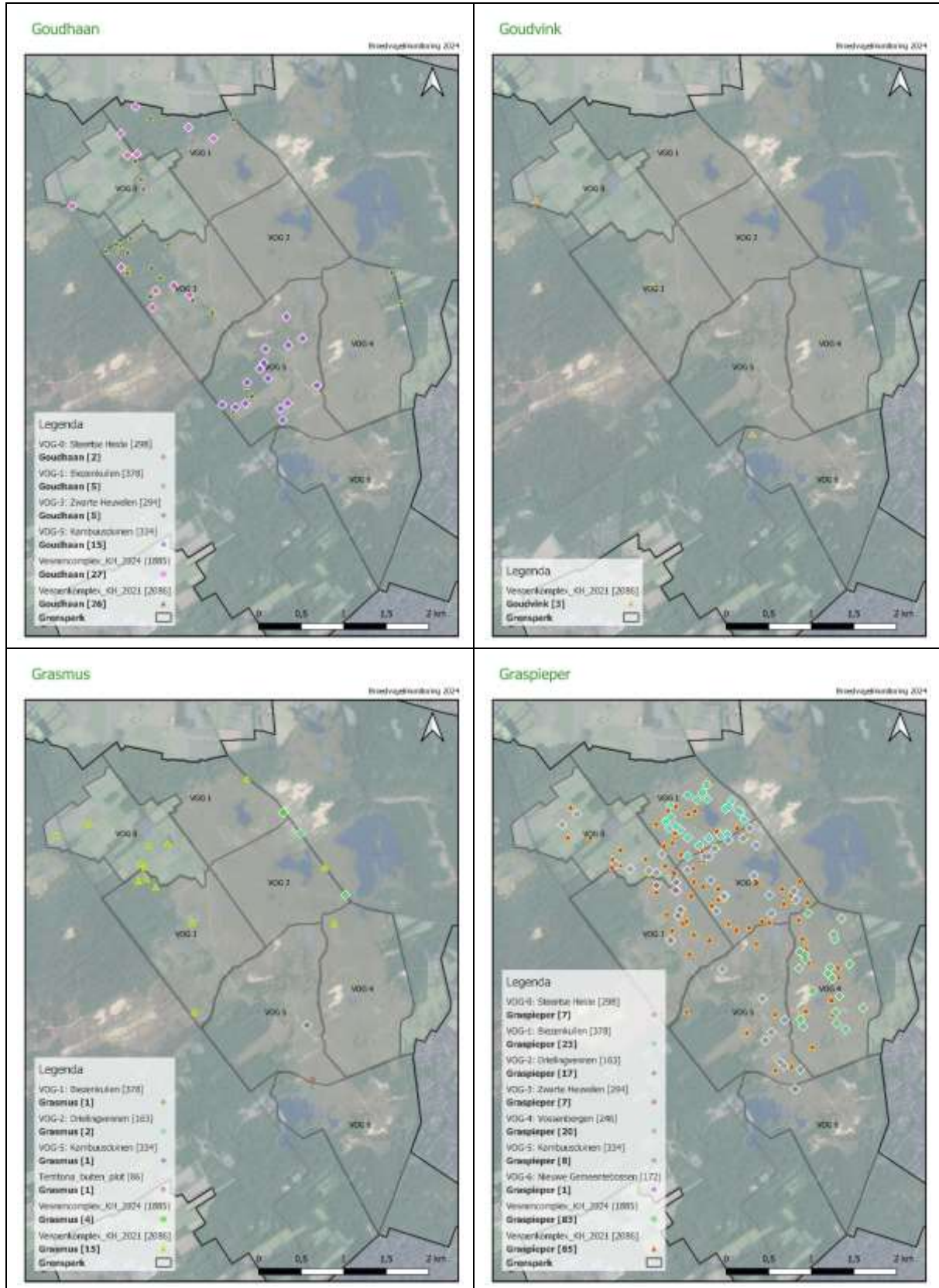

Grenspark Kalmthoutse Heide

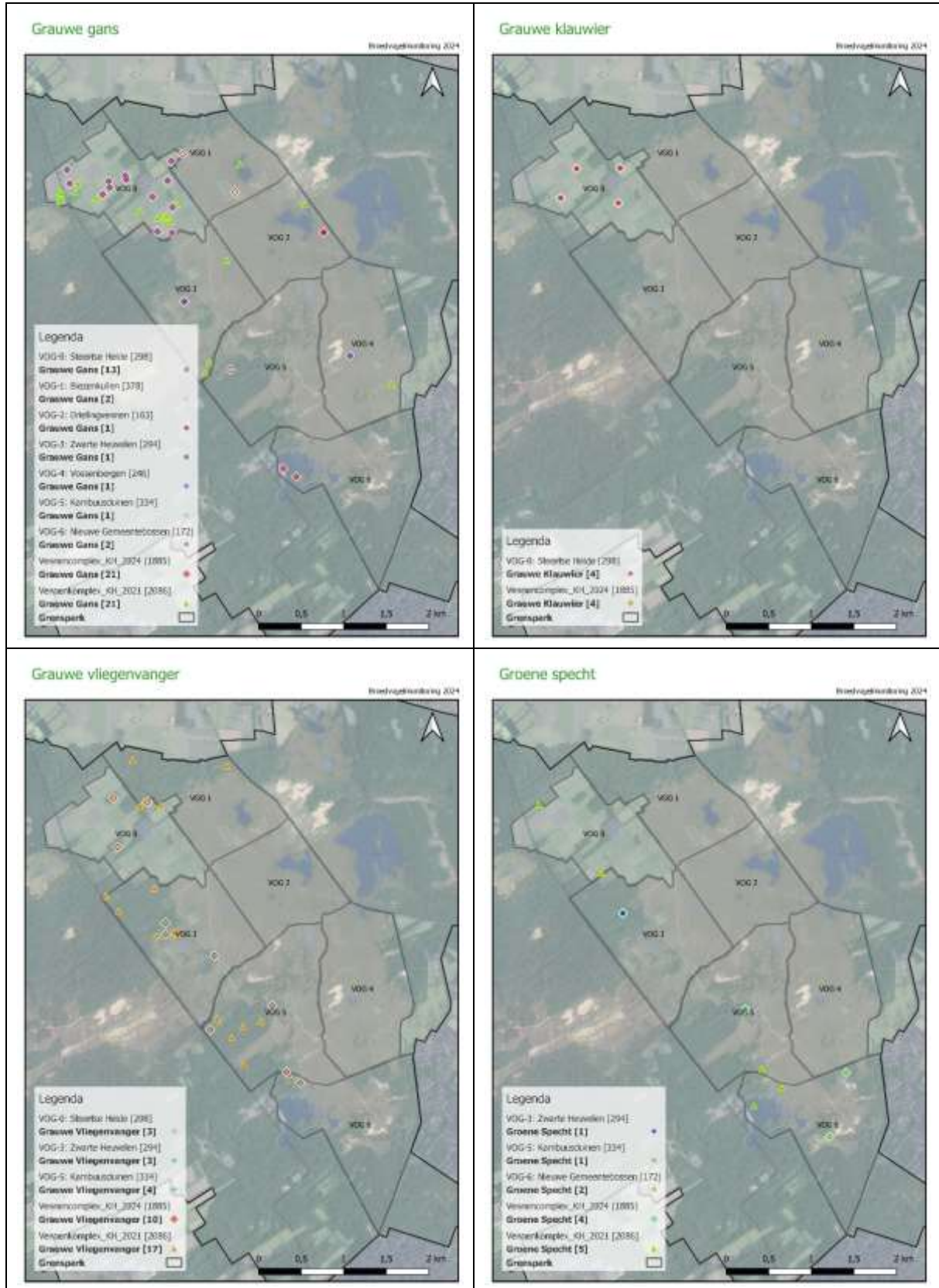

Grenspark Kalmthoutse Heide

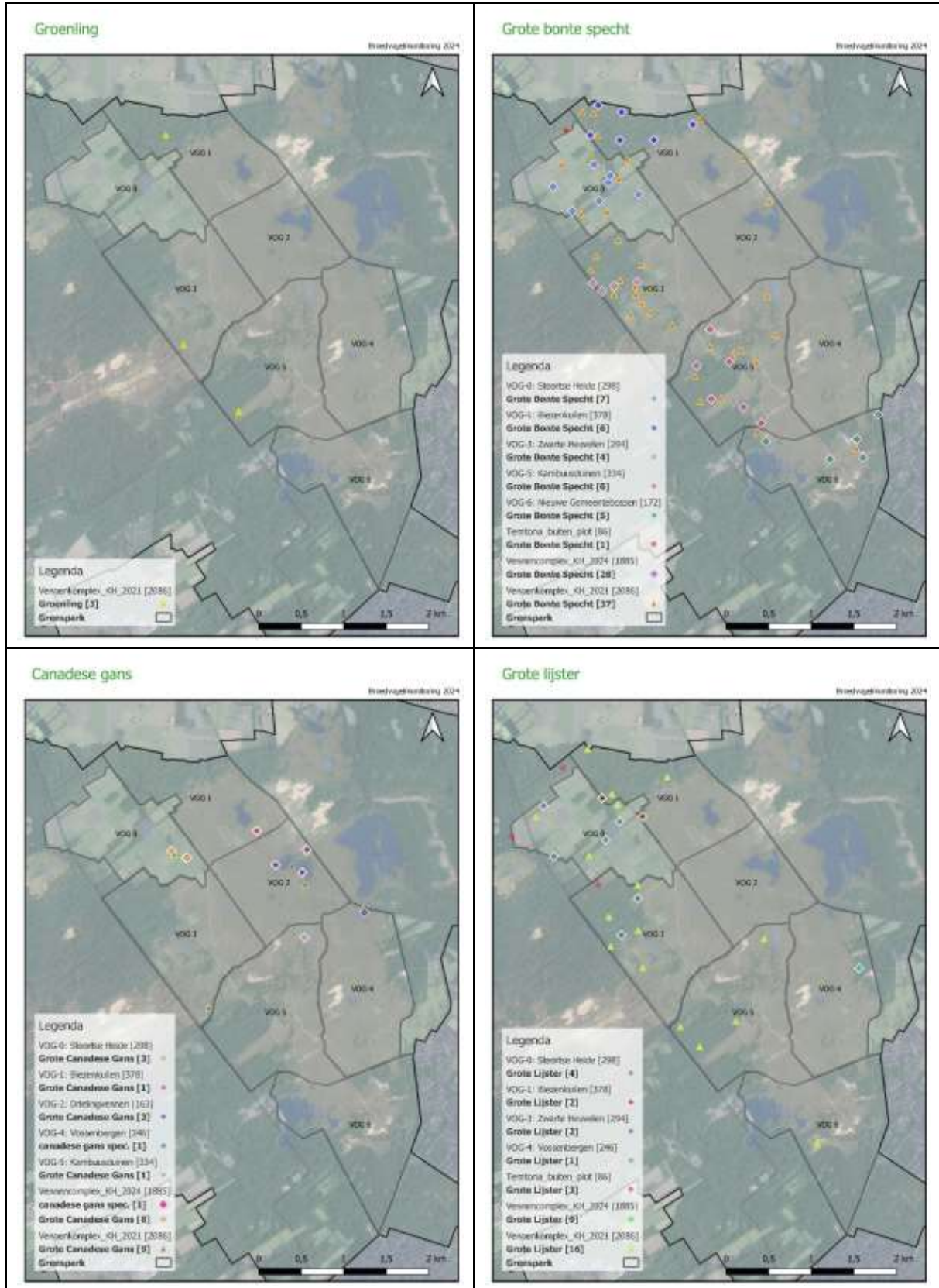

Grenspark Kalmthoutse Heide

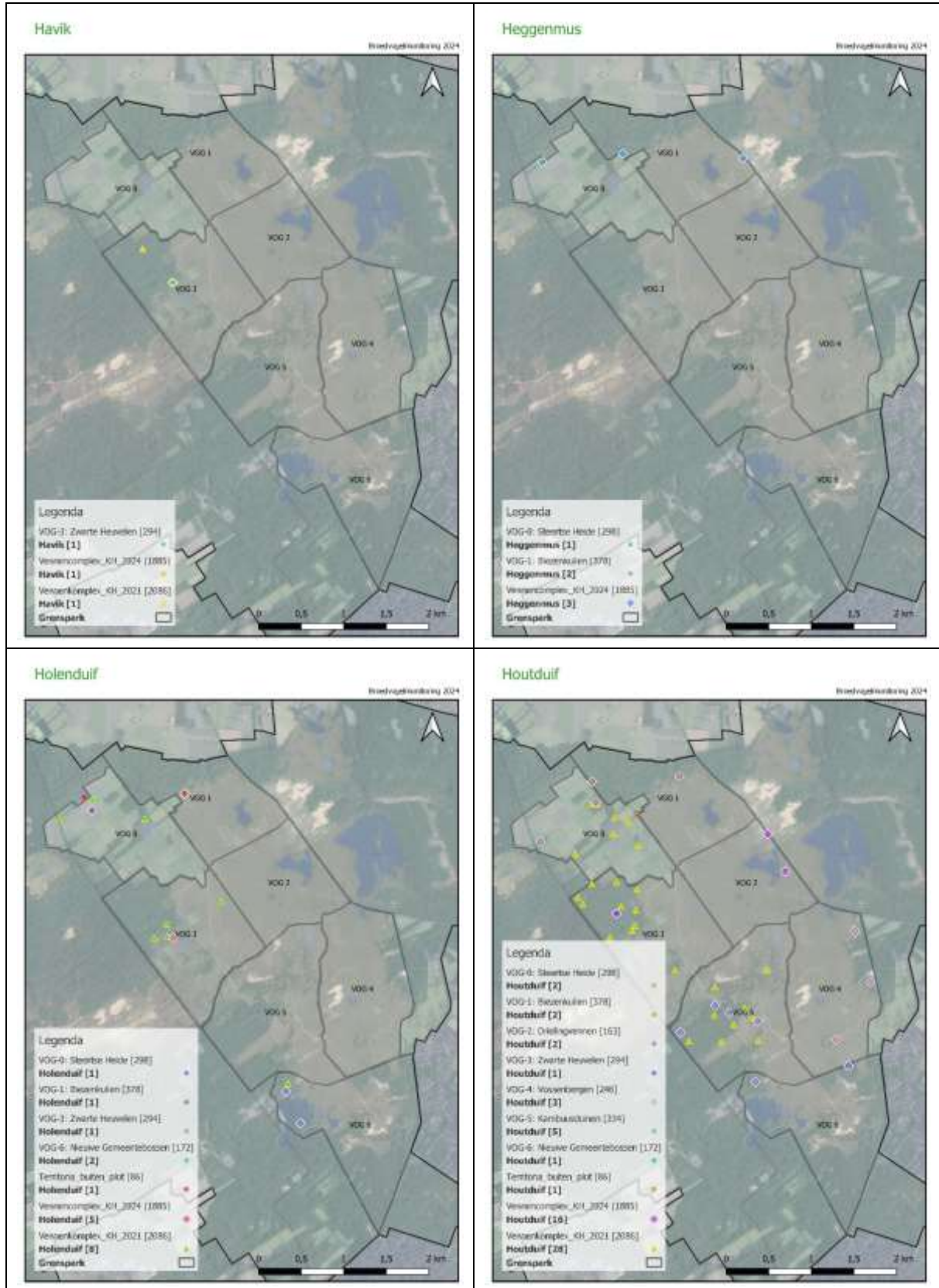

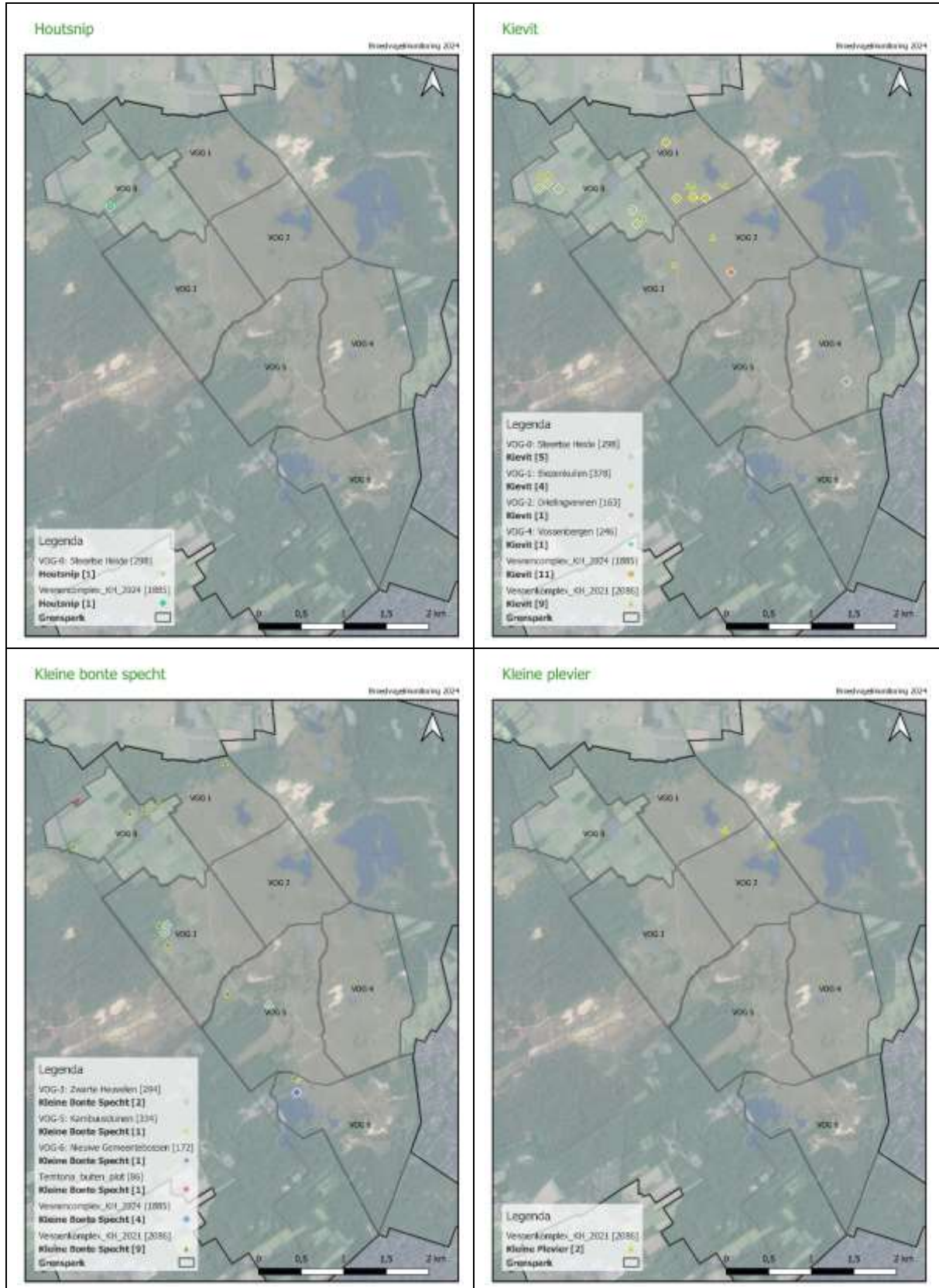

Grenspark Kalmthoutse Heide

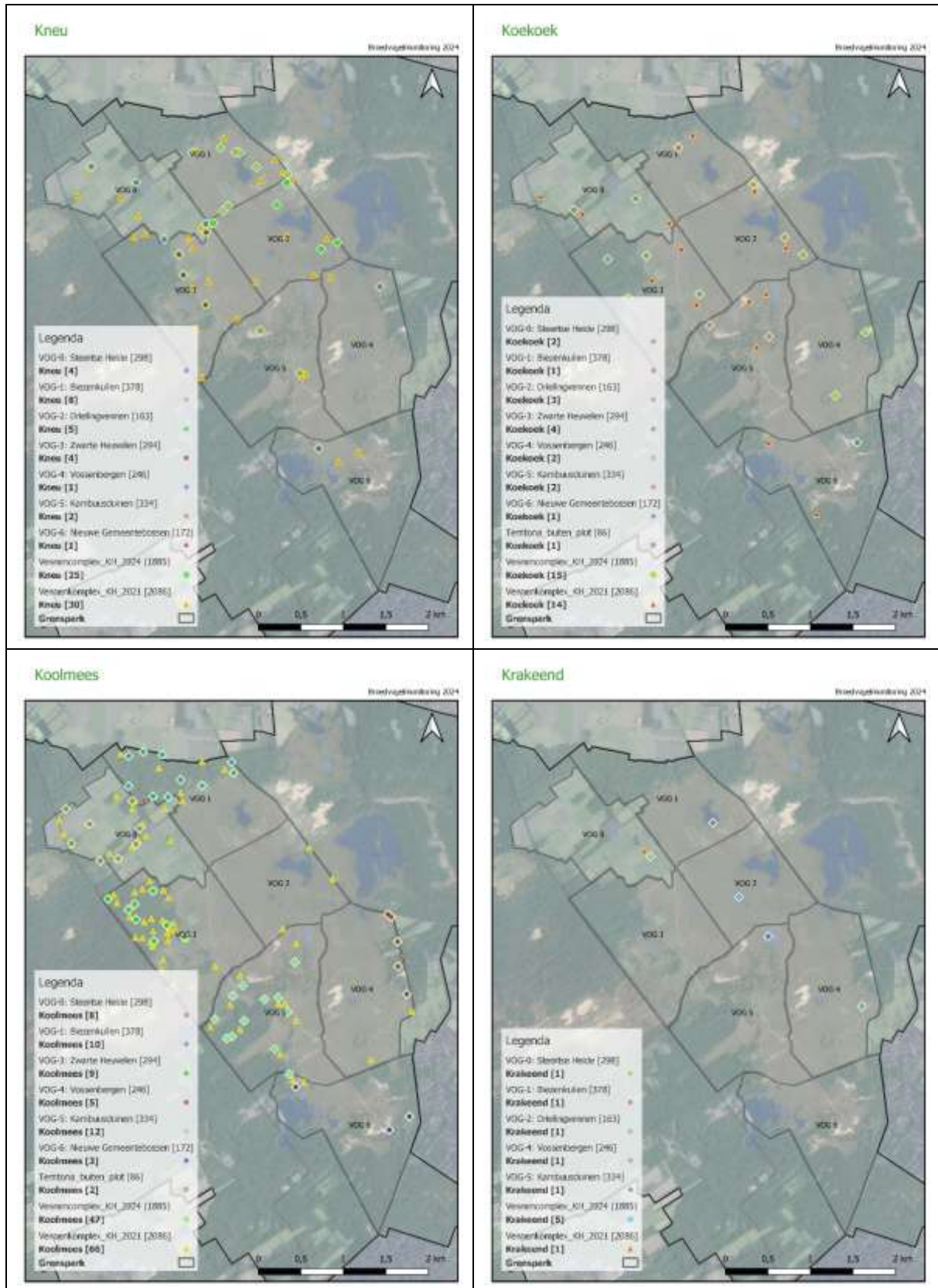
Grenspark Kalmthoutse Heide

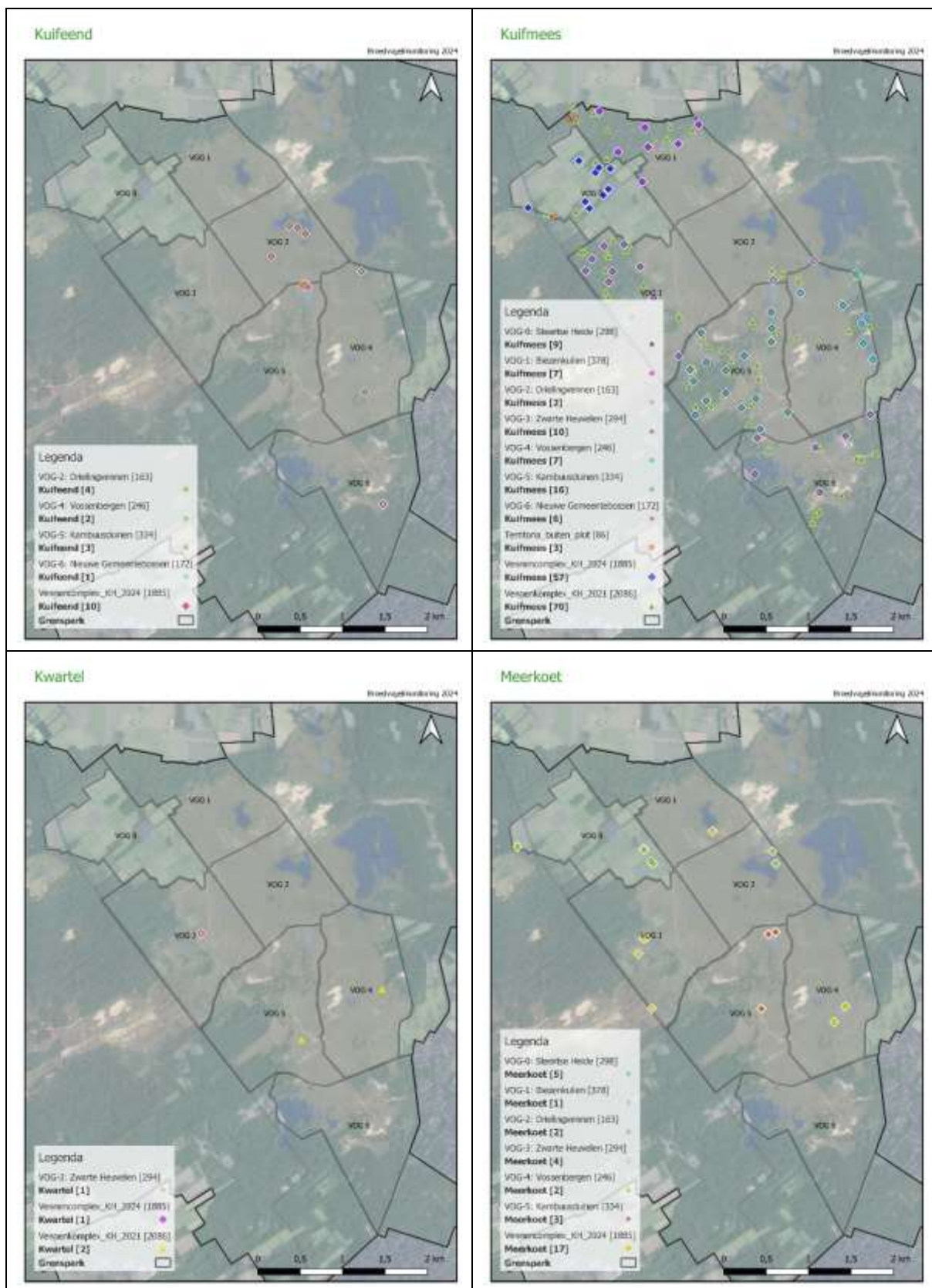

Grenspark Kalmthoutse Heide

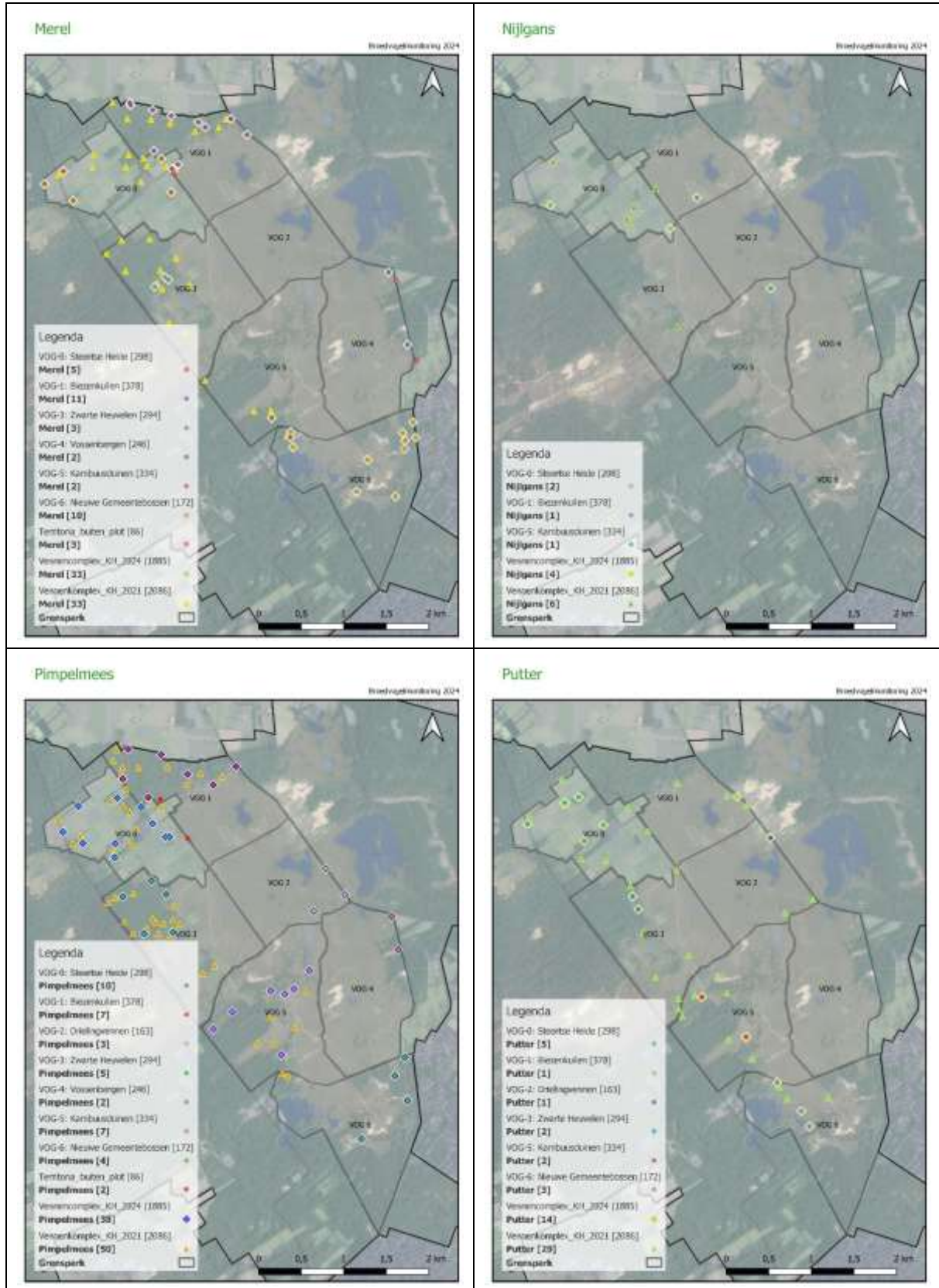

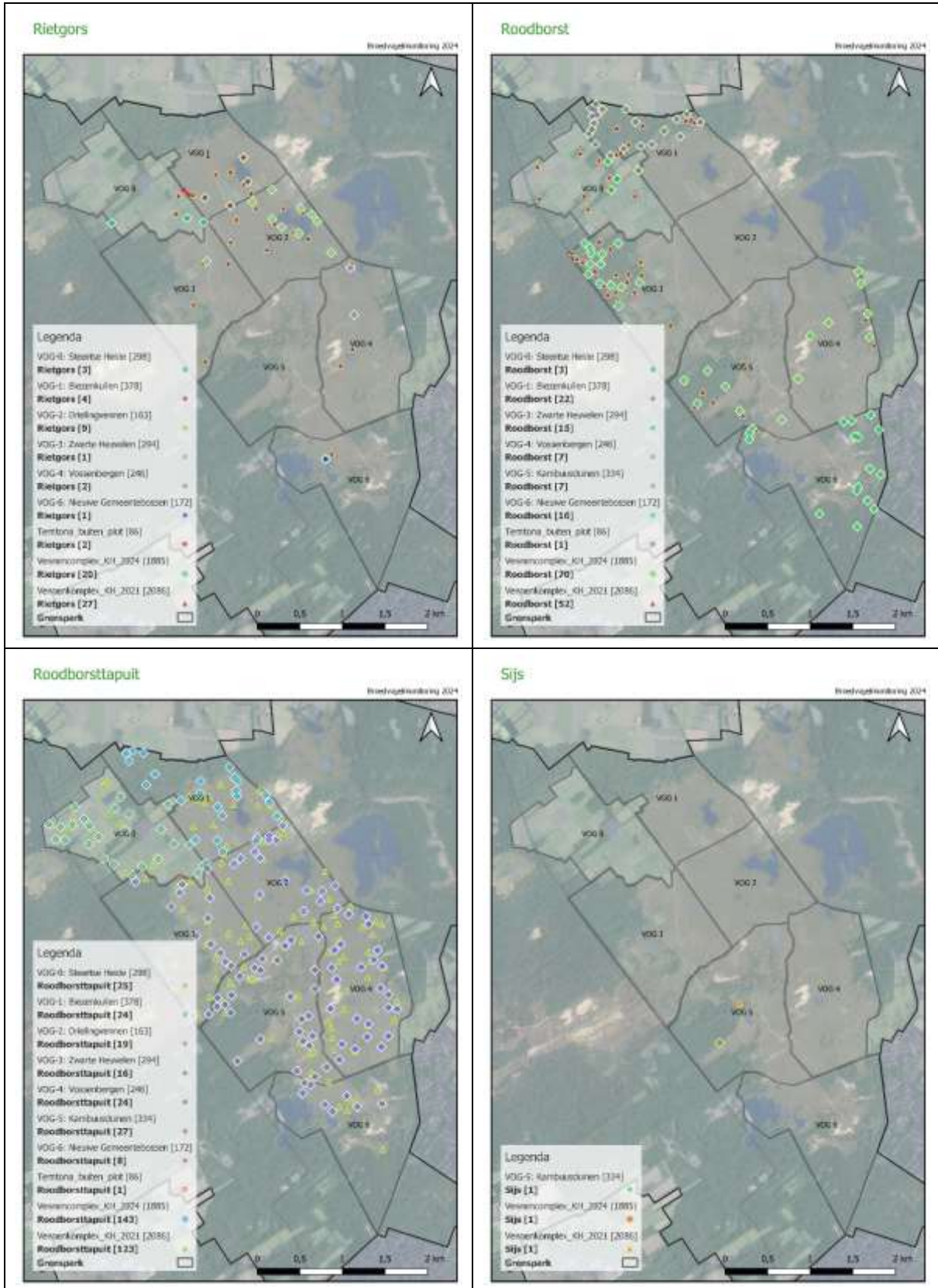

Grenspark Kalmthoutse Heide

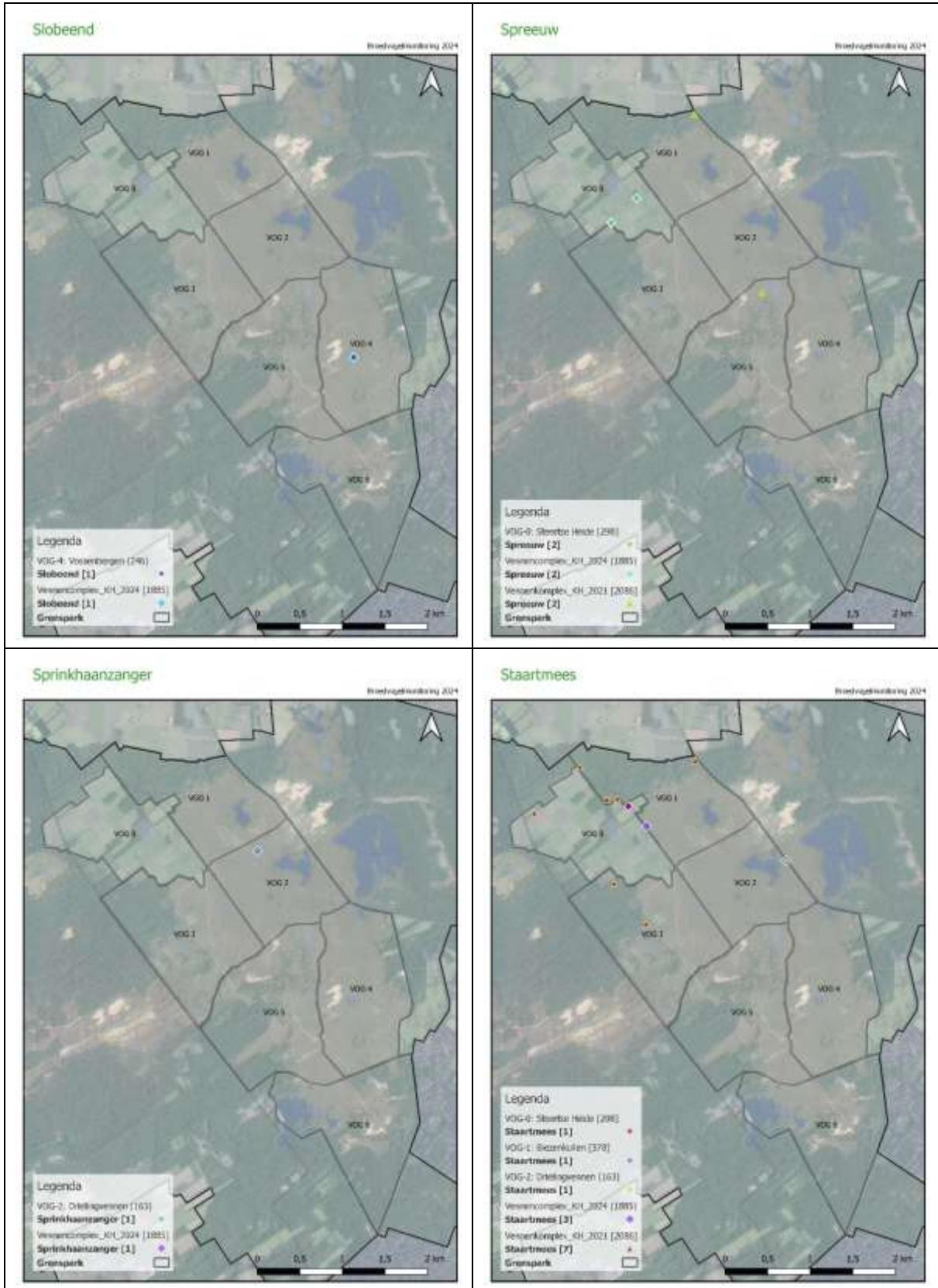

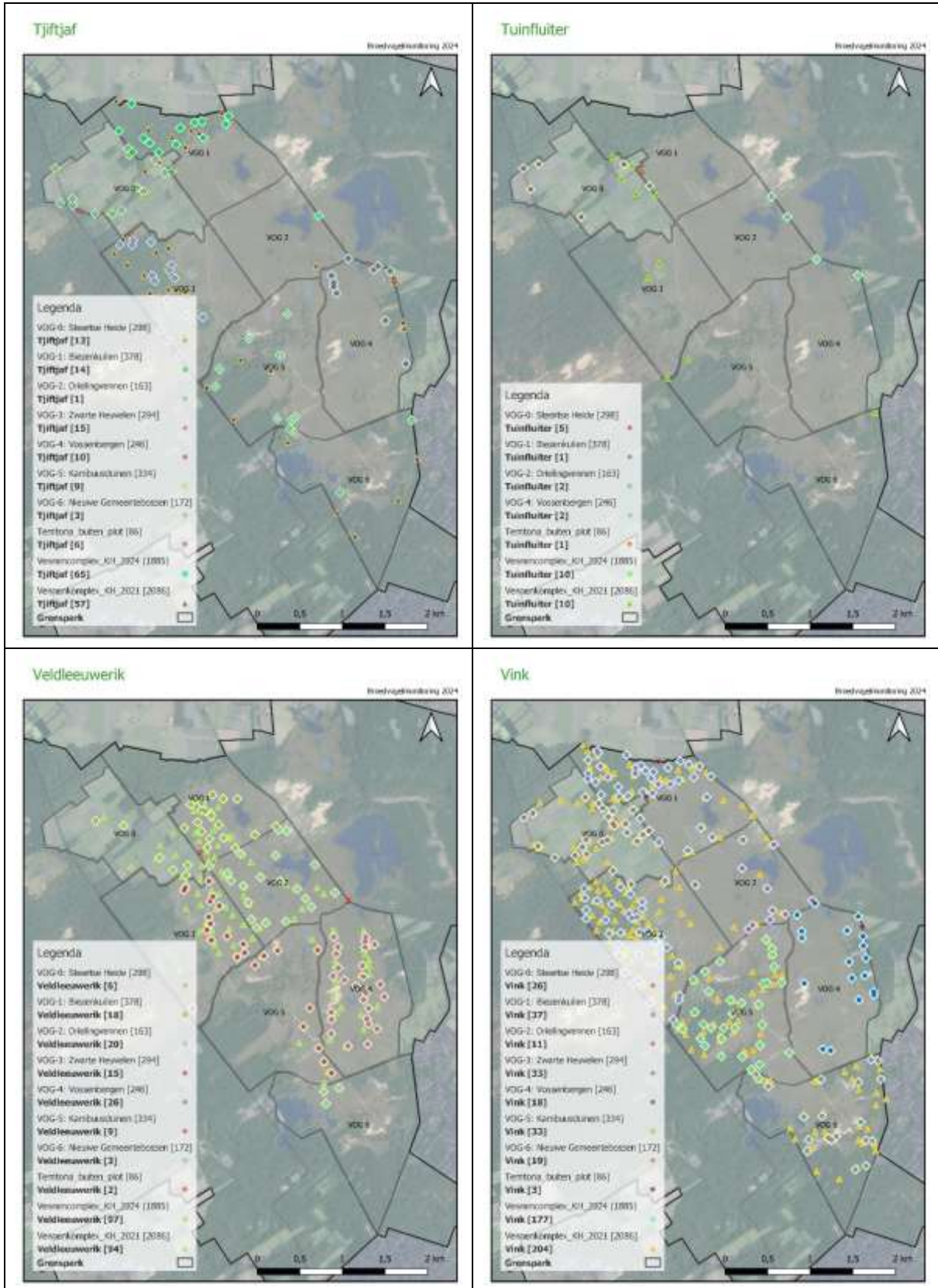
Grenspark Kalmthoutse Heide

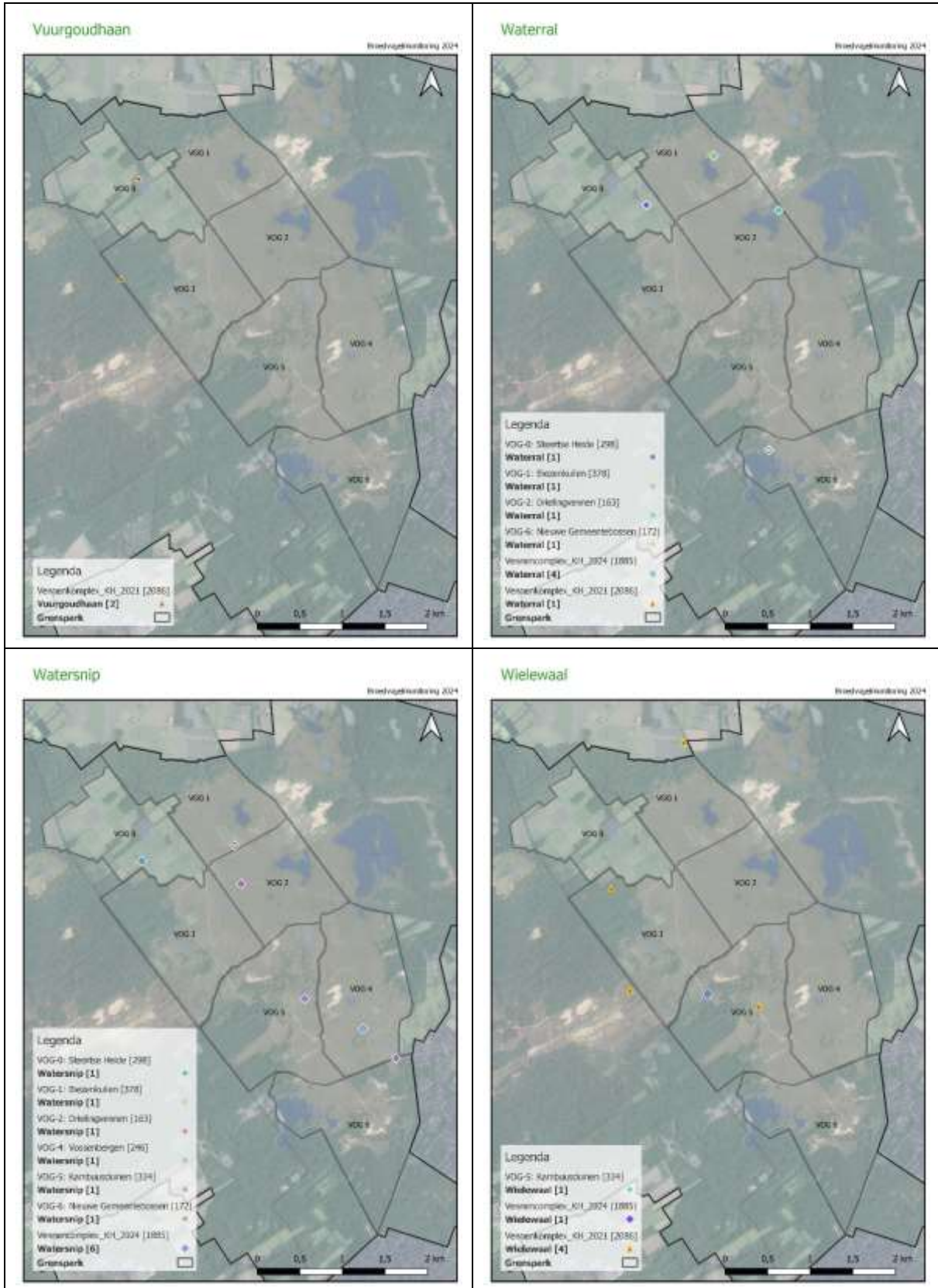
Grenspark Kalmthoutse Heide

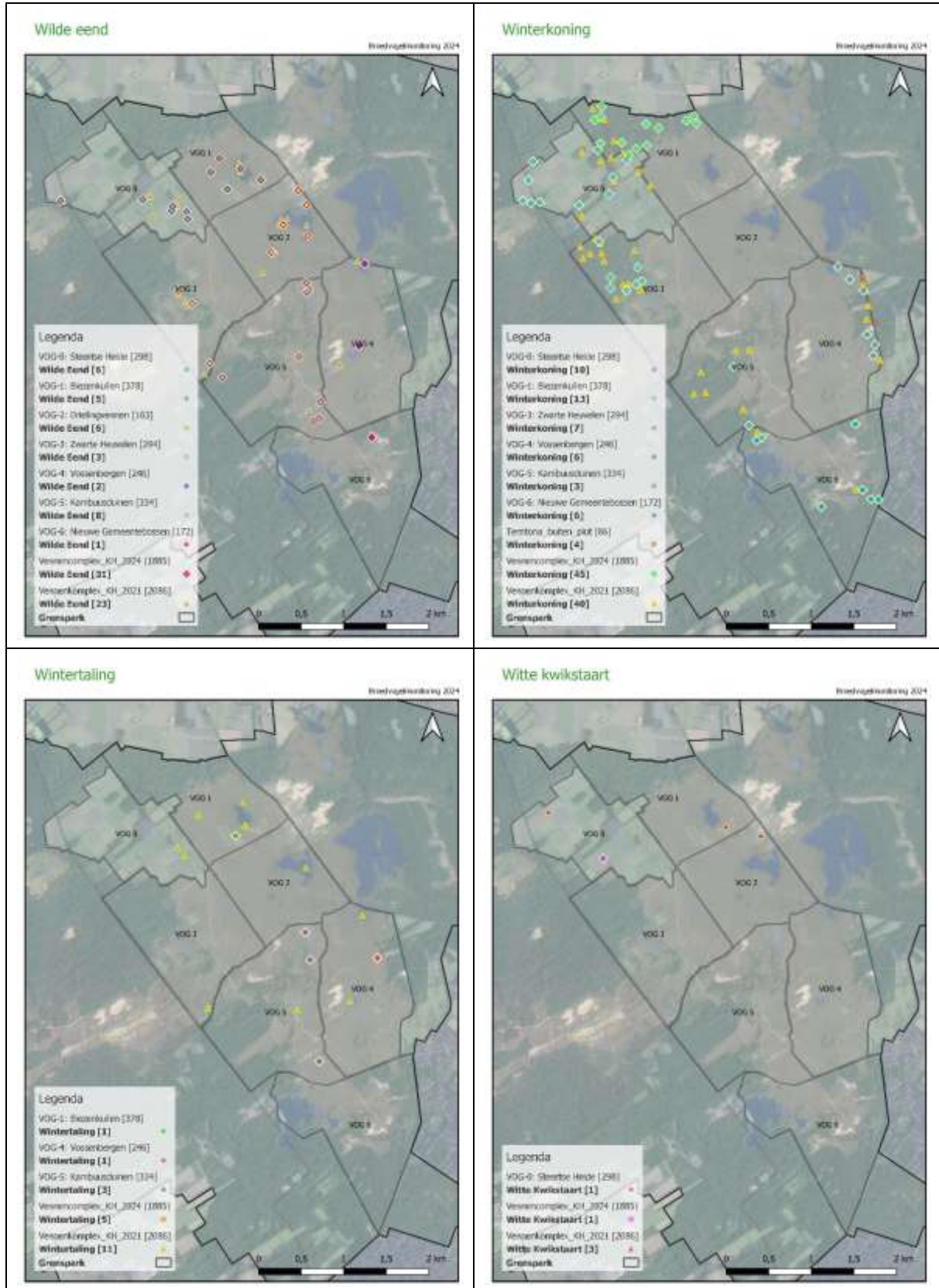

Grenspark Kalmthoutse Heide

Grenspark Kalmthoutse Heide

